

IV.BÖLÜM

ÇÖZÜM ÖNERİLERİMİZ

1-Ders Kitaplarının Yazılması Ve Denetimi

Ülkemizde ders kitaplarının ve ders programlarının yazılmasında ve denetlenmesinde etkili olan kuruluş Talim ve Terbiye Kurulu'dur. Önemli işlev gören bu kurul demokratik yollardan oluşturulmamıştır. Bu kurul Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ve Bakan'ın siyasi tercihleri doğrultusunda yönlendirilmektedir. Bu yüzden bu kurulun her türlü etki ve denetimden uzak bilimsel bir kurul olduğunu iddia etmek zordur. Atanmışlardan oluşan bu kurulun üyelerinin büyük bir çoğunluğunu Türk-İslamcı kafa yapısını taşıyan kişilerden oluştuğu da herkesçe bilinmektedir.

Ders Kitaplarını denetleyen Talim Terbiye Kurulu'nun atanmış üyelerinin dünya görüşleri laik ve çağdaş olmadığı için bu kurul laik ve çağdaş yazarların yazdıkları kitaplara onay vermemekte ancak gerici ve şeriatçı, Türk-İslam sentezci yazarların yazdıkları ders kitaplarına onay vermektedirler. Mevcut yapı bu haliyle devam ettiği sürece ders kitaplarının bilimsel ve demokratik olarak yazılması mümkün olmayacaktır.

Öncelikle bu kurulun özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturulmasını savunmaktayız. Bunun için de bu kurul üyelerinin Bakanlık, öğretmen kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum örgütlerinin seçilmiş temsilcilerinin oluşması gerektiğini söylüyoruz.

Ders kitaplarının farklı kişi ve kuruluşların tarafından yazılması, öğrenci ve öğretmenlerin *"değişik düşünce ve anlatımlarla"* karşılaşmalarına yardımcı olmaktadır. Bu anlamda tek tip ders kitabı anlayışını bilimsel olarak savunmamız mümkün değildir. Şu anda Talim Terbiye Kurulu'nca onay verilmiş farklı kişi ve yayınevleri tarafından piyasaya sürülmüş kitaplar yazarı ve yayınevi farklılığının dışında *"aslında tek tip kitaplardır."* Yayınevleri ile yaptığımız görüşmelerde Talim Terbiye Kurulu'nun *"izgüzar denetimi"* yüzünden *"yazarların kitaplarını özgürce yazamadıkları"* şikayeti dile getirilmiştir.

Tarih ders kitaplarının içeriği mi, kapağı mı değişti?

Talim ve Terbiye Kurulu, söz konusu ders kitaplarını nasıl inceler bilemiyoruz. Ancak bildiğimiz ve her nasılsa T.T.Kurulu'nun "gözünden kaçan" ufak bir konu var.

Nurer Uğurlu ve Esergül Balcı adlı yazarlar Ders Geçme ve Kredili Sistemin uygulandığı dönemde yani 1992'de Lise 1,2 ve 3.sınıflarda okutulmak üzere Örgün yayınlarından çıkan tarih kitapları yazmışlar. TTK bu kitaba "Ders Geçme Ve Kredi Yönetmeliği"ne göre 17 Ağustos 1992'de onay vermiş. Yıl 2001-2002 öğretim yılı. Nurer Uğurlu aynı kitabın tek yazarıdır, ve kitaba TTK tekrar onay vermiştir. Kapak

aynı, içerik aynı. Hatta son onay verilen kitabın 1.sayfasında iri puntolarla şu yazı okunmaktadır:

"Ders Geçme ve Kredi Sistemine Göre"

Oysa ders geçme ve kredi sistemi liselerde kaldırılıp yerine "Sınıf Geçme" sistemi getirileli tam 6 yıl olmuş.

Her ders kitabı için:

Ders kitapları Sendikamızın önerdiği biçim ve içerikle mutlaka uyum sağlamalıdır. Sendikamız, "Ders Kitapları İnceleme Kurulu "adı altında yasal bir kurulun oluşturulmasını savunur. Bu kurul özerk ve demokratik bir yapılanmayla oluşturulmalıdır. Kurulun üyelerinin görev süreleri 3 yıla sınırlandırılmalıdır. Kurulun onay vermediği ders kitapları okullarda okutulmamalıdır. Kurulun onayladığı ders kitapları 5 yıl süreyle okutulmalıdır. Onaylı bu ders kitapları okullarda öğretmen-öğrenci ve veli temsilcileri tarafından seçilerek okutulmalıdır.

- a) Alanında uzman akademisyenler. Bu akademisyenler Türkiye'deki ilgili fakültelerin öğretim elemanları tarafından seçim yoluyla görevlendirilmelidir. Örneğin; Türkiye'de altı üniversite bünyesinde Sosyoloji bölümü var ise her üniversiteden seçilen altı akademisyen,
- b) ÖES (Öğretim Elemanları Sendikası)'in önereceği alanı ile ilgili bir veya iki akademisyen,
- c) Eğitim sendikalarının görevlendireceği alanlarında yetkin en az iki branş öğretmeni,
- d) Grafiker kuruluşlarının görevlendireceği en az bir uzman grafiker ve tasarımcı,
- e) Fakültelerin güzel sanatlar bölümünden seçilmiş birer akademisyen,
- f) Eğitim Bilimleri Fakültelerinin seçeceği Program Geliştirme ve Pedagoji uzmanları,
- g) MEB'in görevlendireceği bir veya iki temsilci,
- h) TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu)'nun görevlendirdiği bir uzman,
- i) Varsa örgütlü veli ve öğrenci derneklerinin temsilcileri,
- j) Karikatürcüler Derneği'nin görevlendireceği bir karikatürist,
- k) AFSAD, İFSAD gibi fotoğrafçı derneklerinin temsilcileri,
- l) İşçi ve işveren sendikalarının temsilcileri,"
- m) Sivil toplum örgütleri (ÇYDD, İHD, DHKD, TEMA gibi) verecekleri ve önerecekleri uzmanlar.

Talim Terbiye Kurulu'nun kitap inceleme komisyonunun da yukarıda önerdiğimiz şekilde olmasını ve yazılmış kitapları böyle bir yapıyla denetlemesini önermekteyiz.

2-Ders Kitaplarının Basımı

Ders kitaplarının daha kaliteli ve daha dayanıklı olarak üretilmesini savunmaktayız. Bunun için devletin olanaklarının yeterli olduğuna inanmaktayız. Aşağıda özelliklerini saydığımız kitapların basımında devletin Türk Tarih Kurumu Basımevi ve Milli Eğitim Basımevi gibi kuruluşlar yardımcı olabilir. Özel sektör kamu kuruluşlarının belirlediği kar marjını geçmemek kaydı ile ders kitabı basabilmelidir. Sendikamızın belirlediği nitelikte basılan ders kitapları kamu veya özel sektör tarafından piyasaya sürülebilir.

3-Ders Kitaplarının Fiziksel Yapısı Nasıl Olmalıdır?

Fiziksel Yapıya İlişkin Önerilerimiz:

- Kapak bez ciltli veya lake karton biçiminde dayanıklı hale getirilmelidir.
- Kapaktaki resimler çocuğa hitap edebilecek tarzda ve güncel olmalıdır.
- Ders kitapları dayanıklı olmaları için sırt dikişli yapılmalıdır. Böylece dayanıklı ders kitapları birkaç el kullanımına elverişli hale geleceklerdir.
- Ders kitabında kullanılan kağıt beyaz ve 80 gramdan az olmamalıdır.
- Ders kitaplarındaki resim, grafik, şema ve haritalar gibi görsel malzemelerin çekici ve anlaşılır olabilmesi için ders kitapları mutlaka dört renk basılmalıdır.

4-Ders Kitaplarının İçerik Yapısına İlişkin Önerilerimiz

- Ders kitapları bilimsel bir anlayışla yazılmalı, doğru ve çağdaş bilgiler içermelidir.
- Ezberci ve pasif öğrenci yetiştiren değil düşünen, araştıran, sorgulayan öğrenci yetiştirecek hale getirilmelidir.
- Ders kitapları öğrencilerin anlayabileceği bir dil kullanılarak yazılmalıdır. Konu anlatımları akıcı olmalıdır. Bunun için Dil Derneği, Türk Dil Kurumu, Türkiye Yazarlar Sendikası gibi kurumlardan yararlanılmalıdır.
- Kitaplarda demokrasi ve demokratik toplum yaşamını özendirecek okuma parçalarına yer verilmelidir.
- İnsan Hakları Bildirgesi ile Çocuk Hakları Sözleşmesinin tam metinleri ders kitaplarının ön veya arka iç kapaklarında yer almalıdır. Bu konuda İHD ve İnsan Hakları Vakfı gibi kuruluşlardan yararlanılabilir.
- Özellikle Türkçe, Hayat Bilgisi vb. ders kitaplarında emek, yardımlaşma, barış, hoşgörü gibi metinlere yer verilmelidir.
- Başta Tarih ve Türkçe ders kitapları olmak üzere ırkçı ve şoven şiir, metin, yazar, resimlere ve anlayışlara yer verilmemelidir.
- Laiklikle ilgili okuma ve metinlere ders kitaplarında yer verilmeli. Ders metinlerinde "dinimizde de ..." diye başlayan örnek ve ibarelere yer verilmemelidir.

- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri zorunlu olmaktan çıkartılmalı, seçmeli hale getirilmeli; ancak, bağnaz Sünni anlayışla değil, Alevi kültürüne de yer verilecek şekilde yazdırılmamalıdır.
- Ders kitaplarında kadınların cinsel bir nesne, akılsız, zayıf ve duygusal olarak savunmasız birileri şeklinde tanıtılmasına son verilmeli; kadını ikinci cins olarak anlatan yazı ve resimler çıkartılmalı, bunun yerine kadını yaşamı eşit paylaşan bireyler olarak gösteren ve anlatan yazı ve resimler konulmalıdır. Kadını evde iş yaparken gösteren resim ve fotoğraflara yer verilmemelidir. Bu konuda kadın dernekleri ile işbirliğine girilmelidir.
- Ders kitapları çevreci bir anlayışla yazılmalı. Çevre konusunda bilgi verebilecek okuma parçası ve metinlere yer verilmelidir.
- Ders kitaplarında eğitim ile ilgili veya konunun özüne uygun olarak karikatürlere yer verilmelidir. Bu konuda karikatürcüler derneği ile işbirliği yapılmalıdır.
- Edebiyat kitaplarında çağdaş yazarlara ve şairlere yer verilmelidir. Bu konuda Türkiye Yazarlar Sendikası ile işbirliği yapılmalıdır.

5-Ders Kitaplarının Fiyatına Yönelik Önerilerimiz

Sendikamız ders kitaplarının öğrencilerimize ücretsiz olarak dağıtılmasını savunmaktadır. Özel sektörün bastırıldığı ders kitaplarının fiyatlarının ise işçi ve eğitimciler sendikaları Bakanlık, öğrenci ve veli temsilcilerinin de içinde yer aldığı bir kurul tarafından saptanmasını öneriyoruz.

Okullar ders kitaplarını satın alarak öğrenciye kiralama yoluna da gidebilirler.

6- Ünite Dergilerine Yönelik Önerilerimiz

Sendikamız ünite dergilerinin ikinci bir kitap olduğunu hem içeriğini hem de parasal yönü ile öğrenci ve veli üzerinde ikinci bir yük olduğunu tespit etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı ve ünite dergilerini çıkartanlara göre "*ders kitapları ve öğretmenler yetersizdir. Bu yetersizlik nedeniyle ünite dergileri ders kitaplarının yarattığı boşluğu doldurmakta ve öğretmene yardımcı olmaktadır.*"⁽⁴⁶⁾

Bizim önerdiğimiz nitelikte ders kitapları yazdırıldığında "boşluk" dolmuş olacak böylece üzerinde bir hayli spekülasyon yapılan ünite dergilerinin çıkmasına gerek kalmayacaktır.

7-Öğretmen Kitapları Hazırlanarak Bastırılmalıdır

Sendikamız gerek kamu gerekse özel sektör tarafından bastırılacak olan ders kitaplarından daha iyi verim alınabilmesi için öğretmene rehberlik yapabilecek "*Öğretmen Kılavuz Kitapları*"nın hazırlattırılarak öğretmenlere ücretsiz olarak dağıtılmasını önermektedir.

(46) Ünite Dergilerinin Eğitime Katkısı. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. MEB Yay. 22 Mayıs 1995. Aynı konuda İsmail Aydm'ın Özgün Ünite Dergisi yöneticisi Unsal Gündoğan'la yaptığı görüşme..

OSMANLIDAN GÜNÜMÜZE

TARİH DERS KİTAPLARI VE MÜFREDAT PROGRAMLARI

Osmanlılarda Tarih Anlayışları

Osmanlı toplumu çeşitli ulusların birleşmesinden meydana gelen bir imparatorluktu. Bu yüzden İslam dininin anlayışına uygun olarak ulusal topluluk (millet) değil, dinsel topluluk (ümme) esas almıyordu. Doğal olarak Osmanlı İmparatorluğu bir ulus devlet olmadığından, ulusal bir tarih anlayışı da ortaya çıkmadı. Her ne kadar Fatih Sultan Mehmet, "Osmanlı soyunun Oğuz Kağan'dan geldiğini göstermek" amacıyla bir takım Tarih kitapları yazdırmış idiyse de bunu milliyetçilik anlayışının bir ürünü sayamayız. Bu çalışmayla o sıralarda Doğa Anadolu ve İran'da bir Türkmen devleti kurmuş olan Akkoyunlu lideri Uzun Hasan'ın "Gerçek Oğuz biziz, Osmanlı karışık soydur." propagandasını çürütmek amacı güdülmüştür.⁽⁴⁷⁾

Dönemin Tarihçilerini de gerçek anlamda tarihçi olarak nitelendirmek güçtür. Ahmedi, Aşık Paşazade, Neşri, Hoca Saadettin Efendi gibi Tarih yazarları birer "Vakanüvis" (olay kaydedici)den öteye gitmezler. Egemen otorite olan padişahların yaptıkları Vakanüvislerce olduğundan çok "abartılarak" ve söylentilerin gerçek kaynağı araştırılmamdan aktarılır. Tâcüt Tevârih'ten bir örnek; "Fatih Sultan Mehmed'in Destanına Giriş."

"Yine ey güzel sözleri döktüren kalem

Gazaları hemen söylemeye basla sen" (sayfa 1)

"Öğülecek ahlâkının sonu ve alkışlanacak tutumunun ardı yoğ idi, güzel davranışları kucak dolusu keremi gibi çağ idi.(...) O padişahın yığılğı öyle idi ki(...)Hele bilgi ve bu alandaki değeri o ölçüde idi ki(...) Hükümdarlık etme yetenekleri sınırsızdı."⁽⁴⁸⁾

Osmanlı tarihçilerinden Cevdet Paşa 12 ciltlik eserinde bu durumu şöyle değerlendirir: " 1591 'e kadar şehnameci, sonra Vak'anüvis adı ile, her devirde bir zat, olayları yazmakla görevlendirilmiştir. Bir tarihçinin kendi döneminin tarihini yansız yazması güçtür."⁽⁴⁹⁾ Cevdet Paşa'ya göre Vak'anüvis tarihlerinin iki kusuru vardır: 1) Dil canbazlığı 2) Baştaküeri pohpohlamak. Yine Cevdet Paşa şunları çok haklı olarak yazıyor: "Böyle yazılmış şeyleri tam bir tarih şekline sokabilmek için çok uğraşmak gerekir."

Çağımız tarihçilerinden E.H.Carr'da aynı görüştedir. "Tarihin bu kadar sıkıcı olması çokça uydurulmuş olmasındandır."⁽⁵⁰⁾

(47) Stanford Shaw; Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye yayınları Cilt 1, Sayfa 96-206

(48) Tâcüt Tevârih; Hoca Saadeddin Efendi. Kültür Bak.Yay.Cilt 3 S.185-186 v.d.

(49) Cevdet Paşa Tarihi Cilt 1, Sayfa 4

(50) E.H.Carr Tarih Nedir? İletişim Yay.

Osmanlı tarihçilerinin bu tavrı 1591-1659 arası olayları anlatan Mustafa Naima'ya kadar devam etti.

Bu bakış ve anlayıştaki Vak'anüvislerin yazdıkları tarihler halkı ve ekonomik gelişmeleri görmemiş, olaylarda bireylerin (yönetici sınıfın) rolünün olduğunu aktarmışlardır. Vakanüvislerin yazdıkları kitaplar, yanlı idiler. Bilimsel değillerdi. Aşağıdaki örnek ise buna en güzel kanıttır.

"Ben de diğer tarihçiler gibi bu sofranın ekmeği yiyeni olma hesabıyla onun güzel ahlâkının birini yüz, yüzünü bin defa mübalağa ile yazmam lâzımdı."⁽⁵¹⁾

Osmanlılar döneminde geleneksel eğitim kurumları olan Medreselerde tarih derisi okutulmaktadır.⁽⁵²⁾ Ancak Medreselerde ve Osmanlı saray okullarında (Enderun) okutulan Tarih çoğunlukla Osmanlı Hanedan Tarihi veya İslam Tarihiydi.

Osmanlı Okullarında Tarih Dersi Okutuluyor

Türkiye'de eğitimin çağdaşlaştırılması sürecinde, Saffet Paşa'nın hazırladığı 1869 tarihli "Maarifi Umumiye Nizamnamesi" önemli bir aşamadır. Bu tüzük, ilk ve orta okullarda tarih derslerinin okutulmasını da öngörmektedir. Sıbyan mekteplerinde "Muhtasar Tarihi Osmani", Rüştiyelerde ise hem "Tarihi Umumi" hem "Tarihi Osmani" öğretilmektedir. Genel tarih içinde, (Batı'daki Biblical History gibi) Tarihi Enbiya ve Tarihi İslam merkezdedir.

ILAbdülhamit döneminde ilk okullarından Osmanlı Tarihi, orta okullardan da Genel tarih dersleri kaldırılmıştır. Yani, orta okullarda yalnız Osmanlı Tarihi kalmıştır.

Osmanlılar döneminde Türk Tarihi ve Genel Tarih sakıncalı bulunmuştur. Bunun yerine Tarih-i Osmani, Tarih-i İslam okutulmuştur.

H.Ziya Uşaklıgil, Sarayın Tarih derslerine bakışını şöyle anlatır:

"En çok korkulan tarihti: Fikrin asıl uyanışına hizmet edecek, ibret alanında bir aydınlık yaratabilecek olan bu tarih belası, yönetimin huzurunu kaldıran bir kabustu.(...) Ortada anlamsız cansız bir ceset biçiminde kalan Türk tarihi, yalnız padişahların ululuğuna savaş ve fetihlerin daima Osmanlı hanedanının yüceliğine yönelik övgülerden ibaret kalırdı. Hele Genel Tarih, perdesinin ucu kaldırmayacak, yalnız bir deliğinden karanlıkla bakılabilecek bir sahneydi."⁽⁵³⁾

İkinci Meşrutiyet döneminde tarih öğretiminde güçlü bir canlanma göze çarpıyor. İslam ve Osmanlı tarihlerinden başka, genel uygarlık tarihi de okutulmaya başlan-

(51) İskender Beğ Münşi Türkmen, Tarih-i Alem ara-i Abbasi Cilt 1. Mukaddime Say. 7, Bu kitabı Türk Tarih Kurumu, 1944-1945 yıllarında İstanbul Üni.Ed.Fakültesi Asistanı olan Ali Genceli'ye çevirtirmiş, Kürtler ile ilgili bilgiler sakıncalı bulduğu için yayımlanamamıştır. Kitaptan beni haberdar eden sayın Mehmet Bayrak'a teşekkürler.

(52) İsmail Aydın: Düünden Bugüne Öğretmenler, s.17

(53) Doğan Avcıoğlu, Türklerin Tarihi Birinci Kitap Tekin Yay.1978 S.17-18

yor. Ancak, alelacele Fransızca'dan çevrilmiş genel tarih kitapları, ulusal bir görüş açısından yazılmadığı için eleştirilere yol açmıştır.

1913 tarihli Tedrisatı İptidaiye Kanunu Muvakkatı'nda eski Sıbyan mekteplerinin yerine geçen altı yıllık "Mektaibi İptidaiye "de şu tarih dersleri göze çarpmaktadır. (İlk iki sınıfta doğrudan doğruya tarih yoktur. Ancak, birinci sınıftaki "Musa-habatı Ahlakıye ve Medeniye" dersi ile ikinci sınıftaki "İslam ve Türk Büyükleri" dersi, bir çeşit giriş olacaktır) III ve IV'de "Muhtasar Tarihi Osmani", V ve VFda "Muhtasar Tarihi Medeniyet".

Meşrutiyet'te orta öğretimdeki durumu ise, dilerseniz 1911 tarihli bir müfredat programından izleyelim.

Maarif-i Umumiye Nezareti Mekâtibi İdadiyede Tedris Olunan Ulûm ve Fünunun Müfredat Programı:

1325-1326 sene-i tedrisiyesine mahsus olmak üzere erbabı ihtisastan müteşekkil komisyonlar tarafından mekâtibi idadiye tedrisatı için tertip edilip Meclis-i Maarifçe baattetik kabul olunan Müfredat Programıdır.

İstanbul-Mabaai Amire 1327(1911)

TARİH (s.79-98) Yedi yıl, haftada iki ders

Birinci Sene: "Tarih-i Enbiya ve Tarih-i İslam" Hazret-i Adem....

Hz.İsa muhtasaran kıssalarının beyanı.

İkinci Sene: "Muhtasar Tarih-i Osmani"

Üçüncü Sene: "Tarih-i Umumi"

1 .Kurun-u Evvel, 2.Kurun-u Vusta,
3.Kurun-u Cedide, 4.Asr-ı Hazır

Dördüncü Sene: "Tarih-i Umumi"

Mısriiler, Asuriler ile Babililer, İbraniler, Finikeliler,
İraniler, Yunaniler, Makedonyahılar,

Romalılar, K.Vusta, Şarki Roma..

Beşinci Sene: "Tarih-i Umumi "-İslam Tarihi-

Altıncı Sene: "Tarih-i Umumi "-Osmanlılar-

Yedinci Sene: "Tarih-i Umumi" Deviet-i Aliyye-i Osmaniye ve

Asr-ı Hazır⁽⁵⁴⁾

(54) Felsefe Kurumu Seminerleri Mete Tuncay'ın ilk ve orta öğretimde Tarih konulu konuşması, s.276-77

Osmanlı Dönemi Eğitim Kurumlarında Tarih Dersleri ⁽⁵⁵⁾

YIL	OKULUN ADI	DERECESİ	OKUTULAN TARİH	HAFTALIK DERS SA.
	Mekteb-i İptidaiye	İlk	Tarih (Bilhassa Osmanlı Tar.)	?
	Mekteb-i Sultani	Lise	Tarih-i Umumi Tarih-i Osmanî	?
1869	Mekatib-i Sibyaniye	İlk	Muhtasar Osmanlı Tarihi	?
	Mekatib-i Rüşdiye	Orta	Tarih-i Umumi Tarih-i Osmanî	?
	Kız Mekteb-i Rüşdiyesi	Orta	Muhtasar Tarih	
	Mekatib-i İdadiye	Hazırlık	Tarih-i Umumi	
	Mekteb-i Sultani (Âfî Kısım)			
	Edebiyat Sınıfı	Lise	Tarih (?)	
	Dar-ül Muallimin (Edebiyat)	Öğretmen Ok.	Tarih-i Umumi	
	Dar-ül Muallimat (Sıbyan Şub)	Kız Öğrt.Ok.	Tarih-i Osmanî	
	Mülkiye Mektebi	Yüksek	Tarih-i Osmanî	
1870	Hamidiye Ticaret Mekt. (İdadi Sınıfları)	1.Yıl 2.Yıl	Tarih-i Umumi Tarih-i Osmanî	2 1
1884	Kız Sanayi Mektebi (4.sınıfta)		Muhtasar Tarih	
1885	Sefain-i Ticariyye Kaptan Mektebi (1.yıl)		Tarih-i Osmanî	
1892	Aşiret Mektebi	4.Sınıfta 5.Sınıfta	Tarih-i İslam Tarih-i Osmanî	
1892	Darümuallimin (İptidaiye 1 .yıl) (İptidaiye 2.yıl)	Öğr.Okulu	Hicretten XI.Yüzyıla Kadar İslam Tarihi XI .Yüzyıldan Günümüze İslam Tarihi	2 2
	Rüşdiye Şub.(1.Yıl) (2.Yıl)		Muhtasar Tarih-i Umumi Tarih-i Osmanî	2 2
1892	Darümuallimin-i Aliye (Edebiyat Şub.) 1.Yıl 2.YÜ	Öğr.Ok.	Tarih-i Umumi Tarih-i Umumi	2 3

(55) R.Özalp; Milli Eğitimle ilgili Mevzuat (1857-1923) MEB.İst.1982, (Nizamnamelerden derlenmiştir.)

1901	Darülfünun Ulum-u Aliye-i Diniye Şubesi (Edebiyat Şub.)	Üniversite	Tarih-i Osmani Devletler Tar.	
1911	Mıntka Ziraat Mekatib-i Aliyesi	Yüksek	Umumi Tarih	
1913	Medrese-tül Kuzzat		Tarih-i İslam Tarih-i Osmani	
1913	Medrese-Tül Vaizin		Tarih-i İslam Tarih-i Osmani Tarih-i Türk Tarih-i Medeniyet Tarih-i Edyan	
1914	Medrese-tül Mütchassısın (Dar-ül Hilafet-ül Aliyye Medresesi Kısım-ı Alisi)		Tarih—i Enbiya ve Hülefa Tarih-i İslam ve Edyan Tarih-i Umumi Tarih-i Osmani	
1915	Darülmualim ve Darül Muallimat İptidaiye Kısım Aliye Kısım	Oğrt.Ok.	Tarih-i Osmani Tarih-i Umumi Tarih-i İslam Tarih-i Osmani Asr-ı Hazır Tarihi	
1919	Darülfünun Edebiyat Medresesi		Avrupa ve Devlet-i Osmaniye Tarihi Şark Milletleri Tarihi Siyasi Tarih İslam tarihi Osmanlı Tarihi	
1920	Medaris-i İlmiye Kısım Evvel 5.S ene 6.S ene Kısım-ı S ani 8.Sene 9.Sene 10.Sene		Tarih-i Osmani Tarih-i İslam Tarih-i Umumi Tarih-i Umumi Medeniyet-i İslamiye Tarihi	2 2 2 2 2

Osmanlı İmparatorluğu döneminde 1870'te yayınlanan bir beyannamede Mekteb-i Sıbyan'da okutulacak **Tarih-i Osmani'nin** içeriği hakkında bilgi verilmektedir. Buna göre bu derste şu konulara yer verilecektir: ⁽⁵⁶⁾

(56) R.Özalp Age.S.207

- Devletin nasıl kurulduğu,
- Devletin kuruluşu sırasında Anadolu'da bulunan devlet ve milletlerin durumu,
- Osmanlı devletinin önemli savaşları,
- Osmanlıların üç kıtada yayıldığı toprakların haritalar yardımıyla gösterilmesi,
- Padişahlar, unvanları, tahta geçiş ve vefat tarihleri.

Tarih derslerinin nasıl işleneceğine dair yapılan açıklamalarda şöyle denilmektedir:

"İşbu tarih hikaye yolunda yazılacağından muhakemeye girilmiyüp ancak naklonlanfezâil (faziletler) tahsin (takdir etme) ve kabâiyih (kabahatler, hatalar) görülmeyecektir. Esami-i bilad(şehir adları) ve rical ve tevarih (tarih) daima gösterilmiyüp bunlar yalnız vukuat-ı mühimmede (önemli olaylarda) naklolunacaktır."⁽⁵⁷⁾

Okullarda okutulacak tarih ders kitapları için ise kurallar şu şekilde konulmuştur:

"Tarih-i Osmani (kitabı) yüz sayfa kadar olacak, birinciye (birinci gelecek, seçilecek kitaba) beşbin, ikinciye üçbin kuruş ödül verilecektir. Kitap dört ay içerisinde basılmış olacaktır."⁽⁵⁸⁾

Osmanlılar dönemindeki Osmanlı Tarihi'nin ana hatları bu güne kadar okutulan ders kitaplarında aynen devam etmiştir. (Atatürk dönemindeki Tarih kitaplarında kısmen değişikliğe uğratılmıştır.) Bu konuda karşılaştırmalar yapabilmek için tarih derslerinin okutulmasıyla ilgili açıklamalar kısmına bakılabilir.

Osmanlılar döneminde genel olarak üç tür tarih okutulduğunu görmekteyiz. Bunlar Genel Tarih (Tarih-i Umumi), Osmanlı Tarihi (Tarih-i Osmani), ve İslam Tarihi (Tarih-i İslam).

1913 yılına dek Osmanlı eğitim kurumlarında Türk Tarihi diye ayrı bir ders okutulmamıştır. Balkan Savaşları yenilgisinin ardından Osmanlılarda güçlenen "Türkçülük" akımına paralel olarak okullarda Türk Tarihi'nin okutulmaya başlandığı görülmüştür. (Bkz:Yukarıdaki tablo)

Tarih-i Osmani Encümeni'nden Türk Tarih Tetkik Cemiyetine

II.Meşrutiyet döneminde, ittihat ve Terakki Milliyetçiliğine uygun olarak dil ve tarih alanında çalışmalar yapılmış, bu çalışmalar hızlandırılmıştır. Tarih alanındaki çalışmalar için 1909'da Tarih-i Osmani Encümeni kurulmuştur. İttihatçıların bu girişimleri, ittihatçılıktan gelme bir subay olan Mustafa Kemal'i (Atatürk) de etkilemiştir. Mustafa Kemal'de benzer bir girişimi 1931'de başlatacak ve Türk Tarih Tetkik Cemiyeti'ni kurduracaktır. Türk Tarih Tetkik Cemiyeti ile Tarih-i Osmani

(57) R.Özalp; Milli Eğitimle ilgili Mevzuat (1857-1923) MEB.İst.1982, S.207(Nizamnamelerden derlenmiştir.)

(58) Age. S.207

Encümeni'nin görevleri aşağı yukarı aynıdır. Okuyucuya fikir vermesi açısından Tarih-i Osmani Encümeni'nin kuruluşu hakkındaki Talimat'ı kitabın sonuna ek olarak koyduk. Ancak "Vezâif" başlığındaki bölümü buraya aynen aktarıyoruz.

"Madde: 10- Encümenin vazifesi, Devlet-i Aliyenin mükemmel bir tarihini vücuda getirmek ve Tarih-i Osmaniye ait resail ve evrak ve kuyudatı tab' ve neşretmektir. İşbu vazife şimdilik Tarih-i Osmaniye münhasır ise de ileride tevsi olunabilir "⁽⁵⁹⁾

Osmanlıcılık Anlayışı ve Tarih Ders Kitapları

Osmanlı hanedanı kendisini, dayandığı milletlerden özellikle de iki büyük topluluktan (Türkler ve Kürtler'den soyutluyordu. Onlar için Türkler, "Etrâk-ı bi idrak", Kürtler ise "Ekrad-ı bi idrak" yani "akılsız Türkler" ve "akılsız Kürtler" olmanın öte bir anlam taşıymıyordu. Osmanlı'nın Türkler'i nasıl gördüklerini öğrenmek için sadece Naima Tarihi'ne bakalım: "... Nadan Türk", "Türk-i bed-likâ (Çirkin suratlı Türk)..." ... "Çoban köpeği şeklinde bir Türk-ü sütürk idi!..." "Hilekar Türk." Hatta Kürtler hem akılsız hem de "hain" idiler."⁽⁶⁰⁾

Osmanlı Ders Kitapları Kürtleri İnkâr Etmemişti

Osmanlı Padişahı II.Abdülhamit zamanında yazılan ders kitaplarında ve bu arada tarih ders kitaplarında Genel, İslam ve Osmanlı tarihi konulan öne çıkmış, Milliyetlere pek yer verilmemiştir.

Osmanlı vatandaşları arasında ırka dayalı bir ayırım görülmemiş, Müslümanlarla Müslüman olmayanlara göre yani dine göre bir ayırım yapılmıştır.

Müslüman halkların Türk, Kürt, Laz, Çerkez vs. etnik yapısı yok sayılmış hepsi genel "Müslüman" kategorisinde görülmüşlerdir. Örneğin; Bitlis ilinin yer aldığı coğrafyaya Kürdistan denilmiş ancak burada yaşayanlardan Kürtler değil Müslümanlar diye bahsedilmiştir. "İlin toplam 352 bin nüfusu vardır.Bunun 337 bini Müslümandır."⁽⁶¹⁾

"Dahil-i vilayette (Bitlis'te) (....)

Soğuk havaların cavalangah-ı daimisi olan Kürdistan Dağları ve bu dağların..."⁽⁶²⁾

(59) Age S.733-735

(60) Ekrad Sözcüğü Üzerine; Kitabım Türkiye'de Ders Kitapları ve Tarih Ders Programı adıyla ilk yayınlandığında çok az eleştirilerle karşılaşmıştı. Bu eleştirilerden birini bana aktardılar. Samsun 19 Mayıs Üniversitesi'nden Prof. Dr.Süleyman Çelik, benim "Ekrâd-ı bi idrak" sözcüğüne takılmış. Müdafaa-i Hukuk Dergisi'nin; 29 Şubat 2001 tarihli sayısında, bana ve sendikanın bu kitabı yayınlamasına kızmış. Sayın Prof., Ekrâd sözcüğünün "Kürtler" anlamına geldiğini sorup öğrenmiş ve bu sözcükle deyim hiçbir yerde rastlamadığını belirtmiş. Sayın Prof. size yakın bir şehir olan Çorum'da "Ekrâdlık Kadılığı" bile kurmuş Devlet-i Âliyye-i Osmaniyye. (H.Turhan Dağhoğlu, Çorum'da Aşiret Meseleleri.Çorumu. Sayı 19, Şubat 1940 S.169) Ayrıca bir "bilim adamı"nın bir yazıyı "tahrif etme" hakkı yoktur. "Kurtuluş Savaşı, gericilerin yulardır öne sürdükleri gibi" sözcükler kitapta hiç kullanılmamıştır. Böyle bir ifadeyi kitaptan alıntıymış gibi göstermek, en basitinden "iyi niyetli olmamak" değil midir?

(61) Nuri Doğan: Age S.45

(62) Nuri Doğan: Age 51 (Ahmet Cemil; Coğrafyayı Osmani B: 3, İst.1319 S.174)

İmparatorluğun birliğini sağlama çabaları Osmanlılık düşüncesini öne çıkarmıştır. Bu durum bazı ders kitaplarında ve Tarih ders kitaplarında şu şekilde tanımlanmış ve yer almıştır:

"Osmanlı bayrağı altında içtimâ eden millete millet-i Osmaniye denir ve Türk, Arap, Arnavut, Rum, Musevi, Ermeni, Kürt, Bulgar ve şâir akvamdan ibarettir."⁽⁶³⁾

Yine bu dönemde Osmanlılık düşüncesini anlatan **Tevfik** Fikret'in "Hep Kardeşiz" şiiri kitaplarda yer alır.

*Ne paşayız, ne beyiz
İlim aşığı talebeyiz*

*Beşiğimiz bu topraktır,
Bayrağımız bir bayraktır
Ayrılık bizden ıraktır.
Farkımız yok, biriz, eşitiz.
Hep Osmanlı, hep kardeşiz.
(. . . .)⁽⁶⁴⁾*

Osmanlılıktan Türkçülüğe

Ders kitaplarının ve müfredat programlarının siyasal iktidarların yapısına, iç ve dış konjoktörlere göre değiştiğini görmekteyiz. Bu durum Osmanlı İmparatorluğunun ders kitaplarına ve programlarına da yansımıştır. 1912-1913 yılları arasında meydana gelen Balkan Savaşları'na gelinceye kadar ders kitaplarında Osmanlılık düşüncesi yer almışken, Balkan Savaşlarından sonra Balkan ülkelerinin Osmanlı İmparatorluğu 'ndan ayrılması sonucunda Türkçülük düşüncesi ders kitap ve programlarına yansımıştır. Bu değişimin izlerini bazı yazarların kitaplarında veya şiirlerinde de görmekteyiz.

Örneğin; 1911 yılında Mehmet Emin (Yurdakul)'in yazdığı şiir şöyledir:

*"Osmanlıyım; dinim, cinsim uludur;
Sinem, özüm ateş ile doludur;
İnsan olan vatanının kuludur.
Osmanlılar evde durmaz, giderim "⁽⁶⁵⁾*

Türkçülük anlayışının etkili olduğu 1913-1923 yılları arasında şiir şu şekilde dönüşmüştür:

(63) Nuri Doğan Age 86 (Selim Kohen; Maluraat-ı Etfal. 1st. 1328. S.14)

(64) Nuri Doğan, Age, S.87

(65) Şehabettin Süleyman-M.Fuat Köprülü; Meşrutiyette Terbiye-i Etfal. S.179 Necm-i İstikbal Mat. 1327.1st.

Cenge Giderken

*"Ben bir Türk'üm; dinim, cinsim uludur;
Sinem, özüm ateş ile doludur;
İnsan olan vatanının kuludur.
Türk evladı evde durmaz, giderim"*

Giderek ders kitaplarında Türk ırkını öven anlayışlar yerini alır. Hatta Türk olmanın tek basma yeterli olmadığı anlaşılmış, özellikle de Anadolu ve çevresinde yaşayan, ancak Türk olmayıp da Müslüman olan halkları dışlamamak için Türklüğün yama Müslümanlık yamanmıştır.

"Gel evladım, anlatayım sen kimsin.

Sen bir Türksün, yani müslimsin."⁽⁶⁷⁾

"Hilâl Haç'a yenilmesin. Amin

Türklük bitti denilmesin. Amin"⁽⁶⁸⁾

Türkçülükten Turancılığa

Türkçülük düşüncesi zamanla Türkiye adı verilen Anadolu'nun sınırlarını aşarak Orta Asya'yı da kapsamı içine alan Turancılık (Pan-Türkizm) düşüncesine yerini bırakmaya başlar.

"...torunlarının hala Türkistan ovalarında, Sibiryâ çöllerinde Ural eteklerinde sefil ve kimsesiz süründüklerini anlamayacaklar mı?"⁽⁶⁹⁾

Ziya Gökalp; Turan tanımını yapar:

"Vatan ne Türkiye'dir Türklere, ne Türkistan

Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan"⁽⁷⁰⁾

Turandan Anadolu'ya

İttihat ve Terakki yöneticileri, Almanya'nın yanında 1914-1918 yılları arasında

(66) Yurt ve Kahramanlık Şiirleri: İnkılap ve Aka Yay.İst.1967, s.84. Dursun Yaşa, Kahramanlık Şiirlerimizden Bir Demet, Aydoğdu Mat. Ankara 1977 S.162

(67) Ahmet Cevat; Resimli Osmanlı Lisanı İst.1330. S.12

(68) Age.S.75

(69) Prf.M.Fuat Köprülü; Milli Kıraat. İst.1331 Kanaat Mat.S.II (Bu kitap Sultanilerde yani Lise 1.sınıflarda okutuluyordu.)

(70) Age.S.3

Birinci Dünya Savaşı'na ülkeyi soktular. Kafkaslar ve İran üzerinden Orta Asya'ya ulaşma ideali, savaşın sonundaki yenilgiyle sona erecektir.

Yenilgi ve yenilgiden sonra Anadolu topraklarının işgal edilmesi, Anadolu'da yaklaşık bin yıla yakın bir süredir yerleşmiş olan Türkleri telaşlandırır. Çünkü Anadolu'da kendilerine yaşamaları için ayrılan alan çok küçüktür. Bu tehlike, "hiç değilse Anadolu" anlayışını doğuracaktır.

Osmanlı Dönemi Ders Kitaplarında "Ötekiler"e Bakış

Yunanlılar için "*Selanik'i namerdâne, muharebesiz Yunan gibi alçak bir düşmana teslim edenler ise, daima lanetle zikredileceklerdir...*"⁽⁷¹⁾ gibi ifadeler kullanılmakta ve tipik bir "düşmanlık" örneği sergilenmiştir. Bu düşmanlık ibareleri biraz yumuşatılmış olsa da Cumhuriyet döneminin tarih ders kitaplarında da yer alacaktır.

İçerideki Rumlara da pek iyi gözle bakılmamıştır. Örneğin Rum tüccarları için şöyle denilmiştir.

"... o tüccarlar, en kötü mallan getirip en yüksek fiyatta satmaktaydılar."⁽⁷²⁾

Yahudiler için ise "Zavallı Türkler, Selanik Yahudileri tarafından bile terk olundular..."⁽⁷³⁾ gibi ibareler kullanılarak bu topluluk "iki yüzlülük"le suçlanmaktadır.

RESMİ İDEOLOJİ-RESMİ TARİH

Ders kitapları ve siyasal iktidarlar konusunda değinmiştik, her siyasal iktidar kendisini meşrulaştırma ve meşruiyetini devam ettirmek için ideoloji üretir. İdeolojisini gelecek kuşaklara aktarıp yaymak ister. Bunun için de okulu ve ders kitaplarını bir araç olarak kullanır.

Nedir bu resmi ideoloji?

Bir devletin kendisine, üzerinde egemen olduğu toprağa ve bu toprak üzerinde yaşayan tebaasına (uyrukları-halkı), ilişkide bulunduğu diğer ülkelere bakış ve onları algılayış tarzı, dünya görüşü, zihniyet yapısı, o devletin yükselttiği değerler sisteminin bütünüdür.

Eğer bir devletin dünyaya bakışını ve dünyayı algılayışını şekillendiren, iç ve dış siyasetini yönlendiren, idari ve kurumsal yapısını, teşkilatını ve özellikle toplumsal ve kültürel dokusunu biçimlendiren temel bir dünya görüşü, bir zihniyeti varsa, onun bir resmi ideolojisi vardır.

Ayrıca bu ideoloji, bütün bir yönetici kesim tarafından belli nedenlerle paylaşılıyor, **halka mal edilmeye çalışılıyor, titizlikle korunuyor**, yöneticiler başka ideolo-

j i) M.Fuat Köprülü; Milli Kıraat, İst.1331 Kanaat Mat. S.222

(72) M.Asım-A.Cevad: Kıraat ve Mıhesabat-ı Ahlakiye (Anadolu Yavrusunun Kitabı) S.149 Orhaniye Mat.İst.1334

(73) M.Fuat Köprülü, Milli Kıraat. S.222

çililere yaşama imkanı tanımıyor ve bütün gücüyle onları ortadan kaldırmaya yöneliyorsa, resmi bir nitelik kazanmıştır,^{(74>}

Resmi ideolojinin topluma yayılmasında eğitim sistemi önemli rol oynar. Eğitim, toplumu istenilen yönde üretmek ve dönüştürmektir. Bu nedenle bugünkü eğitim anlayışının Cumhuriyetin ilk yıllarında oluştuğunu, bu oluşumda Mustafa Kemal ve çevresindeki kadronun önemli rol oynadıklarına değinmek gerekir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Atatürk, bütün yabancı düşünceleri reddederken Cumhuriyetin resmi ideolojisinin temellerini atıyordu. "Bir millî eğitim programından söz ederken, eski devrin hurafelerinden ve yaradılış niteliklerimizle hiç de ilgisi olmayan yabancı fikirlerden, doğudan ve batıdan gelebilen bütün etkilerden tamamen uzak, millî ve tarihi karakterimizle uyumlu bir kültür kastediyorum."^{(75>}

"Yeni Türk Cumhuriyetinin yeni nesle vereceği eğitim, millî eğitimidir."^{(76>}

Mustafa Kemal, Kütahya'da öğretmenlere yaptığı konuşmasında, "Çocuklarımızı za ve gençlerimize vereceğimiz tahsilin sınırı ne olursa olsun, onlara esaslı olarak şunları öğreteceğiz.

1. Milletine,

2. Türkiye devletine,

3. Türkiye Büyük Millet Meclisine düşman olanlarla mücadele"^{(77>}

Ve öğretmenlerin, eğitimcilerin temel görevi de bu çerçevedeki resmi görüşü "genç dimağlara" aktarmak olmalıdır.

"Genç dimağlar"a her sabah avaz avaz bağırtılarak söylettiğimiz "Andımız" a bakalım. "Yurdumu, milletimi özümden çok sevmektir." "Ey büyük Atatürk, açtığın yolda, gösterdiğin hedefte..." "Varlığım, Türk varlığına armağan olsun" dizeleri resmi ideolojinin izlerini taşımaktadır.

İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitabında Atatürk İlkelerine Sahip Çıkmak ve Devamlılığını Sağlamak başlığı altında şu görüşlere yer verilmiştir:

"Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli Atatürk ilkeleridir. Bu ilkelere sahip çıkmak, Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak; ilkelerin devamlılığını sağlamak ise Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni yaşatmak demektir. Demokratik, laik ve çağdaş bir yapıya sahip olan Türkiye Cumhuriyeti'nin gelişmesi için Atatürk ilkeleri gereklidir. Bu bakımdan Atatürk ilkelerinin varlığı, bizim için yaşamsal bir önem taşır.

Atatürk ilkeleri Türk devletinin gelişip güçlenmesini Türk toplumunun çağdaş bir

(74) İsmail Kaplan: Türkiye'de Millî Eğitim İdeolojisi, iletişim Yay.1999

(75) İsmail Kaplan: Age.S.138

(76)Age.S.139

(77) Age S.140

yapıya kavuşmasını sağladı. Ancak, bugünkü durumumuzu korumak yetmez. Onu daha da geliştirmeliyiz. Geliştirmek için de Atatürk ilkelerinden yararlanmalı, onlardan güç almalıyız. Bunun için ödevlerimizi günü gününe yapıp kendimizi iyi bir insan, meslek sahibi bir vatandaş olarak yetiştirmeliyiz. Atatürk ilkelerini öğrenmekle kalmamalı, onları davranış haline getirmeliyiz.

Ya bazı derslerin programında yer alan "Milli Hedef-Milli Güç", "İç ve dış tehdit" gibi konuların ders kitaplarında yer almaları neyin göstergesi?

"İç,ve Dış Tehdit" devletin resmi ideolojisidir

"Ancak Türk toplumunun bu hızlı kalkınma ve modernleşme isteği, bazı komşu ülkeler tarafından engellenmeye çalışılmaktadır. Bu ülkeler kendi topraklarını genişletmek ve deniz hakimiyeti oluşturmak amacıyla çaba harcamaktadırlar. Burada bize düşen görev, ülkemize yönelik bu türlü yıkıcı ve bölücü tehditleri yok etmektir."⁽⁷⁹⁾

Mustafa Kemal ve kadrosunun Bağımsızlık Savaşı'ndan itibaren oluşturdukları resmi eğitim ve resmi görüş ders kitapları aracılığıyla bu güne taşınmıştır. Bu taşınmada en önemli rolü Tarih, Sosyal Bilgiler, Coğrafya, Felsefe, Vatandaşlık (Yurttaşlık) Bilgisi ve Milli Güvenlik gibi derslerin kitapları oynamaktadır.

Resmi ideolojiye en önemli dayanağı oluşturan öge tarihtir. Bu gün bütün dünyada ulusları resmi ideolojileri için tarihi kullanmaktadırlar. Bu yüzden tüm dünyada "resmi tarih" diye anılan bir tarihten söz edilmektedir. Örneğin; ABD okullarında okutulan tarih kitaplarında, Asya üzerinden Amerika kıtasına eski insanların geldiği, Avrupalıların kıtaya 15.yüzyıldan itibaren gelip yerleştikleri,kıtanın yerli halklarının kızılderililer olduğu anlatılır. Ancak "kızılderili soykırımı"nm yaşandığı anlaşılmaz veya üstü kapalı ifadelerle geçiştirilir.⁽⁸⁰⁾

Resmi İdeoloji ve T.C.İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 27.4.1998/64 sayılı kurul kararı gereği ilköğretim 8.sınıflar, 11 .sınıflar ve Yüksek Okullarda okutulmakta olan Türk İnkılap Tarihi veya T.C.İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin devletin resmi ideolojisini topluma benimsetmede önemli bir yere sahip olduğunu belirtmek abartı olarak görülmemelidir. Bu dersin aslında M.Kemal Atatürk'ün TBMM'de okuduğu Nutuk (Söylev) adlı eserin kitaplaştırılmış hali olduğunu daha önceki sayfalarda değinilmişti.

Bu dersin amaçlarını okurken bir yandan da resmi ideolojinin birkaç tanımını burada yanyana koymak okuyucularımıza elbette bir fikir verecektir.

(78) İlköğretim Sosyal Bilgiler 4 (MEB Komisyon S.73-74)

(79) İlköğretim Sosyal Bilgiler 5 MEB(Komisyon) S.89

(80) America, Its People And Values. Harcourt Brace Jovanovich, Publishers. 1972. (Kitap 1992-1993 öğretim yıllarında da ABD okullarında okutuluyordu.) Ayrıca karşılaştırma için Atlas Dergisi Sayı 99, Haziran 2001'e bakınız.

Resmi İdeoloji

Bir devletin kendisine, üzerinde egemen olduğu toprağa, bu toprak üzerinde yaşayan halkına bakışı, o devletin yükselttiği değerler sisteminin bütünü:

Bir devletin dünyaya bakışını ve dünyayı algılayışını şekillendiren, iç ve dış siyasetini yönlendiren idari ve kurumsal yapısını, teşkilatını biçimlendiren temel bir dünya görüşü, zihniyeti varsa, onun bir resmi ideolojisi vardır.

Ayrıca bu ideoloji bütün bir yönetici kesim tarafından belli nedenlerle paylaşılıyor, halka mal edilmeye çalışılıyor, titizlikle korunuyor, yöneticiler başka ideolojilere yaşama imkânı tanımıyor ve bütün gücüyle onları ortadan kaldırmaya yöneliyorsa resmi bir nitelik kazanmıştır.

T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Amaçları

Madde 2- Atatürk'ün milliyetçilik ve medeniyetçilik anlayışını benimsetmek.

Madde 4- Atatürkçülüğü benimseterek, Atatürk'ün dünya görüşünü ve düşüncelerini kavratmak.

Madde 7- Ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyetinin dinamik temelini "Atatürk ilkeleri"nin oluşturduğu bilincini kazandırmak.

Madde 8- Türk inkılabını, milli ve milletlerarası niteliklerini belirlemek.

Madde 11- Atatürk'e, Türk inkılabına ve onun ilkelerine yürekten bağlı, bunların inançlı savunucusu olma bilincini kazandırmak.

Madde 12- Günümüzün ve geleceğin sorunlarına Atatürkçü bir yaklaşımla çözümler getirebilecek tutum, davranış ve yetenekler kazandırmak.

Açıklamalar:

1- (...) derslerinde temel, Atatürk ve Türk inkılabı olacaktır. (...) öğrencilere, süratle değişerek karmaşık hale gelen yurt ve dünya sorunları karşısında, ihtiyaç duyulan gerekli bilgi ve anlayışın, olumlu davranışların kazandırılması ve geliştirilmesinde, başlıca kaynağın bütünüyle Atatürkçülük olduğu kavratılacaktır.

ATATÜRKÇÜ TARİH ANLAYIŞI

"Bilinen hakikatlerdendir ki tarih, bir milletin kanını, hakkını, mevcudiyetini hiçbir zaman inkâr edemez."^{m)}

Mustafa Kemal

Osmanlı İmparatorluğu girdiği 1 .Dünya Savaşında yenilir. "Etrâk-ı bi idrak" ve "Ekrad-ı bi idrak" birleşerek işgalcilere karşı birlikte mücadele ederler. Savaştan sonra "Etrâk-ı bi idrak", egemen ulus durumuna geçer.

(81) Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (MEB Yay.1972, Ankara) Nurer Uğurlu; Tarih 1-Örgün Yay. S.28 Okuma Parçası Fden)

1920-1922 yılları arasında Anadolu'da, Türk-Kürt-Laz ve Çerkez halklarının, Anadolu'yu işgal eden İngiliz-Fransız İtalyan emperyalistleri ile onların işbirlikçisi olan Yunanistan güçlerine karşı bağımsızlık savaşı verdikleri yıllardır.

Bu yıllarda Büyük Millet Meclisi çatısı altında birlikte mücadele edilen halklar, savaştan sonra yok sayıldı. Hatta varlıkları inkar edilir hale geldi.⁸²

"1920'de Milli eğitim ideolojisi de üç bileşenden oluşuyordu: Milliyetçilik, din ve homo economicus'un faydacı akılcılığı. Din, milliyetçiliği tamamlayan ve pekiştiren bir öğe sayılıyordu. Milli ve dini değerler birlikte ele alınıyor, eğitimin ruhu ya da özü olarak tanımlanıyordu."⁸³

1920-1922 döneminde Milliyetçilik ve din öğeleri, hem başkalarını red ve inkara yönelik, hem de başkalarını da birleştirici bir faktör olmuştur.

4 Kasım 1922'de TBMM'nin ikinci oturumunda Dersim Mebusu Diyap Ağa, Meclis kürsüsünden Lozan Görüşmelerine gönderilecek heyetle ilgili konuşmaktadır.

"Soysaîh İsmail Suphi Bey (Burdur)-Sulh hakkında fikriniz nedir?

Diyap Ağa (Devamla) — Ama bugün dinimiz de, diyanetimiz de, kitabımız da hep birdir.

Necati Bey (Lazistan) — Murahhaslardan ne istiyorsunuz?

Diyap Ağa (Dersim)... Hamdolsun gidenler dinini, diyanetini bilir adamlardır. (...) Hepimiz biriz. Ne Türk, ne Kürtlük davası vardır. Hep biriz, kardeşiz. (Bravo sesleri, alkışlar) (...) Bizim dinimiz, diyanetimiz birdir. (...) La ilahe illallah Muhammedin Resulallah. işte bu. (Alkışlar, bravo sesleri)"⁸⁴

Aynı oturum sırasında Erzurum Milletvekili Süleyman Necati (Güneri) konuşuyor:

". . . bendenizi buraya gönderenlerin büyük bir kısmı da Kürt olduğundan (...) Kürtlerin tarihi daima Türklerle beraberdir. (...) Bu gün öyle bir Türk yoktur ki, dayısı, damadı veyahut yeğeni Kürt olmasın. Ve öyle bir Kürt yoktur ki, onun damadı, yeğeni yahut dayısı Türk olmasın.(...) Ne Türk Kurtsuz, ne Kürt Türksüz yaşayabilir. (...) Memleketimizde irki ekalliyetler yoktur."⁸⁵

Bitlis Milletvekili Yusuf Ziya Bey konuşuyor:

"Avrupalılar diyorlar ki, Türkiye 'de yaşayan ekalliyetlerin (azınlıklar) en büyüğü, en kesretlisi (kalabalığı) Kürtlerdir. Bendeniz Kürdoğlu Kürdüm. Binaenaleyh

(82) Atatürk döneminde Kürtlere kısmi özerklik konusunu merak edenler için ayrıca şu kaynaklara bakmalarını öneririm. Abdurrahman Arslan: Mustafa Kemal ve Kürtler. Doz Yay. İst.1991. İsmail Göldaş: Lozan-Biz Türkler ve Kürtler. Avesta Yay. İst.1999. 2000'e Doğru Dergisi Ağustos 1987(topiatıldı), Vatan Güneşi, Ekim 1991.

(83) İsmail Kaplan; Türkiye'de Milli Eğitim ideolojisi, S.391. İletişim Yay. 1991,İst.

(84) Fahri Çöker, Türk Parlamento Tarihi, Ankara. TBMM Yay. 1995. Cilt II (Birinci Dönem) S.19 -337 -340.

(85) Age. S.337

*bir Kürt mebusu olmak sıfatıyla sizi temin ederim ki, Kürtler hiçbir şey istemiyor-
lor."* ^m

"... Bizce kafi olarak muayyen bir şey varsa, o da hududu Milli dahilinde Kürt, Türk, Laz, Çerkeş vesair bütün bu islam unsurlar müşterekülmenfaadır." ^{<87>}

İsmet Paşa (İnönü) 23 Ocak 1923'te Lozan'da Lord Curzon'a karşı konuşmaktadır. "Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, Türklerin olduğu kadar Kürtlerin de hükümetidir. (...) Yurttaşlık haklarını ve yetkilerini kapsayacak olan ve sözde özerk bölgelerin halklarına tanınacağı söylenen haklar, Kürt soyu gibi üstün bir soyu hiç tatmin etmeyecektir."⁽⁸⁸⁾

Savaş bitmiştir. "İkinci aşamada Kemalist reformlar yapıldı ve din öğesi, saf milliyetçilikle bağdaşmayan, modern teknoloji ve yöntemlerin benimsenmesini önleyen geri bir öge olarak bir yana atıldı."⁽⁸⁹⁾

Türkiye'nin "muasır medeniyetler seviyesine çıkartılması için" kılık-kıyafet, şapka, medreselerin, tekkelerin ve türbelerin kapatılması-Halifelik'in kaldırılması Şer'iyeye ve Evkaf Vekaletinin kaldırılması gibi yenilikler artarda gerçekleştirilir. Yeniliklere karşı direnen muhalif hareketlerin tümü "gerici-yobaz ve bağnaz" olarak nitelendirilir.

Şeyh Sait Ayaklanması "İngiliz Parmağı" var mı? Resmi Bakışla Şeyh Sait İsyanı ve Ders Kitaplarındaki Yansımaları

Bu bakış açısı ders kitaplarına da yansımaktadır. Bu konuda en tipik örneği Şeyh Sait isyanı oluşturduğu için devletin Şeyh Sait İsyanı'na bakışını ders kitaplarından izleyelim.

1934 yılında yazdırılan Tarih IV'te "İrtica Hareketleri" başlığında Şeyh Sait İsyanı'nın ayrılmaz özelliğinden söz edilmiş, ayaklanmanın ulusal yanından çok dinsel özelliği ön plana çıkartılmıştır.

"Asılları en saf Türklük kökünden geldiği halde asırlardan beri hariçten giren siyasi tahrikler ve saltanat idaresinin fena siyasetleri yüzünden bir kısmı kendilerini Türklükten ayrı saymaya başlamış olan Şark vilayetleri Türkleri arasında her türlü menfi politika telkinleri yürütülüyordu. Bütün bu telkinlerde en birinci tahrik vasıtası "dinin elden gittiği" yolundaki sahte feryatlardı. Başlarında Şeyh Sait adlı gayet cahil bir sofa bulunan bazı şeyhlerle, yabancıların aleti olan birkaç hain politikacı dağlarda ve köylerde yaşayan(...) bir kısım halkı(...) isyan ettirdiler.(...) "Terakkiper-Cumhuriyet" Fırkası'nın dinden bahseden maddesi ve birçok yerlerdeki teşkilatı tahriklere kuvvet veriyordu..."⁽⁹⁰⁾

(86) Age. S.342

(87) İsmail Göldaş: Lozan "Biz Türkler ve Kürtler" Avesta Yay.2000 1st. S.254

(88) Age. S.107-108.

(89) İsmail Kaplan: Türkiye'de Milli Eğitim İdeolojisi. İletişim Yay. 1999 S.390

(90) Tarih IV. Maarif Vekaleti, İstanbul Devlet Matbaası. 1934 S.192-193

1960'lı yıllarda yazılan Türkiye Cumhuriyeti ders kitaplarında "Muhalefet ve Şeyh Sait Ayaklanması" başlığıyla şu görüşlere yer verilmiştir:

"Şeyh Sait adında bir şeyh, bir takım cahil kimseleri etrafına toplayarak hükümete karşı isyan etti. Ele geçen belgelerden Şeyh Sait taraftarlarının, devletin başına Abdülhamit'in oğullarından birini geçirmek istedikleri anlaşılmıştır. (...) Bu suretle devrimi boğmak için ayaklanan irtica hareketi bastırılmış, memleket ve devrim kurtarılmıştır." ^{<9>}

1970'li yıllarda yazılan ders kitaplarında "Partiler ve Muhalefet" başlığı altında şu bilgiler yer almaktadır:

"Bu parti (Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası.!A.)'nin kurulduğu sıralarda İstanbul Matbuatı da birdenbire muhalefete geçti. Nihayet bu muhalefet yüzünden "Şeyh Sait" adında bir Şeyh, başına bir takım cahil köylüler toplayarak isyan etti. Şeyh Sait ayaklanması derhal Genç, Elazığ ve Diyarbakır illerine sirayet etti. (...)" ^{''}

E.Ziya Karal'm yazdığı ders kitabında "Terakkiperver Cumhuriyet Partisi ve Doğu İsyanı" başlığında isyanla ilgili olarak verilen bilgiler de şöyledir:

"(...) Bu program etrafında ılımlı, ifratçı ve tutucular, Meşrutiyetçiler ve hatta inkılabı tamamen karşı olanlar toplandı. Büyük memleket gazeteleri de genel olarak yeni partiyi tutmaya başladılar. Bu durum, doğu vilayetlerinde büyük tepkiler yarattı. Dıştan gelen tahriklerin de tesiriyle büyük bir isyan başladı. (...) Halkın büyük bir kısmı cahildi. Yapılmakta olan inkılap hareketlerini anlamaktan yeteneksizdi. (...) Şeyh Sait adında biri kendi gibi birkaç politikacı ile, din elden gidiyor parolasıyla cahil ve saf halktan bir kısmını basma toplayarak hükümete karşı ayaklandı. Ayaklanma süratle Genç, Mamuretülaziz (Elazığ) ve Diyarbakır vilayetlerini sardı. (...) Cumhuriyet hükümetinin, İnkılap rejimini korumak için aldığı tedbirler sayesinde isyan, irtica ve bozgunculuk her yerde silinmeye, fesatçı ve haksız menfaatlere saplanmış kalmış hainler ezilmeye başlandı. (...)" ^{<93>}

Şeyh Sait İsyam'nda İngiliz Parmağı'nın olduğu Tezi, 12 Eylülcülerin Tezidir

1980'e kadar yazılmış ders kitaplarında Şeyh Sait isyanı ile ilgili görüşleri yukarıya aktardım. İsyanın çıkışında hiç İngilizlerden ve onların rolünden bahsedilmemiştir. Oysa 1980'li yıllarda yazılan ders kitaplarında "Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Şeyh Sait İsyanı" başlığı altında isyanın çıkmasında "İngilizlerin parmağının olduğu" tezi ilk kez savunulmuştur. Ve bu tez resmi tez olarak devam etmektedir.

"TCF içine sızan ajanlar, bu partiyi bölücülük yolunda kullanmaya ve din elden gidiyor düşüncesini işlemeye başladılar. Böylece 13 Şubat 1925'te (diğer kitaplarda 11 Şubat I.A.) Doğu'da Şeyh Sait Ayaklanması patlak verdi. (...) Şeyh Sait Ayaklan-

11) N.Serdarlar-F.Çetinkanat: S.105-106.

(92) E.Behnan Şapolyo S.112

(93) Enver Ziya Karal; S.134-135

ması Piran'da başladı. Kısa sürede ayaklananlar kuzeyden Erzurum, güneyden Diyarbakır önlere geldiler. Üzerlerine gönderilen birlikleri yendiler. Elleri Kur'an ile ilerliyor, kan döküyorlardı. (...) Bir tarikat lideri olan Şeyh Sait ile isyancıların ele başları yakalandılar. (...) Ayaklanma bastırılmıştı ama Cumhuriyet rejimi ve vatan büyük bir tehlike geçirmişti. Yurdun bölünmezliği bir süre tehdit altına girmişti. (...) İngilizlerin istediği şey bir ölçüde gerçekleşmiş, ordumuz ayaklanmayı bastırmak için vakit yitirmiş, hırpalanmıştı. (...)"⁽⁹⁴⁾

1990'lı yılların ders kitaplarında da yukarıda anlatılan resmi tezler aynen aktarılmaktadır.

"İsyanın çıkış nedenleri çeşitli olup, dış kaynaklı tahrikler de önemli rol oynamıştır. (...) İngilizlerin kışkırtması sonucunda çıkan isyanda, Şeyh Sait ve arkadaşlarının "din elden gidiyor." politikası esas olmuştur..."⁽⁹⁵⁾

Yazılan T.C.İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin kitaplarında ayaklanmanın dinsel niteliği öne çıkarılmış, ulusal boyutu üstü kapalı olarak verilmiştir. Oysa Diyarbakır İstiklal Mahkemesi Savcısı Süreyya (Özgeevren) Bey'in iddianamesinde "hepiniz din kisvesi altında Bağımsız Kurdistan kurmaya çalıştınız" denilmiştir.

Cumhuriyet Tarihi veya (1980'den sonra) Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında 1980'e kadar yazılanlarında diğer Kürt isyanlarından hiç söz edilmemiş, 1983'ten itibaren yazılan bazı kitaplarda Ali Batı, Koçkiri, Cemil Çeto isyanlarına yer verilmiştir.⁽⁹⁶⁾ İncelenen bu kitapların tümünde de 1937 Ağır, 1938 Dersin isyanlarına değinilmemiştir.

Türk, Uygarlıktır. Türk, Tarihtir. Türk Tarih Tezi Yaratılıyor.

Mustafa Kemal milliyetçilik anlayışına uygun olarak dayandığı ulusal topluluğun (egemen ulusun) tarihinin "bilimsel" olarak araştırılıp yazdırılması çabalarına girer. Bu çaba Osmanlının hanedan anlayışına bir tepkinin ürünüdür. Bir yandan da "Ekrad-ı bi idrak"ı yok saymaya yöneliktir.

Atatürk Nisan 1930'daki Türk Ocakları Kuruûtay'ında Afet(İnan) Hanım'a bir "Tarih Kurulu" oluşturması direktifini verir. Kurultay'da ise şöyle konuşur: "İnsanlığın en yüksek ve uygar kavmi, vatani Altaylar ve Orta Asya olan Türklere. TÜRK, UYGARLIKTIR. TÜRK, TARİHTİR."

Atatürk, batılı toplumlarda yerleşmiş olan "Barbar Türk" imajını da yıkmaya çalışmaktadır. Türklere çok eski (köklü) bir ulus olduklarını, anayurtlarının Orta Asya'da olduğunu ve uygarlığa "önemli katkılar" yaptıklarını kanıtlamayı amaçlayan görüşler ortaya atar. Bu haritalarda uygarlığın Orta Asya'dan yayıldığını gösteren

(94) M.Kamil Su-Ahmet Mumcu S.187-188

(95) A.Bekir Palazoğlu-Osman Bircan S.15-16-17

(96) A.B.Palazoğlu-O.Bircan S.130

kırmızı okların erişmediği yer yoktu. Bu teze uygun haritalar düzenlenir."⁷ (Kitabın sonundaki haritalara bakınız.)

"Uygarlık dünyada Orta Asya'dan yayılmıştır" tezine uygun haritalardan bazılarını şu kitaplarda bulabilirsiniz."⁹⁸

"Türk yurdu daha çok büyüktü. Yakın ve uzak zamanlar düşünülürse Türk'e yurtluk etmemiş bir kıta yoktur."

Bütün Dünyada; Asya, Avrupa, Afrika ve hatta Amerika Türk atalarının yurdu olmuştur."⁹⁹

Mustafa Kemal'in isteği doğrultusunda meydana getirilen Türk Tarih Kurulu şu üyelerden oluşur: Mustafa Kemal, Afet (İnan), Tevfik (Bıyıkoglu), Semih Rifat, Yusuf (Akçura), Dr. Reşit Galip, Sadri Maksudi (Arsal), Yusuf Ziya (Özer), Hasan Cemil, Şemsettin (Günaltay), Vasıf (Çınar),

Kurul kısa sürede "Türk Tarihinin Ana Hatları" adlı bir kitap oluşturdu. Kitap gizli tutulup piyasaya çıkarılmadı. İncelemek üzere çeşitli bilim ve düşün adamlarına az sayıda dağıtıldı. (100 adet)¹⁰⁰ Kitap, daha sonra Maarif Vekaleti'nin Talim ve Terbiye Dairesinin 80 numaralı emri ile 3000 (Uçbin) adet bastırılmıştır.(15.01.1931)¹⁰¹

Atatürk 15 Nisan 1931'de Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti'ni kurdurur. (Cemiyet 3 Ekim 1935'te Türk Tarih Kurumu adım aldı.) Yalova'dan T.T.T. Cemiyeti'ne gönderdiği mektupta; "Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat insanlığı şaşkırtacak bir mahiyet alır." (16 Ağustos 1931) diyerek tarih yazıcılığının önemini belirtmek isteyecektir. (Faliş Rıfkı Atay ise, "Atatürk keşke Nutuk'u yazmayıp tarihçilere bıraksaydı" diye yakınacaktır.)

Cumhuriyet Döneminin İlk Tarih Kitabı

Türk Tarih Tetkik Cemiyeti, okullarda okutulmak üzere 4 ciltlik bir tarih kitabı hazırladı. Bu kitabın 1.cildi İLKÇAĞ TARİHİ'ne ayrıldı. Bu kitabın hazırlanmasında şu kişiler görev aldılar:

- (97) Atandığım büyük liselerden birinde 3 m.boyunda bir haritaya rastlamıştım. "Türklerin Anayurtları ve Göçleri" adını taşıyan bu harita 1936'da yaptırılmıştı. Haritada göç yolları kalın kırmızı oklarla gösterilmişti. Oklar, Amerika kıtasına da uzanıyordu. O günden bu güne değişen tek şey sadece "Kırmızı Oklar"ın boylarının biraz kısalmasıdır.
- (98) Prof.H.Dursun Yıldız, CAIptekin, İ.Şahin, I.Bostan, Servet Yay., Lise I.Tarih yardımcı kitap, N.Uğurlu, Tarih Lise 1. Örgün Yay.
- (99) Türkiye Cumhuriyetini kuran Türk Milletinin Tarihi 1988 (S.1)
- (100) Doğan Avcıoğlu; Türklerin Tarihi cilt 1, S.22
- (101) Avcıoğlu 100 adet bastırılanının inceleme amacıyla basıldığı belirtiyor. Kitap 1931-1932 öğretim yılı için 3000 adet basılmıştır.

M.Tevfik (Bıyıköglü) Bey:	T.T.T.C.Başkanı
Semih Rifat Bey:	T.T.T.C.Üyesi-Çanakkale Mebusu
Yusuf Akçuraoglu:	T.T.T.C. Üyesi-İstanbul Mebusu
Reşit Galip Bey:	T.T.T.C.Üyesi-Aydm Mebusu
Hasan Cemil Bey:	T.T.T.C.Üyesi-Bolu Mebusu
Afet (İnan) Hanımefendi:	T.T.T.C.Üyesi-Tarih ve Medeni Bilgiler Muallimi
Baki Bey:	Miralay-Harp Tarihi İkinci Şube Md.
İsmail Hakkı Bey:	T.T.T.C.Üyesi-Balıkesir Mebusu
Reşit Saffet Bey:	T.T.T.C.Üyesi-Kocaeli Mebusu
Sadri Maksudi (Arsal):	T.T.T.C.Üyesi-Şarki Karahisar Mebusu
Şemseddin (Günaltay):	T.T.T.C.Üyesi-Prof.Sivas Mebusu
Şemsi Bey:	Miralay-Harita Umum Müdürlüğü Harita Şb.Müdürü
Yusuf Ziya (Özer):	T.T.T.C.Üyesi-Prof.Eskişehir Mebusu

Bu ders kitabı 1931-1932 öğretim yılından itibaren okullarda okutulmaya başlanır. Mukaddime (Önsöz) bölümünde kitabın ümmetçilik ve Osmanlılık anlayışlarına bir tepki olarak yazıldığı açıklanır. Türk ulusuna uygarlık tarihi içinde iyi bir yer aranır. *"Bütün bu menfi cereyanlar (Osmanlılık-Ümmetçilik), tabii olarak, mektep programları ve mektep kitapları üzerinde dahi tesir gösterir. Türklüğün, çadır, aşiret, at, silah ve muharebe meflumlarıyla müradif tutulması ananesi mektep kitaplarımıza kadar girdi."* (Tarih 1-Mukaddime)

Türk ırkı, benliğini en çok muhafaza etmiş bir ırktır.

Bu kitabın ikinci baskısı 1932-1933 öğretim yılında Maarif Vekaletince bastırıldı. Birinci basımda yer almayan bazı eklemeler yapıldı. (İçindekiler için kitabın sonundaki eklere bakınız)

Kitabı biraz tanıtmaya çalışayım:

- Kitap, Beşer Tarihine Giriş (İnsanlık Tarihine Giriş) kısmı ile başlar. Kainat'ın oluşumu incelenir. İnsanın hayvandan evrimleşerek bugünkü haline geldiği vurgulanır. (1.baskıda bunu kanıtlamak için insan ve goril iskeletlerinin fotoğrafları yanyana konur. 2.Baskı da ise "Hayatın Başlaması ve İnsanın Zuhuru" başlıklı bir levha konulur.)

Bu ilk kitap, canlıların ve insanların oluşumu konusunda daha sonraki yıllarda yazılan ve okutulan ders kitaplarından daha da ileridir. (Daha sonraki ders kitaplarından kainatın ve canlıların oluşumu çıkartılarak insanlık tarihi Yontmataş Çağı ile başlatılacaktır. Karşılaştırma için bakınız, N.Akşit-E.Oktay, F.Sümer-Y.Turhal, A.M.Mansel-E.Z.Karal vd. Şimdiki ders programlarından Tarih öncesi ve İlkçağ Anadolu uygarlıkları bölümü müfredat programından çıkartılıp Tarih Orta Asya ile başlatıldı.)

Kitap tamamen İlkçağ uygarlıklarına ayrılırken sadece bir konusu eski Türk tarihine ayrılmış, İslam Tarihi'ne ise hiç yer verilmemiştir.

(Daha sonraki ders kitaplarında giderek Türk ve İslam Tarihi önce Müfredat Programına daha sonra da ders kitaplarına konur. İleride bu konuya tekrar döneceğim.)

- Kitapta daha önce sözünü ettiğim yanlışlara genişçe yer verildi. Ders kitaplarında "üstün Türk ırkı" işlendi. Bazı alıntılarla görelim:

"Tarihin en büyük cereyanlarını yaratmış olan Türk ırkı, benliğini en çok muhafaza etmiş bir ırktır." (Tarih 1 .sayfa 20)

"Türklerin Anayurdu Asyadır. Asya (dikkat Orta Asya değil i.A.), Ege Denizinden Japon Denizine, Hint Denizinden Şimal Denizine (Kuzey Buz Denizi) kadar uzanan ulu bir kara parçasıdır. Bu tezdin sonra vaz geçilir. 1942'de basılan İlkçağ Tarihinden itibaren Anayurt'un sınırları daralır. A.Müfid Mansel-Cavid Baysun-E.Ziya Karal'ın yazdıkları kitapta "Türklerin Anayurtları Orta Asyadır" denilir."¹⁰² Ancak Orta Asya'nın neresi olduğu belirtilmez. Daha sonraki yıllarda Orta Asya'nın sınırları şöyle belirtilir:

"Türklerin Anayurdu Orta Asyadır. Orta Asya, Batıda Hazar Denizinden Doğuda Kingan dağlarına, Kuzeyde Altay dağları ile Baykal gölü dolaylarından, güneyde Hindikuş ve Karanlık dağlarına kadar uzanan çok geniş bir ülkedir."^{(103>}

İlginç olan noktalardan birisi de Orta Asyanın sınırları bile kitaptan kitaba değişmektedir. "Türkler pek uzun zaman Asyanın çok geniş bir alanında yaşamışlardır. Bu bölge doğuda Kadırgan (Kingan) Dağlarından, batıda Hazar Denizi ve İtil boylarına, Güneyde Çin ve Tibet'ten Kuzeyde Sibiryaya içlerine kadar uzanıyordu...."⁽¹⁰⁴⁾ Aynı yazarlar sonraki sayfada (S.21) Bu yöreyi enlem ve boylamlarla göstermeye çalışırlar. "Kuzeyde Baykal gölü ile Obi Irmağı Güneyde Gobi Çölü ve Çungarya ile sınırlanan topraklardır."(S.21)

Anayurdun sınırları konusundaki görüşler giderek değişir.

"Doğuda Kingan Dağlarından batıda Aral Gölüne, Sibiryadan Çin ve Tibet'e kadar uzanan Orta Asya...."^{(105>}

"Orta Asya Tanrı Dağlarınının Kuzey ve Güneyi olmak üzere iki kısma ayrılarak sınırlandırılabilir..) Son araştırmalar neticesi Türklerin yayıldıkları asıl sahanın, Altay-Ural dağları arası ile Hazar Denizinin kuzey-doğu düzlükleri olması(...) Doğuda Kingan Obi nehirleri bölgesi, Güneyde Sarı ırmak ve Tibet yaylası..."⁽¹⁰⁶⁾

"Orta Asya Güneyde altın, Pamir ve Hindikuş dağları, Kuzeybatı da Sibiry Or-

(102) A.M.Mansel-C.Beysun Tarih 1 S.10

(103) N.Akşit-E.Oktay Tarih Lise I.Remzi Kitabevi 1985 S.23

(104) F.Sümner Y.Turhal Tarih Lise 1.sayfa 20 Ders Kitapları A.Ş.1986

(105) Prof.H.Yıldız-C.Alptekin-Yrd.Doç. Dr.İ.Şahin-İ.Bostan tarih lise 1.Servet Yayın Dağıtım S:22 1st. 1990

(106) Prof.E.Merçil-T.Tarhan-Z.Günel. S.27-29 Altın Kitaplar 1989, İstanbul.

man bölgesi, Kuzey doğuda Baykal gölü, Batıda Hazar Denizi, Doğuda Gobi çölü ile sınırlanmıştır."⁰⁷

Türk, Uygarlıktır.

- Kitapta büyük uygarlıkları Türklerin yarattığı tezi gibi yanlış tezler vardır:

Sümerlerin Türk Olduğu Tezi

"Türklerin aşağı Mezopotamya'ya inişlerinde ırmak boyları bataklık halinde idi." (Tarih 1.TTTC S.30) "Sümerler Türk'tür" (I ve II Türk tarihi kongresinde Reşit Galip Bey'in konuşması).

Sümerlere Türk diye sahip çıkılması "Barbar Türk" imajını yıkmaya ve "Türklerle uygarlık tarihi içinde bir yer arama çabalarına" yöneliktir. Hatta bu tez, tarih kitaplarının sayfalarından taşarak yaşamın diğer alanlarında da etkisini gösterir. Örneğin; 19 Nisan 1925 tarihinde "Sanayi ve Maadin Bankası" adıyla kurulan banka 1933'de Sümerbank adını alacaktır.⁰⁰⁸ Bu sakat görüşlerden daha sonraki ders kitaplarında vazgeçildi mi? Görelim:

"IV. Binden önce Aşağı Mezopotamya'nın güneyine inen ORTA ASYALI SÜMERLER..."^{<.09}

"M.Ö.4000 yıllarına doğru Orta Asya'dan göçerlerle gelenlerden bir kısmı Mezopotamya'da yerleştiler.""

"Asyalı olan Sümerlerin (...) Bazı bilginler, Sümerlerin geldikleri yerin Hazar Denizinin ötesinde aranılması gerektiğini yazmışlardır. Onların dilleri, Türklerinki gibi sonu eklemeli diller grubuna girmektedir.""

"Sümerler Mezopotamyanın yerli halkı değillerdir. Nereden ve hangi yolla geldikleri hakkında değişik görüşler ileri sürülmektedir. Ancak son yapılan araştırmalar Onların Ortaasyadan geldikleri ihtimalini kuvvetlendirmiştir."¹²

"Sümerlerin İran yoluyla Ortaasyadan geldikleri ve bundan dolayı uzaktan da olsa TÜRKLERLE AKRABA OLABİLECEKLERİ bilim dünyasından ileri sürülebilmektedir."

Bu görüşler 2000-2001 öğretim yılında okullarımızda okutulan ders kitaplarımızda hala da yer almakta ve savunulmaktadır. "Bu buluntulardaki Sümer dillerini inceleyen araştırmacılar, Türk kavimlerinin dilleriyle yakınlıklar bulmuşlardır."¹⁴

(107) A.Mumcu Liseler için tarih 1.S.20 inkılap Kitapevi İstanbul 1990

(108) Bu konuda bak.M.Tuncay, Türkiye'de Tek Parti Yönetiminin Kurulması. S.195 Yurt yayınları ve K.Karpat, Türk Demokrasi Tarihi

(109) A.M.Mansel-C.Beysun-, E.Z.Karal. ilkçağ tarihi 1.S.32. Maarif Mat.tst.1942

(110) N. Akşit - E.Oktay Tarih Lise 1. S. 40 Remzi Kitabevi, İst. 1985

(111) F.Sümer-Y.Turhal Tarih Lise 1.S.42 Ders Kitapları A.Ş.İst.1986

(112) 12 H.D.Yıldız-C.Alptekin-İ.Şahin-İ.Bostan Tarih Lise L.S.42 Servet Yayın Dağıtım İst.1990

(113) Prof. Dr .Ahmet Mumcu, Liseler için Tarih 1.S.35 inkılap Kitapevi İst.1990

(114) N.Uğurlu Tarih 1 Övgün Yay. S.45

"Sümerlerin Asyalı kavimlerden oldukları bilinmektedir. Asya bozkırlarından gelip Aşağı Mezopotamya'ya yerleşen Sümerler..."⁽¹¹⁵⁾

"Sümerler, Asya kökenli bir kavim olup M.Ö.4000'de ..." ⁽¹¹⁶⁾

Alıntılardan da anlaşılacağı gibi bu görüşler üstü kapalı veya dolaylı da olsa halen ders kitaplarında yer almaktadır. Bu gidişle almaya devamda edecek gibi görünüyor.

Mısır Uygarlığını Yaratanların Türk Olduğu Tezi:

"Mısıra giden Türkler yerleşmek için Nil'in boş buldukları deltasını seçtiler." (Tarih 1.TTTC.S.30)

"Mısır uygarlığını yaratanlar Türklerdir." (I.II., Türk Tarih Kongrelerinde Yusuf Ziya Bey'in konuşması)

"M.Ö. 4000 yılma doğru Mısır, doğudan gelen Asyalı insanların istilasına uğradı." ⁽¹¹⁷⁾ Ancak bu tezin savunulması çok güç olacağından bu tezden sonraki ders kitaplarından vazgeçilir.

"Eski Mısır halkının, Hami ve Sami soylarının karışmasından meydana geldikleri sanılmaktadır." ⁽¹¹⁸⁾

"Köken olarak halkı Akdeniz ırkının zenci unsurlarla birleşmesine dayalı" ⁽¹¹⁹⁾

Hititler (Eti)'in Türk Olduğu Tezi:

Hititlerin Türk oldukları tezi, Anadolu'ya sahiplenmek için yaratıldı. Birilerinin çıkıp "Siz buraya gelmeden önce buralar bizim atalarımızın yurdu idi." İddiasına karşılık, "hayır Anadolu en eskiden beri Türklerin yurduydı" denilebilmesi için Anadolu'daki en eski devlete yani Hititlere sahip çıkılması gerekmiyor mu?

"**Küçükasya ahalisi, Hitit ve emsali isimlerle tanıtılmış HATA Türkleridir.**" ⁽¹²⁰⁾

Bu görüş, Anadolu'nun eskiden beri Türk yurdu olduğunu da desteklemek amacıyla ortaya atılırken Anadolu'da diğer etnik unsurların (Kürtler, Rumlar v.d.) olmadığı kanıtlanmak istenmiştir.

Hititler Türk sayılınca Anadolu'nun 8 bin yıldan beri Türk olduğu öne sürülür. Bu arada Hitit (Eti)'lerin etkisi bankacılık alanına (Sümerlerde olduğu gibi) yansır. Kurulan bankaya E&ank adı verilir.

I ve II.Türk Tarih Kongrelerinde Reşit Galip Bey'in savunduğu "Hititler (Eti)

(115) Y .Doç. Dr.O .Üçler B ılduk-A.Gündoğdu Tarih 1 .Tutibay Yay .2000 .S .39

(116) Tarih I.MEB

(117) A.M.Mansel,C.Beysun-E.Z.Karal S.71

(118) F.Sümer-Y.Turhal S.53

(119) E.Merçil-T.Tarhal-Z.Günel S.61

(120) Tarih I.T.T.T.C, S.128-130

Türk'tür." tezi daha sonraki lise ders kitaplarında savunulmaz. Ancak ilk okullarda ki bazı yardımcı kitaplarda hala bu yanlış tezin savunulduğunu gördüm.

Bir örnek: *"Etiler, Anadolu'da ilk Türk Devletini kurdular."*

"Anadolu'ya yerleşen Türklere Etiler veya Hititler adı verilir."^{Um}

Cumhuriyet Döneminin bu ilk tarih kitabında yanlış görüş ve bilgiler devam eder.

Bazı örnekler:

- Garba giden Türklerden bir kısmı yerleşmek için elverişli zeminlerden birini de Ege havzasında buldular. S.31 (Böylece Ege Uygarlığını da Türkler yaratmış oluyorlardı. Bu görüş diğer ders ve yardımcı kitaplarda yer almaz.)

- "Etrüsklerin İtalya'ya Anadolu'dan gittikleri" sayfa 32.

- "Ligürlerin ve GaPlerin Orta Asya'dan geldikleri" sayfa 33.

- (Gerçekte İranlıların kurduğu) "Samanogulları Devletinin Türk olduğu" (s.40)

- (Sümerlerin bulduğu) **"Yazının** Türkler tarafından bulunarak dünyaya yayıldığı" (s.41) gibi bilimsel olmayan tezler savunulur.

Cumhuriyet Döneminin İkinci Tarih Kitabı

Türk Tarih Tetkik Cemiyeti'nin hazırladığı ilk kitapta bazı aşırı ırkçı görüşler sergilenmiş, bu görüşlere içeride Turancı-Faşistler sahip çıkmışlardır. (Bu sırada dünyada ırkçı teorilerin revaçta olduğu unutulmamalıdır.)

Maarif Vekaleti 1942'den itibaren okullarda okutulmak üzere yeni bir ders kitabı hazırlatıp, bastırır. Bu kitabı yazan kişiler şunlardır:

Arif Müfid Mansel (İstanbul Üniversitesi Tarih Doçenti)

Cavid Baysun (İstanbul Üniversitesi Tarih Doçenti)

Enver Ziya Karal (Ankara D.T.C.FTarih Profesörü)

Bu kitabın ilkçağ kısmını tanıtmaya çalışayım.

- Kitap, Tarih Öncesi Devirlerle başlar. Oysa Cumhuriyetin ilk kitabında "Evrenin ve insanın oluşumu" anlatılmıştır.

- Birinci kitapta rastladığımız tez ve yanlışlar bu kitapta da yer alır.

- İlkçağ Anadolu Uygarlıkları işlenirken Doğu ve Güneydoğu'da Hurriler ve Mitanni Krallığı ile Doğu Anadolu'da Van yöresinde devlet kuran Urartular'a ilk kez bu kitabın müfredatında yer verildi. (Ancak 1968-1970'li yıllarda T.İ.P. ve D.D.K.O. gibi sol örgütlerle birlikte Kürt sorunu tartışılmaya başlanır. Urartular,

(121) Ruşen Alaylıoğlu, Benim Tatil Kitabım sınıf 4 sayfa 59 İnkılap ve Aka Kitapevi İst.1981

Kürt Devleti olarak nitelendirilince 1970-1981 yıllarındaki müfredat programlarında Urartular konusuna yer verilmezken 1982-1983 öğretim yılından itibaren Urartular konusu tekrar müfredat programlarına konulmuştur.)

- Birinci kitapta konularla ilgili resimler kitabın sonuna konulmuşken, ilk kez bu kitapla birlikte resimler konularla birlikte iç sayfalarda yer almaya başladı.

- Bu kitaptaki bir ilkçağ haritasında Anadolu'nun doğusunda Ermenistan ibaresine rastlıyoruz.

incelediğimiz bu ders kitabı 1957'li yıllara kadar okullarda ders kitabı olarak okutuldu.

Eskiden Tarih programlarında ve ders kitaplarında Hurriler ve Mitani Krallığı diye bir konu vardı.

Gerek TTT Cemiyetince hazırlanan ders kitaplarında ve gerekse 1942 yılında liselerde okutulan ders kitaplarında Hurriler ve Mitanni Krallığı anlatılıyordu. Hatta bu krallık, ders kitaplarındaki haritalarda da yer alıyordu.

1942 yılında Lise I .sınıflarında okutulan ders kitabında Hurriler ve Mitanni Krallığı başlıklı bölümde şu bilgiler (özetle) yer alıyordu:

"III.binde Anadolu'nun doğusunda Subari yahut Hunilerin yaşadığını söylemiştik. Hurriler 2000 senesine doğru, dağ kavimleri arasında başlayan kaynaşma sonunda, Güneye inmişler (...) Mitanni devletini kurmuşlardır. Bu devletin sınırları Batıda Fırat kıyısındakmi Cerablus'tan Doğruda Bitlis suyuna kadar uzanıyordu."²²¹

Bunlarla ilgili üç sayfalık bilgi veriliyordu.

Yine aynı dönemlerde okutulan Orta I.Sınıf, ders kitabında Hurri ve Mitannileri gösteren iki harita var.^{<123>}

1974 programından Hurriler ve Mitanni Krallığı konusu çıkartıldı. Ders kitaplarının bazılarında haritalarda adı kaldı sadece.⁰²⁴⁺

Bu haritaları belge olarak aşağıya alıyorum. İlginçtir, son yazılan ders kitabındaki haritada Hurriler kuzeyden güneye "inmiş!)ler".

(122) A.M.Mansel-C.Beysun-E.Z.Karal, Tarih Lise 1 s.59-60-61.62

(123) A.Ekrem İnal-N.Ormancı Tarih Orta 1 s.47-49

(124) N.Akşit-E.Oktay Tarih Lise 1.s.68, Tarih Lise 1 MEB(Koraisyon) s.22

Anadoluda
Eti İmparatorluğu

A.Ekrem İnal
N.Ormancı
Tarih Orta 1

Yeni Krallık
devrinde
Hitit
İmparatorluğunun
sınırları ve komşuları

N.Akşit
E.Oktay
Tarih Lise 1

Tarih öncesi
çağlarda Türkiye

Tarih Lise 1
MEB (Komisyon)

REJİMİN DERSİ: İNKILAP TARİHİ OKUTULUYOR

T.C.İnkılap Tarihi'nin okullarda ders olarak okutulması düşüncesi 1930'lu yıllara dayanır. Bunun bir ders olarak okutulması düşüncesini gündeme getiren ise 1932'de Reşit Galip Bey'dir."²⁵⁾

Fakültelerin ve yüksek okulların son sınıflarında okutulan "İnkılap Tarihi" derslerinin adı 21 Kasım 1941'de "İnkılap Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi" olarak değiştirildi. 1941-1942 öğretim yılından itibaren fakülte ve yüksekokullarda haftada iki saat okutulması kararlaştırıldı.

Rejimin dersi olan İnkılap Tarihi'nin okullarda okutulması süreci daha eskilere dayanır. 1929'da ilk mektepler için Ahmet Refik (Altınay) "Çocuklara İstiklal Harbi" adlı kitap bu konuda ilktir. (Çocuklara Türk İstiklal Hahiti, İstanbul, Hilmi Kitaphanesi-1929)

1933'te öğrencilere İnkılap Enstitüsü'nden sertifika almadıkça mezun olma hakkı tanınmıyordu.

İnkılap tarihinin yüksek okullarda ders olarak okutulmasının gündeme getirildiği günlerde Avrupa'da iki düşünce akımı gençler arasında yayılmaktadır. Bu düşünce akımlarından biri "Sosyalizm", diğeri ise "Nasyonal Sosyalizm" diye de bilinen "Faşist Milliyetçilik"tir.

Türkiye kendi gençliğini bu iki düşünce akımının etkisine girmemesini istemektedir. Yani "Avrupa'daki otoriter rejimlere karşı Türkiye'nin gençliğini korumak için" Türkiye'nin kendi "rejiminin dersi"nin okutulması ve genç kuşağa benimsetilmesi gerçeğinin ürünüdür bu ders.

İnkılap ideolojisinin dersinin önce hukuk fakültelerinde okutulması kararlaştırılmıştır.

1931'de "ulus devletini" yaratma çabasında olan Türkiye, önce Türk Tarih Tetkik Cemiyeti'ni (sonradan Türk Tarih Kurumu) kurdu. Türk ulusunun tarihinin yazdırılması çabalarının sonucunda Atatürk'ün çabalarıyla Tarih kitapları yazdırıldı. Tarih I, II, III ve IV kitapları bu dönemde orta öğretim kurumlarında okutulmaya başlandı. Tarih IV'ün konusu "İnkılap Tarihi"ne ayrılmıştı.

Atatürk'ün *"inkılabın hedefini kavramış olanlar, daima onu muhafazaya muktedir olacaklardır, görüşünden yola çıkan Recep Peker "Amacımız inkılap devrini yaşamış, o devri hazırlamış insanların ruhunda en kuvvetli ileri hareket unsuru olan sıcaklığı ve heyecanı, ulusal çalışma hayatına çıkacak olan genç Türk nesillerine aşılacak ve onları yaşadığımız inkılap prensipleriyle yetiştirip vazifeye hazırlamaktır."* diyordu.

1934 Programı

1934'de basılan Tarih IV.kitabı tamamen T.C.İnkılap Tarihi konularını içermektedir. Bu kitapta 5'i renkli, 176'sı renksiz olmak üzere toplam 181 resim ve 12 harita bulunmaktadır.

541 sayfalık kitap iki kısımdan oluşmaktadır. I.Kısım "Büyük Harbin Sonunda Avrupa Devletleri'nin Vaziyeti" başlığıyla başlamakta "Lozan Antlaşması'nın İmzalanması" başlığıyla sona ermektedir.

(125) İnkılap Tarihi Dersleri Nasıl Okutulmalı. Zafer Toprak'm konuşması. Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği Yay. 1997

Kitabın II.kısımı, "Meclis Seçimlerinin Yenilenmesi" başlığıyla başlayıp, "Türk Ordusu ve Milli Müdafaa" konusuyla sona ermektedir.

Kitabın girişinde şu satırlar dikkati çekmektedir: *"Beşer tarihinde, Türkler kadar çok ve büyük devletler kuran bir ırk gelmemiştir. Tarihçe malûm ilk medeni devlet-ten beri (Sümer Devleti, M.E.4000 yılı) Asya'da ve Avrupa'da teşhis edilen beylikle- rin hanlıkların ve hakanlıkların çoğunu Türkler kurdu."*

Ders kitaplarımıza göre Lenin Türkmüş

Hatta kitapta Bolşevik lider Lenin'in Türk asıllı olduğu iddiası bile vardır. *"Rus-laşmış bir Türk ailesinden gelen Lenin (asıl ismi Viladimir İlyiç Ulyanof) adlı bir adamın..."*⁶

RESMİ TARİH TEZİNİN YANSIMALARI

Ders kitaplarına göre Çerkeş Ethem hain mi, kahraman mı?

Cumhuriyet döneminde 1929'da Ahmet Refik (Altınay) tarafından yazdırılan "Çocuklara Türk İstiklal Harbi" adlı kitap ilkokullarda okutulmuş ve bu kitapta Çerkeslerin hain olduklarından bahsedilerek şöyle denilmiştir: *"Mustafa Kemal Paşa, ordusunu hazırladı. Vahdettin'in Hilafet ordusunu bir hamlede tepeledi. Çerkesleri de, Yunanlıları da bir hücumda kaçırtdı. Vahdettin'in kolunu kanadını kırdı."* (Çocuklara Türk İstiklal Harbi, İstanbul, Hilmi Kitaphanesi-1929)

Cumhuriyet Tarihi kitaplarında önceleri Yeşil Ordu'dan bahsedilir, bu kuruluşla Çerkeş Ethem'in ilişkileri üzerinde durulurdu. Başlangıçta olay hakkında uzun uzadıya bilgiler yer alırken giderek bilgiler azalmıştır. Çerkeş Ethem hakkındaki ifade- ler bir dönem sertleşip tekrar yumuşamıştır.

Kitabın 67 ve 76. sayfalarında TBMM'ye karşı oluşan güçlerden söz edilmekte- dir. Bu güçler Yeşil Ordu ve Çerkeş Ethem, Halk İştirakiyun Fırkası ve Nazım Bey'dir. Çerkeş Ethem için özetle şunlar yazılmıştır:

"Çerkeş Ethem o zamanlar ehemmiyetlice bir milli müfrezenin kumandanı idi; Çerkeş Anzavur'un takibinde ve Düzce isyanında muvaffakiyeti hizmetler ifa etmiş ve hizmetleri bittabi takdir olunmuştu. Bu takdirlerden mağrur olan Ethem ve kardeşle- ri bazı hayallere kapılarak mafevk kumandanların emirlerini dinlememeye ve onla- ra kafa tutmaya ve ağır muamelelerde bulunmaya, valilere ve herkese emir vermeye ve emirleri icra olunmazsa idamla tehdide başladılar. Çerkeş Ethem kuvveti, milli müdafaa hareketine faydeli olmaktan çıkmış, artık bir anarşi unsuru haline gelmeye yüz tutmuştu. Aynı zamanda "Yeşilordu" nun faaliyetlerine destek veren Ethem, kuv- vetlerinin himayesine güvendikleri Eskişehir'de "Yeni Dünya" adlı ve zahiren komü- nistliğe mütemayil bir de gazete çıkardılar. (Ağustos 1920)

(...) "Kuvayı Sayyare" namını alan Çerkeş Ethem müfrezesinin lehine yapılmak- ta olan propaganda, her tarafta, hatta Büyük Millet Meclisi içinde arttı. (...) ...Bu çok müşkül vaziyet önünde Türk milletinin emsalsiz Reisi derhal sürat ve şiddetle hare- ket etti (...) ... ve "nizamsız teşkilat fikrini ve siyasetini yıkmak" direktifini verdi. (...)

İsmet Bey Garp Cephesi'ne varınca mevcut kuvvetleri teftişe başlamıştı. Ethem Bey teftişe razı olmayarak (...) gitgide Cephe Kumandanlığını tanımayarak (...) Büyük Millet Meclisi Hükümeti'ne karşı isyana karar verdikleri anlaşılıyordu.

Fakat Çerkez Ethem ve kardeşlerinin, teşekkül eden Türk Devletine karşı, "haya-sız, hadnaşinas ve küstah" hareketleri (...) Ethem ve kardeşleri (...) Yunanlılara il-tica etmiş ve düşman hizmetine girmişlerdir. (...)

Bu hareket, muntazam ve merkezi bir devlet fikriyle, sırf maddi kuvvetlerine da-yanarak şurada burada, keyif, hırs ve menfaatlerinin teminini istihdaf eden serge-denlerin adeta mahalli feodal devletçikler ihdas etmek arzularının müsademesidir." (...)

Kitap bu özelliğiyle bu güne kadar yazılmış olan İnkılap Tarihi ders kitapları içe-risinde Çerkez Ethem olayına en çok yer ayıran kitap olma özelliğine sahiptir.

1960'lı yıllarda yazılan Türkiye Cumhuriyeti Tarihi kitaplarında 2 sayfa Yeşil-or-du, Çerkez Ethem konusuna ayrılmıştır. Neriman Serdarlar-Fahriye Çetinkanat ikili-sinin yazdığı kitapta, Çerkez Ethem için şunlar yazılmıştır. "... Anzavur takibinde, Bolu ve Yozgat isyanlarının bastırılmasında gösterdiği başarılarından dolayı taktir edilmişti.(...) Çerkez Ethem, emrinde bulunduğu Batı Cephesi Komutanını dinlemi-yordu. Hatta Yozgat'da yaptığı bir konuşmada "Ankara'ya dönüşümde Büyük Mil-let Meclisi Reisini, Meclis önünde açacağım" demişti. Bundan başka İsparta'da oturmağa memur edilen Demirci Mehmet Efe'yi hükümete karşı isyana teşvik etmiş, kar-deşi vasıtasıyla da Yunanlılarla temasa geçmişti. Eskişehir'de çıkan komünist eği-limli "Yeni Dünya" gazetesi Çerkez Ethem ve kuvvetleri lehinde propaganda yapı-yordu. (...) (bu propagandalar sayesinde) halk arasında ve Mecliste bir çok taraftar kazanmıştı. (...) Çerkez Ethem, kendi kuvvetlerini teftiş ettirmedi. (...) Çerkez Ethem de kardeşleri ve adamlarıyla Gördes civarında Yunanlılara sığındılar. Bu vatan hain-leri, ihtimastan yüzünden milli varlığımızı çiğneyen düşmanlarla birleşmekten bile çekinmemişlerdi."⁽¹²⁷⁾

1970'lerde Çerkez Ethem ve Yeşil Ordu'ya 3,5 sayfa ayrılmıştır.

"Kuvayi Milliye Komutanı olan Çerkez Ethem, Yunanlılara karşı muvaffakiyet-ler kazanmaktaydı. Bolu ve Yozgat isyanlarını da bastırmıştı. (...) Demirci muvaffa-kiyeti, Ethem'in tekrar şöhretini arttırdı. (...) Eskişehir'de Arif Oruç'un çıkardığı, ko-münizme mütemayil olan "Yeni Dünya" gazetesi, Çerkez Ethem'in kuvvetleri lehinde propagandaya başladı. (...) Çerkez Ethem, Yunanlılarla anlaşarak onların tarafına geçiverdi. (...) Nihayet Çerkez Ethem düşmana katılmayı seçerek memleketine hıya-net etti."⁽¹²⁸⁾

1978'li yıllarda Enver Ziya Karal'm yazdığı Türkiye Cumhuriyeti Tarihi adlı ki-tapta Çerkez Ethem'e hiç yer verilmemesi oldukça ilginçtir.⁽¹²⁹⁾

(127) Neriman Serdarlar-Fahriye Çetinkanat: Türkiye Cumhuriyeti Tarihi. İnkılap ve Aka Kitabevleri İst.1966, S.51-52-53

(128) Enver Behnan Şapolyo; Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Rafet Zaimler Kitabevi 1973 İst., S.46-49

(129) Enver Ziya Karal; Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, T.Tarih Kur .Basımevi-Ankara, 1978

1980'li yıllarda MEB Talim ve Terbiye Kurulu tarafından 2.5.1985 tarih ve 70 sayılı kararla onay verdiği Ahmet Mumcu-MUkerrem Kamil Su adlı yazarların yazdığı kitabın adı da değişmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Tarihi artık Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kitabı olmuştur.

Bu kitapta "Çerkeş Ethem Olayı" başlığında şu görüşlere yer verilmiştir.

"(...) Çerkeş Ethem, milli direnişin başında Kuva-i Milliye'nin kurulmasına emek vermiştir. (...)... ve şaşılacak bir hainlik yaptı...(...) Çerkeş Ethem'in ne derecede vatansever olduğu, yakınları ile birlikte Yunanlılara sığınmasından anlaşıldı. Bu karanlık ruhlu adam, ilk önce İzmir'de, sonra da Atina'da Yunan emellerine hizmet ederek ömrünü tamamlamıştır. Askerleri de..."^(.30)

1990'lı yıllarda yazılan kitaplarda yarım paragraf yer verilen olay şöyle anlatılır:

"(...) Vatanseverliklerinden şüphe edilmeyen bu kişilerin, düzenli ordunun kurulmasından sonra uyumsuzlukları başladı. (...) Batı Anadolu'da Yunanlılara büyük zararlar veren Demirci Mehmet Efe ve Çerkeş Ethem'in ayaklanmaları bu türdendir."³³

İncelenen ders kitaplarından Enver Behnan Şapolyo'nun yazdığı kitabın 59.sayfasında Çerkeş Ethem'i Alaşehir Kongresinde gösteren bir fotoğraf bulunmakta ve fotoğrafın altında "Alaşehir Kongresi ve Çerkeş Ethem" ibaresi yer almaktadır. Yine M.Kamil Su-A.Mumcu'nun yazdığı kitapta Çerkeş Ethem'in bir fotoğrafı yer almıştır. Diğer kitaplarda Çerkeş Ethem'in resimlerine yer verilmemiştir.

Ethem isyanı bastırılıp, Ethem dışarıya gidince, hakkındaki "resmi iddialar" çeşitlenir. Hatta Mustafa Kemal'e karşı tüm suikast girişimlerinde, Cumhuriyet rejimine karşı çıkan tüm ayaklanmalarda "Çerkeş Ethem'in parmağı" vardır.(!)

Atatürk döneminde yazdırılan Tarih IV kitabının 86-89.sayfaları "Mecliste Teşekkül eden Gruplar" a ayrılmıştır. Bu özelliğiyle de bu kitap, Meclisteki gruplardan en çok söz eden kitaptır. Daha sonra yazılan ders kitaplarında meclisteki gruplara hemen hemen hiç değinilmemiştir.

Kitabın 166-190.sayfalarında Halk Partisi ve programına ayrılmıştır.

Bu özellik başka yazılmış hiçbir tarih ders kitabında yoktur.

Cumhuriyet Tarihi 1966 Programı

Bu yıllardaki T.C.İnkılap Tarihi (o yıllarda dersin adı Türkiye Cumhuriyet Tarihi'dir.) programı yine eski programda olduğu gibi "I.Dünya Savaşı" ile başlıyor, bitiş ise farklı. Önceki program 1930Tu yıllarda biterken bu program 1964 yılına kadar olan olayları da anlatarak oldukça farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu programda önceki programda yer almayan konular şunlardır:

(130) Prof. Dr .Ahmet Mumcu-M.Kamil Su; Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Devlet Kitapları, T.Tarih Kurumu Basımevi, 1985

(131) Ahmet Bekir Palazoğlu-Osman Bircan; Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük I.Bem-Koza Yay.1997 Ankara, S.131

II.DÜnya Savaşı (Nedenleri-Sonuçları ve Türkiye)

- Atlantik Beyannamesi
- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
- UNESCO
- Atlantik Paktı
- Kore Savaşı
- Türk-Pakistan Paktı

II.Dünya Savaşı Sonunda Türkiye'de Demokrasinin Gelişmesi

- Türkiye'de Demokrasinin Gelişmesi
- Toprak Kanunu
- Seçim ve Siyasi Partiler Kanunu
- Yeni Partiler
 - Demokrat Parti
 - Diğer Partiler (Milli Kalkınma Partisi, Millet Partisi, Cumhuriyetçi Millet Partisi, Türkiye Köylü Partisi, Hürriyet Partisi)

Devrimi Hazırlayan Sebepler

- Demokrat Parti İktidarı (1950-1960)
 - Ekonominin Bozulması
 - Anayasanın Çiğnenmesi
 - Meclis Tahkikat Komisyonu
 - 28 Nisan Olayları
 - Ankara'daki Olaylar
 - Ordu, Gençlik ve Halkın Dayanışması
- 27 Mayıs Devrimi ve Nedenleri
- 27 Mayıs Devriminin mana ve değeri
- Devrim Hükümeti ve Yaptığı Çalışmalar^{032*}

1976 Programı

Bu tarihlerde de dersin adı "İnkılap Tarihi" değil "Türkiye Cumhuriyeti Tarihi"dir. Program diğer programlarda da olduğu gibi "Mondros Mütarekesi" ile başlıyor, 1966 programında olduğu gibi;

II.Dünya Savaşı ve Türkiye

- İnsan Hakları Bildirgesi
- Unesco
- Kore Savaşı
- CENTO

(132) Program Enver Ziya Karal'm 1978'de basılan Türkiye Cumhuriyeti Tarihi (1918-1965) adlı kitabından alınmıştır.

Demokratik Parti'nin Kurulması

- 27 Mayıs Devrimi
- Yeni Meclis ve Anayasa
- Cevdet Sunay'm Cumhurbaşkanlığı'na seçilmesi konularla sona ermektedir.

TARİH DERSİ 1957-1976 DÖNEMİ MÜFREDAT PROGRAMI

Bu dönemde M.Çağatay Uluçay, Niyazi Akşit, Emin Oktay gibi yazarların kaleme aldıkları ders kitapları revaçtadır. Adı geçen yazarların yazdıkları ders kitapları sonraki yıllarda (özellikle M.C.Hükümetleri ve ANAP İktidarları döneminde) yazdırılan ders kitapları ile karşılaştırıldıklarında bir tür "kötülerin en iyisi" durumuna geleceklendir.

1976 Programında 1950'li yıllarda Demokrat Parti'nin ektiği anti-laik tohumlar meyvelerini vermeye başlar. Bu durumun müfredat programlarına yansımaları ise Türk ve İslam Tarihine daha fazla konu ayrılması şeklinde kendini gösterir. (İlerleyen sayfalarda tablolar halinde gösterilmiştir) Öyle ki; "Tarihin tanımı, konusu, çağları, Eski ön Asya Medeniyetleri, Adalar Denizi Medeniyetleri konularının karşısına "Kısa olarak verilecektir" açıklaması yazılır. ¹³³⁾

Aynı yıllarda Aydınlar Ocağı adı verilen ve Türk-İslam Sentezi'ni formüleştiren kuruluş, bugünkü kadar biliniyor olmasa da sahneye çıkar. Milliyetçi Cephe adı verilen A.P, M.S.P, M.H.P., G.P.'den oluşan Koalisyon Hükümetini kurdurur. Başta MEB olmak üzere bürokrasinin kilit noktaları bu kuruluş yanlılarıncaya ele geçirilir. Bu durumun etkileri eğitim alanında ve ders kitaplarında kendini göstermekte gecikmez.

Tarih kitaplarına ırkçı-İslamcı görüşler girer. İbrahim Kafesoğlu-Aİtan Deliorman ikilisine yazdırılan kitaplar o kadar çağdışı ve kafatasçıdır ki, demokratik kuruluşlardan ders kitaplarına tepkiler başlar. Öğrenci gençlik dernekleri ve TÖB-DER "MC'nin ders kitaplarına hayır!" kampanyaları açarak gerici ders kitaplarını yakarlar. Tepkiler giderek çoğalır. MC'ciler geri adım atarlar.

Bu arada ilerici öğretmenlerden bazıları Kafesoğlu-Deliorman ikilisinin kitabına "Alternatif oluşturmak" amacıyla tarih kitapları yazmaya başlarlar. Bunlardan birisi, İsmet Parmaksızoğlu-Yaşar Çağlayan ikilisinin yazdığı Genel Tarih I adlı kitaptır.¹³⁴⁾

Parmaksızoğlu-Çağlayan ikilisi, müfredat programına uygun olan kitabı yazma gerekçelerini şu anlayışla arka kapakta belirtirler: "Tam insan, tam aydın, tarihi boşa yaşamamış bir süreç olarak anlayandır."¹³⁵⁾

(133) MEB, Tebliğler Dergisi, 27 Eylül 1976

(134) İsmet Parmaksızoğlu-Yaşar Çağlayan, "Genel Tarih I" Funda Yay., 1976

(135) Agy.

Bu kitap, TÖB-DER'li öğretmenlerin çabalarıyla Talim ve Terbiye Kurulu'nun tavsiyesi olmadığı halde, öğrencilere "yardımcı kaynak kitap" olarak aldırılıp okutulmaya çalışılır.

Yaşar Çağlayan, Mektupla Öğretimin Sosyal Bilgiler ve Türkçe Bölümleri için Mektupla Öğretim Yayınları'nda basılan ve daha sonra AYKO'nun yayımladığı Tarih Öğrenimine Başlangıç adlı kitabını çıkarır. Marksist literatürden esinlenen bu kitaba Ecevit hükümetinin Talim ve Terbiye Kurulu 2048 sayılı Tebliğler Dergisi'yle "Tavsiye edilir" onayını verir.¹³⁶

1975 yılında Tarih Müfredat Programında önemli bir değişiklik yapılır. Şimdiye kadar yüksek okul ve fakültelerde okutulan Türkiye Cumhuriyeti Tarihi derslerinin Tarih programıyla birlikte okutulması kararlaştırılır.¹³⁷ Bu uygulamaya göre tarih dersleri lise I., II.sınıflarda ikişer saat, lise III.sınıfta üç saat olarak okutulmaya başlanmış, bu üç ders saatinin iki saati tarihe, bir saati de Türkiye Cumhuriyeti ve Türk İnkılap Tarihi dersine ayrılmıştır. (İki dersin notu, tek not olarak verilmiştir.)

12 Eylül ve Yeni Tarih Müfredatı

12 Eylül'e gelinirken toplumsal dinamikler güçlenmiş, toplumsal uyanış (ki sağlıklı olup olmadığı tartışılabilir) umulmadık ölçüde hızlanmıştı. Ülkeyi yöneten MC Hükümetlerinin başbakanı Demirel; "Bu Anayasa ile memleket idare edilmez" diyerek 1876'dan bu yana tepeden inmece de olsa, hazırlanan anayasaların en demokratik olan 1961 Anayasası'nın suçlu ilan etmeye başlamıştır. Uzayan kuyruklar, pahalılık, anarşi(0, terör(1), uzun süren işçi grevleri, öğrenci ve öğretmen eylemleri bütün şiddetiyle sürmektedir. O günkü Başbakan Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin Kuruluş Kanununu Meclisten geçirememektedir. Meclis işlevsiz hale getirilerek cumhurbaşkanı seçimi uzatılmış, kitleler parlamentodan soğutulmaya çalışılmıştır. Her gün sokakta karanlık güçlerce düzenlenen saldırılarda on-on beş kişi hayatını kaybetmektedir. Meslek kuruluşları "pahalılığı ve can güvenliğinin olmayışını protesto mitingleri" düzenlerken, siyasal iktidar iki kuruluşu suçlu ilan etmektedir. Bu kuruluşlar, DİSK ve TÖB-DER'dir. Ana muhalefet partisi lideri Ecevit, işçilere yaptığı konuşmada "İşçilerin seyirci olmak yerine, sahaya inmelerini, aksi takdirde, birilerinin düdüğü çalarak maçı bitirebileceğini" söylerken, Türk Silahlı Kuvvetleri "İç Hizmet Kanunu"na dayanarak seçilmişlere karşı 12 Eylül darbesini düzenlerler. 12 Eylül'ün lideri, ilk radyo-televizyon konuşmasında tüm bu olanlardan işçileri, işçi sendikalarını ve öğretmenleri (TÖB-DER) sorumlu tutup suçlu ilan eder. Bu lider, sonradan yayımlanan "Anılar"ında "Anarşi ve terörün artmasını istedik ve sabırla bekledik" diyebilecek kadar "açıksözlü!" bir zat olduğunu gösterecektir.¹³⁸

12 Eylül yönetimi bir yandan "solcu avı" gerçekleştirirken bir yandan da eğitim programlarını, bu arada Tarih dersinin programını "kendi görüşlerine uygun" bir şekilde değiştirdi. Bu değişiklikten tarih dersi nasıl etkilendi? Görelim:

(136) Yaşar Çağlayan, "Tarih Öğrenimine Başlangıç", AYKO Yay., 1981

(137) MEB Tebliğler Dergisi, 27.01.1975 ve 27.09.1976 tarihli sayılar

(138) "Kenan Evren'in Anıları", Milliyet Yay.

Tarih Programlarının Değişmesinde Askerlerin Rolü

Türkiye'de askerlerin politik yaşama doğrudan müdahaleleri yeni bir olgu değildir. 31 Mart Vak'ası (13 Nisan 1909) adı verilen gerici ayaklanmayı bastıran ordu, "düzeni-rejim" korumuş daha sonraları ise ordu Cumhuriyet rejimini kurarak korumuştur. Rejimi kuranların, rejimi "koruyup kollamaları" olağan sayılmış meşrulaştırılmıştır.

Cumhuriyetin kurulmasından sonra 1927 yılında Cumhuriyetin kurucusu asker kökenli devlet adamı Atatürk'ün Mecliste Cumhuriyet Halk Fırkası grubuna okuduğu Nutuk, Türkiye'nin yakın döneminin resmi tarih görüşü olmuştur. Şu anda da Nutuk bazı cümleleri değiştirilmiş biçimde okullarımızda Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük adıyla okutuluyor.

Türkiye, çeşitli siyasal ve toplumsal sıkışıklık dönemlerine girdiğinde askeri müdahalelere maruz kalmıştır. 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve "post modern darbe" diye tanımlanan 28 Şubat 1998 bu askeri müdahalelerin tipik örnekleridir.

Askeri müdahaleler, yalnızca siyasete ve ekonomiye değil, eğitim alanına da yönelmiştir. Bu durumun ders kitaplarına ve müfredat programlarına yansımaları genellikle Tarih-Vatandaşlık (Yurttaşlık) Bilgileri-Sosyal Bilgiler ve Coğrafya derslerinde somutlaşmıştır.

27 Mayıs ihtilalini yapanlar, kendi ihtilallerinin mantıklarına uygun olarak, yaptıkları ihtilalin meşruiyetini kamuoyuna yaymada en önemli etkenlerden biri olarak Tarih/Cumhuriyet tarihi derslerinin program ve ders kitaplarını görmüşlerdir. 27 Mayıs askeri müdahalesini yapanlar, Cumhuriyet Tarihi kitaplarına 27 Mayıs Devrimi (İhtilali)'ni konu olarak koydurmışlardır.

1960 yılından 1980 yılına kadar okutulan Cumhuriyet Tarihi ders kitaplarında 27 Mayıs Devrimi konu olarak konuldu.

N.Serdarlar-F.Çetinkanat'ın yazdığı kitapta, 1950-1960 arasındaki Demokrat Parti'nin iktidar dönemi, Anayasa'nın çiğnendiği, 28 Nisan 1960'ta İstanbul, 29 Nisan'da Ankara'daki üniversite gençliğinin nümayişlerinin nedeni "Demokrat Partinin anayasaya aykırı tutumu", 29 Nisan 1960'ta İstanbul Üniversite Senatosu'nun aldığı kararlar, Cemal Gürsel'in Millete hitabesi anlatılmış ve "27 Mayıs Devrimi'nin Mana ve Değeri" başlığında ise 27 Mayıs'ın özellikleri şu şekilde vurgulanmıştır:

"Meşru Oluşu", "Milli Oluşu", "Kansız oluşu", "Devrimci Oluşu" ⁽¹³⁹⁾

1970Ti yılların Cumhuriyet Tarihi kitaplarında 27 Mayıs'la ilgili bölüm kısaltılarak, şu değerlendirmelere yer verildi.

"27 Mayıs Devrim Hareketi" başlığında "Memleketin iç durumu pek karışık hale geldi. Türkiye Cumhuriyeti'nin kollayıcı ve koruyucusu Türk Silahlı Kuvvetleri bü-

(139) N.Serdarlar-F.Çetinkanat S.178-196

tün bu olayları dikkatle takip ediyordu. Nihayet bunalımı ve kardeş kavgalarını önlemek amacıyla 27 Mayıs 1960 günü memleket yönetimine el koydu."⁰⁴⁰

1978 basım kitaplarında "Türk Demokrasi Sisteminin Gelişmesi, Demokrat Parti'nin Kuruluşu, 27 Mayıs Devrimi, Kurucu Meclis ve Yeni Anayasa'nın hazırlanması" başlıklarıyla konu anlatılmıştır.⁰⁴⁰

İ980'e kadar incelenen Türkiye Cumhuriyeti Tarihlerinde 27 Mayıs, devrim olarak verilmiş, ihtilalin lideri Cemal Gürsel ile daha sonra Cumhurbaşkanlığına seçilen Cevdet Sunay'm fotoğrafları kitaplarda yer almıştır.

12 Eylül'ü yapanlar 27 Mayıs'ı reddettiler.

12 Eylül 1980 darbesinin ardından askerlerin eğitime müdahaleleri daha da artmıştır. Örneğin; Din derslerinin zorunlu okutulması Anayasa hükmü yapılmış, 24 Kasım Öğretmenler Günü konulmuş, öğretimevleri açılmış, tüm derslerde konular işlenirken o konuyla ilgili Atatürk ilkelerine yer verilmesi zorunlu hale getirilmiş, Tarih ve Cumhuriyet Tarihi derslerinde önemli değişiklikler yapılmıştır. Cumhuriyet Tarihi veya Devrim Tarihi diye anılan (ilk okutulurken İnkılap Tarihi) dersin adı değiştirilerek "Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük" adını almıştır. Ayrıca bu dersin Tarih programından bağımsız ayrı bir ders olarak okutulmasına karar verilmiştir.

Cumhuriyet Tarihi kitapları yeniden yazdırılmış, eski kitaplardaki bazı konular ise "ayıklanmıştır." Ayıklanan konulardan biri de 27 Mayıs Devrimi'dir. Bu konu programdan çıkartılmış, program 1946'ya kadar kısaltılmıştır. Bir askeri darbe, diğer bir askeri darbeyi "meşru" görmemiş ve Cemal Gürsel'in fotoğraflarına ders kitaplarında yer verilmemiştir. Hatta daha önceden yine askerlerin telkiniyle bayram haline getirilip kutlanan "27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı" bayramlıktan çıkartılmıştır.⁰⁴²

Ortaokullarda okutulan Tarih dersi, 12 Eylül'den sonra "Milli Tarih"⁰⁴³ diye isimsel (ve tabii ki içeriksel) değişikliğe uğratılmıştır.

28 Şubatçılar'ın "post modern darbesi" sonucunda ilköğretim 8 yıla çıkartıldı. İlk ve ortaokullar birleştirildi. "Milli Tarih" ve "Milli Coğrafya" dersleri Sosyal Bilgiler adıyla birleştirildi.

Buraya kadar kısa anlatımlarla sunmaya çalıştığım bölüm, başlıbaşına bir araştırma konusu olabilir. Ancak kitabımızın sınırları nedeniyle "Askerlerin Rolü"nü bu kadar vermekle yetineceğiz.

(140) E. B. ŞapoIyoS.179-180

(141) E. Zİya Karal, S.225-234

(142) Karşılaştırma için M.Kamil Su-A.Muracu, A.B.Palazoğlu-O.Bircan Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kitaplarına bakılabilir.

(143) Tebliğler Dergisi 17.06.1985 Sayı:2190

12 Eylül yönetimi ve mirasçıları tarih dersleriyle ilgili neler yaptılar?

- 1- Tarih müfredatı da "milli"leştirildi. Yunan ve Roma uygarlıkları, Avrupa Tarihinin bir bölümü "gayri milli" görülerek müfredattaki payı çok çok azaltıldı.
- 2- Türk-İslam sentezcisi görüşlerin ve Türk-İslam Tarihine ait konuların müfredat programındaki payları arttırıldı.
- 3- Ulusal varlığımıza yönelik iç ve dış tehditler müfredat programlarına konuldu. "Anadolu'nun fethi konusunda, bu günkü yurdumuzun Bizanslılardan almış anlatılırken, Anadolu'da Bizans boyunduruğu altında yaşamış olan Ermenilerle bir sorumlusun olmadığı üzerinde durulacak; son zamanlarda dış güçlerle desteklenip yabancı ülkelerde elçilik ve müşavirliklerimizde giriştikleri kanlı cinayetler karşısında Türk milletinin, belirli terör odaklarına düşünülen siyasi oyunların tuzağına düşülmeyeceği açıklanacak^...)"¹⁴⁵
- 4- Eski yıllara ait tarih kitaplarındaki bazı çıplak heykeller "muzır" bulunarak kitaplardan çıkartıldı.¹⁴⁵
- 5- Genel Türk tarihi ve İslam Tarihi dersleri önce seçmeli ardından alan seçmeli dersler olarak konulup okutuldu.
- 6- Türkiye Cumhuriyeti Tarihi dersi Tarih dersinin bir parçası olarak okutulurken, bu ders T.C.İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi olarak bağımsız okutulmaya başlandı.¹⁴⁶
- 7- Türkiye Cumhuriyeti dersinin müfredat programından "Türkiye'de Demokrasi Hareketlerinin Gelişmesi, İç ve Dış Siyaset, Seçimler ve İktidar Değişmesi:
 - a) Demokrat Parti Devri
 - b) 27 Mayıs 1960 İhtilali
 - c) 1961 Anayasasıd) İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Türkiye Dış Siyaseti
 - 1) Türk-Sovyet İlişkileri
 - 2) Kuzey Atlantik Paktı ve Türkiye
 - 3) Türkiye'nin Kore Savaşı'na Girişi
 - 4) Balkan Paktı
 - 5) Cento"¹⁴⁷ gibi konular;
- 8- Giderek Ortaokul (bugün ilköğretim) programından "Tarih Öncesi Devirler-İlkçağ Uygarlıkları" konularını çıkartarak en büyük ihaneti gerçekleştiriyorlar.¹⁴⁸

(144) Tebliğler Dergisi Sayı 2190 Ortaokul Milli Tarih Programı Açıklamalar 20.madde

(145) Karşılaştırma için bakınız E.Oktay-Lise Tarih I ve A.Müfid Mansel-C.Beysun Tarih Lise I.

(146) Atatürk ilkeleri bu döneme kadar altı temel ilkeden ibaret olarak öğrencilere okutulurken, Konseyciler temel ilkelerin yanına "Bütünleyici İlkeler" diye 7 ilke daha ilave ettiler.

(147) 1985 Türkiye Cumhuriyeti ve Devrim Tarihi Lise Programı 2190 Sayılı Teb.Dergisi

(148) 1997 İlköğretim Milli Tarih 7 Programı

TARİH ÖĞRETİMİNDE İNANÇ MI, BİLİM Mİ?

Ülkemizdeki tarih öğretiminde ekonomiden, üretimden, sınıflardan ve bilimden soyutlanmış bir program uygulanmaktadır. Genellikle sınıf ve çıkar mücadeleleri bir din ve mezhep çatışması olarak sunulmaktadır. Böyle bir tarih öğretim programının soyut, sıkıcı ve ezberci olacağı açıktır. Eğer, aşağıya aktardığım parçadaki gibi bir anlayışı tarih öğretme, tarih bilinci olarak sunuyorsak, öğrencilerimize yalan söylüyoruz demektir. Hatta insanlığa ve tarihe saygısızlık ediyoruz demektir.

"Türk yöneticileri en küçüğünden en baştaki hükümdara kadar kendilerini idare ettikleri halkın tamamını mutlu kılmakla görevli sayarlardı. Bu yüzden halkın ezilmesi ve sömürülmesi söz konusu olmazdı."***

Tarih öğretiminde ve programlarında inanç sisteminin bilimin önüne geçime çabalarına rastlarız. İlk tarih müfredatında "Kainatın ve insanın türeyişi"ne yer verilmişti. Hatta insanın maymun türdeşlerinden evrimleştiği fotoğraflarla kanıtlanmaya çalışılıyordu. Bütün bunlar "İslamcı İnanış" anlayışıyla çelişiyordu. İslamcılar "evrim teorisi"ni kabul etmiyorlardı. Evrim teorisi Kur'an hükümlerine aykırı düştüğünden önce kainatın ve insanın türeyişi, dünyamızın oluşumu gibi konular daha sonra da Tarih öncesi dönemler (yontma ve çalılış devirleri) ilköğretim müfredatından çıkartıldı. Hatta ilköğretim programlarının tümü ilköğretim tarih müfredatından çıkartıldı.

Bu gidişle tarih öğretiminde "neyin bilime uygun olup olmadığı değil, neyin İslamcılarının inanışına uygun olup olmadığına" bakılacaktır. İlköğretim 7.sınıfların müfredat programından çıkartılan bölümlerde neler anlatılıyordu? (Yazım ve noktalama aynen orijinalinden aktarılmıştır.)

"Bütün varlıklar, tabiatda dahil ve onun kanunlarına tabi olunca (..Filhakika, insan, tabiatın mahlûkudur. Hayatın büyük kaidesi de tabiate tabi olmaktır. Tabiatte hiçbir şey yok olmaz ve hiçbir şey yoktan varolmaz(...) İnsanların bütün bilgileri ve inanışları, insanın zekası eseridir(...) Bundan 200 sene evveline kadar, dünyanın 5-6 bin sene evvel yaratıldığı ve insanın Basra'ya iki günlük yolda, Fırat nehri üzerinde bulunan cennette yaratıldığı zannolunmakta idi. Bu kanaatler hep din kitaplarındaki hikayelerin olduğu gibi hakikat sayılmasından doğuyordu. Artık, hayatın 6 bin senelik değil, milyonlarca senelik olduğu anlaşılımıştır(...) Dünyanın, Güneşten geldiği, zamanla şeklini, manzarasını değiştirdiği (...) Daha sonra (1-2 milyon yıl süren devrede) denizde ilk balıklar meydana geldi (...) hayvanlar, denizden karaya çıkmağa başladı(...) Bu devirde yeni hayvan silsileleri türedi(...) Bu hayvan zümresinin başında; sıra ile maymunlar, kuyruksuz maymunlar ve nihayet insanlar bulunmaktadır^...) Gördük ki, hayat zincirinin son halkası insandır. Bu zincire nazaran insanın sair memeli hayvanlar gibi, daha basit bir sınıfa ait cetlerden geldiği kanaatine varılır. Filhakika umumiyetle iddia olunuyor ki, insanın ve büyük maymunların müsterek bir cetleri vardır(...)

Hulâsa insanlar, sulara kaynaşıp çırpman bir mevcuttan, çok yavaş yürüyen bir tekamülle, bu günkü şekle geldiler."⁽¹⁵⁰⁾

1943 programına göre yazılmış ortaokul 1.sınıf tarih müfredatı da "İnsan Tarihine Giriş" ünitesiyle başlamaktaydı. Atatürk dönemine ait tarih kitabındaki bazı görüşler kısaltılarak bu dönemdeki Ortaokul I Tarih kitabında şu şekilde yer almaktaydı:

"insanlar, hayat zincirinin son halkasıdır. İnsanın, dünyamızda ne zaman meydana geldiğini kesin olarak bilemeyiz. Yalnız zamanımızdan aşağı yukarı 50.000 yıl önce yaşamış insanlara ait bugün bir takım kalıntılara ve izlere rastlıyoruz."⁽¹⁵¹⁾

Bu günkü Ortaokul "ilköğretim 6.sınıf" 1.sınıf Milli Tarih Müfredatından yukarıdaki alıntılardığı görüşlerin bulunduğu "İnsanlık Tarihine Giriş-Tarihte İnsanların Geçirdiği Devirler-Tarihte Takvime Başlangıç-Mezopotamya-Anadolu-Mısır-Fenike-İbrani-Ege ve Yunan-Roma Tarihi" gibi üniteler müfredat programından çıkartıldı. Çıkarılma nedenleri Talim ve Terbiye Kurulu'nca açıklanmış değil. Ancak şeriatçı ve gerici Milli Eğitim Bakanlığı yöneticileriyle, bu yöneticilerin atadığı aynı anlayışa sahip Talim ve Terbiye Kurulu üyeleri "inançlarına aykırı" buldukları bu bölümleri okutmamak için tarih dersini "milli'leştirdikleri görüşüne sığınacaklardır. İşin garip tarafı öğrenciler:

- a) Tarih dersinin tanımını ve bu dersi niçin okuduğunu,
- b) Tarihte zaman kavramını
- c) İlkçağda yaratılan uygarlıkları öğrenmeden birden bire Orta Asya Türk tarihini öğrenmeye başlayacaktır. Bu durum dört işlemi öğretmeden matematik problemi çözdürmeye benzemiyor mu?

Dünyanın oluşumunu, canlıların ve insanın türeyişini, insanlığın gelişimini "inançları" nedeniyle öğrenciye okutmayan bir program;

1- Laik olabilir mi?

2- Bilimsel midir?

3- Çağdaş mıdır?

Çocuklar Herkül ve Zeyna dizilerini izlesinler.

Bir garip durum da şu; Anadolu'da ilkçağda kurulan bir çok uygarlık var. Bu uygarlıklardan kalan bir çok antik şehir kalıntıları, tiyatrolar ve tarihsel eserler var. Öğrencilerimize bunların ne olduğunu kimlere ait olduğunu kim öğretecek? Bence öğrencilerimiz;

- a) Truva antik şehrini Herkül dizisinden
- b) Efes antik kentini ise Zeyna dizisinden öğrenecekler.

(150) Tarih I.TTT Cemiyeti Yay. Cilt I Sayfa 3-4-5 1993

(151) Tarih Orta 1 .Ali Ekrem İnal-Nurettin Ormancı, Atlas Yayınevi 1955 S.5-6

Üzerinde yaşadığı topraklardaki tarihe ve tarihsel mirasa yabancı bir kuşak yetiştiren, ilköğretim ö.sınıf "Milli" Tarih programının çağdaş ve bilimsel olduğunu söyleyebilir miyiz?

Bu konuların müfredattan çıkarılması Milli Tarih Programının 2., 3., 4. ve 9.maddelerine aykırıdır. Yine programın "açıklamalar" bölümündeki 15., 16., 25. ve 29.maddesinde yer alan "Çevredeki tarihi yer, anıt ve eserler gidilip görülecek. Müzedeki, tarihi eser ve belgeler gösterilecek, öğrencilerin geçmişi kolaylıkla göz önüne getirmelerine ve böylece yapıcı ve yaratıcı çalışmaları için malzeme edinmelerine imkan ve fırsat verilecektir. Eski eserlerle anıtların birer tarihi belge olduğuna öğrencilerin dikkati çekilecek, bunların yıkılmaktan, bozulmaktan ve yabancı ellere geçmekten korumanın milli bir görev olduğu fikri aşılacaktır." açıklamasına aykırıdır.

Hatta bu girişim Tarih Öğretiminin Amaçlarına aykırıdır.

Resmi İdeoloji, Yer Adlarını Değiştirerek Anadolu'yu Türkleştirmeye Çalışıyor

Tarih dersinin amaçları arasında "hoşgörü" kültürünü yaymak, insanlığın yarattığı "değerlere" sahip çıkmak ta vardır. Tarih ders kitaplarında Anadolu adına, gösterilen tahammülsüzlük vardır. Bu tahammülsüzlüğün giderek Anadolu'daki bazı tarihsel mekanların adlarının değiştirilmesi çabalarına yol açtığını görürüz.

Anadolu'da yer adlarının değiştirilmesi öncelikle devlet eliyle olmuştur. ^{<12>}

Bu gibi yer adlarının Türkleştirilmesini "**milliyetçilik**" sanan bazı kişi ve kurumlar da Anadolu'nun tarihsel ve kültürel miras zenginliğini yok etmeye çalışmaktadırlar. Örnek olarak **Erciyes Üniversitesi'nin** bir yayınma bakalım: "**Urartu'cular, Hitit'ciler, Kapadokya'ları, Didim'leri, Priyen'leri, Efes'leri, Side'leri, Aspendos'ları diriltmeye çalışırken, Bizans'a tapu hazırlıyoruz**"⁰⁵³,

Buna benzer bir girişim de basından anlayabildiğimiz kadarıyla Başbakan Bülent Ecevit'ten geldi. **Başbakan Bülent Ecevit, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı'nın** görüşüne sunduğu Genelge'de bazı yer adlarının şu şekilde değiştirilmesini istemekte ve gerekçe olarak ta şunları göstermektedir :^(1M)

(152) Köylerimiz, İçişleri Bakanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Ankara

(153) Prof. Dr .Mehmet Eröz; Türk Kültürünün Alt Kültür Unsurlarından Kürtler, Erciyes Üni.Yay .Kayseri 1992,S.19

(154) HüüTiyet, 21 Nisan 2001, sayfa 4

Hatalı veya sakıncalı kullanım	Önerilen Kullanım
Ankyra, Angora	Ankara
Apollon Heykeli	Çemberlitaş
Patara	Ovagelmış
Faselis	Tekirova
Ararat/Masis Dağı	Ağrı Dağı
Ani	Akyaka
Anatole, Anatolia	Anadolu
Aspendos	Belkız
Attalia	Antalya
Hattuşaş	Boğazköy
Psidia	Burdur Bölgesi
Olimpos	Uludağ
Midas	Yazılıkaya
Yunanlı	Yunanistan Vatandaşı
Yunan parlamentosu	Yunanistan Parlamentosu
Megali Idea	Büyük Hayal/Rüya
Trabzon Pontus Rum İmparatorluğu	Pont Satraplığı
Pontus Rum İmparatorluğu	Pont Devleti
Bizans imparatorluğu	Doğu Roma imparatorluğu

Genelgenin Gerekçesi; "Ülkemiz, üzerinde amaçları bulunan kesimlerin yapay ayrılıkçı eğilim ve hareketler yaratabilmek amacıyla, öncelikle dil ile, yani Türkçe ile oynamaya çalıştıkları bilinmekte. Bu amaca uygun olarak Türk toplumunca benimsememiş ve Türk kültür yapısına dahil olmamış, Türkçe olmayan coğrafi adlar ve yer adlarını günlük kullanıma aktarılmaya çalışılmakta, müessese ve işyeri adlarında ise Türkçe yerine başka diller kullanılmaktadır." ¹⁵⁵

Ve bu tür eğilimlere sahip kafalarla yönetilen, bu kafalara bağlı kurum ve kuruluşlarca hazırlanan tarih program ve ders kitaplarıyla "çocuklarımıza (öğrencilere) çağdaş uygarlık ve kültür değerlerini aşıl(mak)yacağız" ve Türkiye Avrupa'da yerini alacak(mı?). Göreceğiz.

Tarih Ders Kitaplarında Anadolu Adı Yerine Türkiye

Anadolu Adı Türkiye Oldu.

1984 yılına kadar müfredat programlarında ve Tarih ders kitaplarında ilkçağ uygarlıkları işlenirken "ilkçağda Anadolu" adını taşıyan bir konu başlığı vardı. ¹⁵⁶ Ancak Anadolu sözcüğü "gayri milli" bulunmuş olmalı ki, Türkiye sözcüğüne dönüştürüldü. Müfredat programı ve ders kitaplarında ünitenin adı "Eski çağlarda Türkiye ve çevresi" ¹⁵⁷ olarak yer aldı.

İşin en hazin yanı ise şu: "İlköğretim 4.sınıflar için MEB'in yazdırdığı Sosyal Bilgiler kitabında ise konunun başlığı Türkiye değil Anadolu'dur. Konunun tam başlığı şu şekildedir; "İlkçağda Anadolu Uygarlıkları" ¹⁵⁸

Cf5^5yHÜrriy^TT«sân 2001, sayfa 4

(156) N.Akşit-E.Oktay; Tarih Lise 1 Remzi Kitabevi 1982, S.61

(157) Nurer Uğurlu, Tarih 1 Özgün Yay. 1998, S.29. (Bu kitap 2001-2002 öğretim yılında da ders kitabı olarak Talim ve Terbiye Kurulu'nca tavsiye edilmiştir. Bkz.Haziran 2001 tarih ve 2513 sayılı Tebliğler Dergisi, S.573)

(158) İlköğretim Sosyal Bilgiler 4. (MEB Komisyon) MEB Basımevi, İst.1999, S.129

DEVLETİN TARİH ANLAYIŞI İNKARCIDIR

Tarih Ders Kitaplarında "Ötekiler"

Tarih ders kitaplarımızda ötekilere (Özellikle Anadolu'nun diğer yerli halklarına) yer yüzden başkalarına ait olamaz. Çünkü başkalarının "milli benliklerine" uygun olmayan(!) bir yerdir Anadolu. Daha I.Türk Tarih Kongresinden itibaren Anadolu'nun ilk çağını yaşayan halkların uygarlığı "Orta Asya uygarlığıyla benzerlikler" göstermişti ya. İşbu yüzden buranın ilk çağdan beri Türk yurdu olması kaçınılmazdı. Ve tarih kitaplarımız böyle yazdı.

"Orta Asya'lı Türkler, gittikleri yerlerin Eski Taş Çağı'nı yaşayan halkını, Yeni-taş Çağı'na yükselttiler(...) Mısır'da Anadolu'da, Suriye'de, Suriye'de ve Ege Denizi çevresinde önemli medeniyetler meydana geldi."

Türklerin ilk yurtları bugün bilim çevresinde de kabul gören görüşe göre Orta Asya'dır. Türklerin Anadolu'ya gelmeleri ise 1071 Malazgirt Savaşı'yla olmamış mıydı? Örneğin; "Malazgirt Savaşı'nın en önemli sonuçlarından birisi Anadolu'nun kapısını Türklere açmış olmasıdır" diye öğrencilerimize aynı Tarih kitaplarımız yazmamışlar mıydı? O zaman yüreklice şu soruyu soramaz mıyız: "1071'den önce Anadolu'da hangi halklar vardı?"

Tarih Ders Kitaplarında Ermeniler

Türkiye'nin Resmi Tarih Tezi inkarcılığa, başkalarını yok saymaya ve başka halkları düşman ilan etmeye dayalı olarak sürdürülmektedir. Hatta öyle bir noktaya gelinmiştir ki onlara göre (bağnaz milliyetçilerce de savunulan) "Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur." Böyle olunca Türk'lerin son sığınaklarından biri olan Anadolu "düşman devletlerin göz diktiği bir ülke" haline dönüşüyor. Birisi veya bir ülke "Türkiye'de insan hakları ihlalleri vardır." dedi mi "iç ve dış mihraklar" oluyorlar. Bütün halklar kardeşçe ve barış içinde bir arada yaşamalıydılar, "bütün halklar kardeştir" denildi mi "bölücü ve yıkıcı" olmaktan kurtulamıyorsunuz.

Ermenilerin Anadolu'da Türklerden önce devlet kurdukları tarih ders kitaplarında inkar edilir. Yani Ermeni devletlerinden değil, Ermenilerden söz edilir. "Selçuklular fetih hareketlerine devam ederek Çukurova Ermenilerinin elinde bulunan bazı kent ve kaleleri aldılar."¹⁵⁹ "Çukurova Ermenileri üzerine gönderilen kuvvetler ise bir çok başarılar elde ettiler. Ermeniler vergiyi iki katma çıkardıkları gibi içel dolaylarını Selçuklulara bıraktılar. Sultan (I.Alaeddin Keykubad), bu yerlere Türkmenleri yerleştirdi."¹⁶⁰

Selçukluların Vaspurgan(Van) ve Kilikya Ermeni Krallıklarına son vermeleri nedense anlatılmaz.

(159) Tarih Lise 1 MEB (Komisyon) S. 165

(160) Age, s.169.

Ders Kitaplarımızda Ermenilerin Katledilmesi de Anlatıldı

Milliyetçi Cephe Hükümetleri zamanında liseler için yazdırılan ve Milliyetçi ve Mukaddesatçı bazı yazarların kaleme aldığı tarih ders kitaplarında ermenilerin Türkler tarafından nasıl katledildiği ve sürgüne gönderildikleri de yer almıştır. Yılmaz Öztuna tarafından yazılan lise 3. sınıf tarih kitaplarında ki bölümleri hiçbir yoruma tabi tutmadan olduğu gibi aktarıyoruz.

"1886'da İsviçre'de kurulan Hınçak gizli cemiyeti ... Bunlar; Türk ve Kürd köylerini de basıp yağmalamaya başladılar. Türk ve Kürd'leri yurdlarını bırakıp gitmeye mecbur etmek için ... (S.196)

Sultan Hamit, Ermeniler'e karşı Kürdler'i kullanmak yoluna gitti... 12.000 Ermeni ve 15.000 Kürd ve Türk'ün yaşadığı Sason arazisi... (S.196)

*Sason'da (ki ayaklanma İA.) 5000'e yakın Ermeni'nin ve yüzlerce Müslüman'ın hayatına mal oldu. Sason isyanının lideri **Hamparsum Boyacıyan**, hayatını kurtardı. Bu adamın 13 yıl sonra İttihatçılar tarafından Harput Milletvekili yapılması, Türkiye tarihine mahsus garabetlerdendir. Sason'da bir ay geçmeden Ermeniler, bu defa Diyarbakır'da ayaklandılar. 1191 Ermeni'nin öldüğü bu ayaklanma da hemen bastırıldı... Sultan Hamid, bütün asker, hatta polisi Ermeni mahalle ve evlerinden çektikten sonra, başta İstanbul Limanının o zaman çok kalabalık bir kitle teşkil eden hamalları olmak üzere, sivil halktan gönülleri, mütecaviz Ermenilerin üzerine saldı. Ateşli silah kullanılmasını kesin şekilde yasaklayan, mecbur olmadıkça kesici silahda kullanılmamasını isteyen Padişah, kalın sopalar dağıttırmıştı. **O gece Türkler, yolda elde geçirdikleri Ermenileri bu sopalarla hakladılar. Bu suretle birkaç gün ve gece içinde yüzlerce Ermeni öldürüldü. Türklerden de ölen oldu ... Bu safhada da önce ittihatçılar sonra Kazım Karabekir Paşa tarafından ezildiler. Anadolu'da bir tek Ermeni kalmadı. Hepsi Ermenistan'a, Suriye'ye, Lübnan'a, Irak'a sürüldü.**" (S.197-198)⁶⁰*

Ders kitaplarımıza göre Ermeniler hala düşman

Osmanlı Devleti'nde yaşayan azınlıklar içerisinde Ermeniler, devlete bağlılıkları ile takdir edilmişlerdir. Bu sebeple "**Millet-î Sâdika**" diye isimlendirilen Ermeniler, her zaman devletin yüksek kademelerinde görev aldılar.

Milliyetçi Cephe Hükümetleri zamanında yazılan ders kitaplarında Ermenilerin vahşi oldukları anlatılmıştır. "**Tamamen vahşi bir kavim olan Ermenileri destekleyenler görüldü**" ^{<162>}

(...) Birinci Dünya Savaşı sırasında tekrar komitacılık hareketlerine başlayan Ermeniler, 1915'te ele geçirdikleri Van'ı Ruslar'a teslim ettiler. Buradan batıya göç eden pek çok Türk'ü yollarda katlettiler. Osmanlı hükümeti isyana karışan Ermenileri yöre dışına çıkarmak zorunda kaldı (Tehcir Kanunu I.A.). (...) *Günümüzde de Ermeniler, Türkiye üzerindeki emellerini gerçekleştirmek için zaman zaman gerçek dışı iddialarla Türkiye'ye karşı düşmanca tavırlarını sürdürmektedirler.*" ^{<163>}

(161) Yılmaz Öztuna; Tarih Lise 3 MEB Devlet Kitapları 1979 (Basıldığı yer ve matbaa kitap'ta olmadığı için buraya konulmamıştır.)

(162) Yılmaz Öztuna Age S.196

(163) Tarih 2. S.Özbek vd. Tutubay Yay. Ankara 1995, s.81-82

BİR BELGE

T.C.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI Talim ve Terbiye Başkanlığı

GİZLİ

SAYI: 611.EGD.Bşk.Kei.Şb.Md.-2190
KONU: Genel Tarih Atlası

ANKARA
21.03.1983

GENELGE

1983/73

ANKARA VALİLİĞİNE

1. Dr .Hüseyin DAĞTEKİN tarafından hazırlanıp İnkılâp ve Aka Kitabevlerince yayımlanan "Genel Tarih Atlası" Bakanlığımızca ilkokul ve ortaokullara kaynak kitap olarak tavsiye edilmiş. 5 Ocak 1981 tarih ve 2078 sayılı Tebliğler Dergisinde ilgililere duyurulmuştur.
2. "Genel Tarih Atlası" Bakanlığımızca yeniden incelenmiş ve bu atlasın okullarımıza sokulması sakıncalı görüldüğünden öğrencilere ve öğretmenlere tavsiyesi uygun görülmemiştir. Bununla ilgili işlem sonuçlandırılmış olup, durum ilk çıkacak Tebliğler Dergisinde ilgililere duyurulacaktır.
3. Bundan sonra öğrencilere "Genel Tarih Atlası" adındaki atlas aldırılmayacak ve okul kitaplıklarında da bulundurulmayacaktır.
4. Öğrencilerde bulunan bu atlaslar okula getirilecek, müdür veya bir müdür yardımcısının nezaretinde aşağıdaki düzeltmeler yaptırılacaktır.
 - a) Atlasın iç kapağında bulunan "Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisinin 5 Ocak 1981 tarih ve 2078 sayılı nüshasında ilkokul ve ortaokullara kaynak kitap olarak tavsiyesi uygun görülmüştür." ifadesi kapattırılacaktır.
 - b) Atlasın 37.sayfasındaki harita ile 5 .sayfasındaki "M.Ö.III-I .Binlerde Yakın Doğu" başlığım taşıyan haritadaki "ERMENİSTAN", 12. ve 14.sayfalardaki haritalarda bulunan "ARMENİA" kelimeleri sildirilecektir.

Bilgilerinize ve gereğini rica ederim.

Hasan SAĞLAM
MİLLİ EĞİTİM BAKANI

DAĞITIM:

Gereği:

A, B, C, DPlanı

BİLGİ:

Başbakanlık

Genel Kurmay Başkanlığı

Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği

Dışişleri Bakanlığı

Tarih Ders Kitaplarında Kürtler

"Sistem Müslümanların hakimiyeti üzerine kurulduğundan, Müslümanlara Milleti hakime, yani hakim millet, diğer din unsurlarına ise Millet-i Mahkume, tutsak veriliyordu."¹⁶⁴ dikkat edin Millet-i Mahkume, tutsak uluslar/milletler anlamında kullanılmıyor.

"Devlet yönetiminde hakim unsur olan Türklere başka, Osmanlı toplumunu oluşturan unsurlar arasında Rumlar, Ermeniler, Yahudiler, Romenler, Slavlar ve Araplar da vardı."¹⁶⁵

"Osmanlı toplumunda Türkler, Araplar, Acemler, Boşnaklar ve Arnavutlar Müslüman çoğunluğu oluşturuyorlardı."¹⁶⁶

Kürtlerin büyük bölümü konar Göçer aşiret olmalarına rağmen, göçerlerin Türk kökenli olanlarının adları, hatta besledikleri koyun sayısı bile verilirken Kürt aşiretlerine hiç değinilmez.

"Konar-göçerler, il ya da ulus adı altında topluluklar oluşturuyorlardı. Bunlar da aralarında boy veya aşiret, oymak veya cemaat, oba veya mahallelere ayrılıyorlardı. Türklere bey, Araplarda ise şeyh denilen boybeyi ve yardımcısı olan kethüdalar, boyun devletle olan ilişkilerini düzenlerlerdi. Tahrir Defterleri'ne göre, XV-XVII.yüzyıllarda konar-göçer belli başlı ulusların coğrafi yayılış tablosunu çizmek mümkündür. Kara Ulus, Van gölünün güneyinde; Boz Ulus, Diyarbakır bölgesinde; Dulkarırlı ve Yeni İl, Maraş ve Sivas arasında; Bozok, Kızılırmak ağzında; Üç Oklu ve Ramazanlı Toroslar'da yaşıyorlardı. Bunlar çok geniş alanlar üzerinde konar ve göçerlerdi. Meselâ toplam kırk bin kişilik bir grup oluşturan ve aşağı yukarı iki milyon küçük baş hayvan besleyen Boz Ulus Türkmenleri Mardin'in güneyinde kışlıyor ve bazen Gürcistan ve İran'a kadar giderek Diyarbakır ve Erzurum bölgelerinde, Anadolu platosu üzerinde yazıyorlardı. Ancak XVII. Yüzyıldan itibaren devletten aşiretleri iskân politikası sonucunda, uluslar parçalanmış ve çok daha geniş alanlara dağılarak yerleşmek zorunda kalmışlardı. Boz Ulus bu konuda da güzel bir örnek oluşturur. Boz Ulus'a bağlı boy ve oymakların 1600'ten itibaren XIX.yüzyılın ortalarına kadar Karaman, Akşehir, Kütahya, Saruhan, Aydın, Kuşadası, hatta Rodos ve İstanbul'a kadar yayılarak yerleştikleri bilinmektedir."¹⁶⁷

Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah'ın Meyyafarikin (Silvan) ve Amed (Diyarbakır) dolaylarını ele geçirirken Mervani Kürt Devleti'ne son vermesi de Tarih ders kitaplarında yer almaz.¹⁶⁸

Kanuni'nin Fransa Kralı LFransuva'ya yazdığı mektup "Ben ki (...) Vilayet-i Zülkadriye'nin ve Diyarbekir'in ve Kürdistan'ın ve Azerbaycan'ın"

(164) Tarih 2, MEB.(Komisyon) s.1 14

(165) Tarih 2, MEB.(Komisyon) s.1 14

(166) Tarih 2, MEB.(Komisyon) s.1 14

(167) Tarih 2 MEB (Komisyon) s.1 19-120

(168) İbn-ül Erzak. Mervani Kürtleri Tarihi Koral Yay.1975. Doğan Avcıoğlu: Türklerin tarihi Cilt 4, s. 1543 Tekin Yay.

Şeklindeki ünlü mektubu Ord.Prof.İ.H.Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi II.S.503'te var. Lise Tarih kitaplarını yazan yazarlarımız Kanuni'nin bu mektubunu farkında olmadan (veya olarak) kitaplarına okuma parçası olarak koydular. Sonradan mektuptaki "bölücü"(!) "Kurdistan" eyaleti sözcüğünü sansüre uğratarak hem Kanuni'yi hem de tarihi gerçekleri inkar ettiler. Bu tarihe, bilime, insanlığa, hatta Kanuni Süleyman'a saygısızlık değil midir? Bu "ötekiler"den birinin inkarı değil de nedir?

Bu mektubun yer aldığı bazı kitaplarda "Kurdistan" sözcüğü hangilerinde var hangilerinde yok görelim.

Kitabın Adı	Yazan	Yayınevi/Yılı	Kurdistan Sözcüğü
Tarih 2	Veli Şirin	Gendaş-1995	Var
Tarih Lise 3	N.Üğurlu E.Balci	Serhat/Örgün 1989	Yok
Tarih Lise 3	E.Oktay	İnkılap	Var
Osmanlı Tarihi 2	O.Çakırtaş	Koza	Yok
Osmanlı Tarihi 1	Kemal Kara	Önde Yayıncılık	Yok

Milliyetçi Cephe Hükümetleri döneminde yazılan ders kitaplarında Kürtlerle ilgili şu ibareler yer almıştır. "... Bu altı vilayeti (Erzurum, Bitlis, Sivas, Harput, Van, Diyarbakır) teşkil eden 20 sancığın hiç birisinde Ermeniler, değil ekseriyet teşkil etmek, nüfusun %20'sini bulmuyorlardı. Ekseriyet Türkler'de ve ikinci derecede Kürdler'de idi."⁽¹⁶⁵⁾

İnkarcılık 12 Eylül döneminde artarak devam eder. Bu konuda Tarih Atlaslarına getirilen sansürlere ait Gizli belgeleri ilk kez burada açıklanmıştır: Tarih Atlaslarından geçmişteki bazı tarih ders kitaplarında yer alan; "ilkçağda Anadolu" ile ilgili atlaslarda önceden bir başka "öteki" yer alırken sonradan atlaslara sansür konuldu. (Bu konudaki genelge 63.sayfadadır.)

Tarih ders kitaplarımızda "diğer ötekiler" ise Osmanlı İmparatorluğu döneminde var idiler. Sonradan onlarda diğerleri gibi "yok oldular".

"Osmanlı toplumunun çoğunluğunu Müslümanlar oluştururdu. Türklerin dışında Müslüman topluluklar, Araplar. Arnavutlar, Çerkezler, Abazalar, Lazlar, Boşnaklar, Pomaklar, Çeçenler, Lezgiler idi"^{ZTM} **Burada Kürtler yoktu.** Hem Müslüman değillerdi. Ama bir başka kitapta ise hem "var"lardı, hem de Müslüman idiler.

"Osmanlı Devleti'nde milliyetler arasındaki denge çok iyi kurulmuştu. Devletin sınırları içinde Türk, Arap, Arnavut, Kürt, Çerkeş, Abaza, Laz, Boşnak, Pomak, Gürcü, Giritli, Çeçen gibi topluluklar vardı. Bunların büyük bir bölümü Müslümandı."^(17.)

(169) Yılmaz Öztuna Age S. 195

(170) Osman Çakırtaş; Osmanlı Tarihi 2 Koza/Bem Yay.

(171) TJBrdogan Şahin; Osmanlı Tarihi 2 Koza Yayınları 1995

Osmanlı Tarihi ders kitaplarının bazılarında Kürtlerden söz edilirken ana ders kitaplarında Kürtlerden söz edilmemiştir. Buradaki kurnazlık "şark kurnazlığı" dır. Osmanlı Tarihi dersi seçmeli derstir. Okullarda bu dersi seçen öğrenci sayısı % 30 kadardır ki bu durumda öğrencilerin büyük bir kısmı ders kitaplarında Kürtler, Lazlar, Çerkesler gibi unsurların yer aldığından haberdar bile olamaz.¹⁷²

Oysa Osmanlılar döneminde açılan Mebusan Meclisinin Milletvekili sayıları ve ait oldukları etnik ve dinsel kimlik belirtilirken şu şekilde ibareler ders kitaplarında yer alıyordu.

"Meclis-i Mebusan, II. Abdülhamid tarafından açıldı. ... 275 Milletvekili seçilmişti. Bunların 140'ı Türk, 60'ı Arap, 25'i Arnavut, 2'si Kürd, 48'si Gagri Müslim (23 Ruum, 12 Ermeni, 5 Yahudi, 4 Bulgar, 3 Sırp, 1 Romen) idi."⁽¹⁷⁰⁾

Tarih ders kitaplarında bir şeyler değişiyor.

Türkiye'de son dönemlerde yazılan Tarih Lise 2.sınıf kitaplarında Osmanlılar dönemine ait bazı nüfus tabloları ve istatistiklerinin yer alması olumlu bir gelişmedir. Bu tablolarda yukarıda saydığım halklar (Kürt, Laz, Çerkesler), Müslüman diye gösterilmiştir. Yine de Osmanlı döneminin nüfus istatistiklerinin yayınlanması çocuklarımızın "farklı" olanı tanıması açısından yararlıdır.

Örneğin; 1906/1907 ve 1914 dönemine ait nüfus tablosunda Müslümanların dışında **Rumlar, Ermeniler, Maruniler, Süryaniler, Keldaniler ve Kiptilerin**¹⁷⁴ adları var. **1990'a kadar yazılan ders kitaplarında böyle tablo ve istatistiklere rastlamamıştık.**

Yine 1453'te İstanbul'un nüfusunugösteren tablo **Stefanos** Yerasimos'un "Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye" adlı kitabından alınmıştır. Bu tabloda Müslüman, Rum, Musevi, Ermeni, Karamanlı, Latin ve Çingene hane sayısı verilmiştir. Tabloda Karamanlılardan "**Türkçe konuşan Hıristiyan**" diye söz edilmesi öğrencilerimizin merak ve ilgisini cezbedebilir.¹⁷⁵ Onların "bizden" başkalarının "bizimle" birlikte yaşadıklarını öğrenmelerini sağlar. Onların ve "bizlerin" ortak kültürlerinin korumasına (ki bu bir tür hoşgörüdür) bir katkı sağlayabilir.

Anadolu'da ise duruma değinilmez. Çünkü Anadolu "Türklerin milli benliklerine uygun bir yurt" idi ve **ötekilere yer yoktu.**

TEHCİR KANUNU DERS KİTAPLARINDA YER ALDI MI?

Cumhuriyet Tarihi (İnkılap Tarihi) ders kitaplarında Ermeni Sorunu ve Gümrü Antlaşması başlıklı konu ilk dönemlerde yazılan ders kitaplarında kısaca geçiştirilmiş ve Ermenilerin Osmanlı yönetimince çıkartılan **14 Mayıs 1915** tarihli **Tehcir Kanunu** ile Suriye'ye sürgün edilmelerine hiç değinilmemiştir.

(172) Karşılaştırma için Tarih 2 MEB(Komisyon) kitabına bakılabilir.

(173) Yılmaz Öztuna Age S. 199

(174) Tarih Lise 2 MEB(Komisyon) s.130

(175) Tarih Lise 2. Prof. Dr. M.Altay Köymen vd. Ülke Yay. S.189

Örneğin; E.B.Şapolyo, N.Serdarlar-F.Çetinkanat, E.Ziya Karal'm yazdığı ders kitapları.

Ancak, 1980'den sonra bazı Ermeni örgütlerinin Türk konsolosluklarına yönelik saldırı girişimleri, Ermeni sorununun tartışılmasını gündeme getirdiğinde, ders kitaplarında da Ermeni sorunu daha geniş bir şekilde yer aldı.

M.Kamil Su-Ahmet Mumcu'nun yazdıkları T.C.İnk.Tarihi ve Atatürkçülük kitabında iki sayfa Ermeni Sorunu'na ayrılmış, adı verilmeden Tehcir Kanunu'na değinilmiştir. "Osmanlı Hükümeti,Doğu Anadolu'da yaşayan Ermenilerin savaş alanı olmayan Suriye'ye zorunlu olarak göç ettirilmelerine karar verdi (1915). (...) Ermenilerin göçü sırasında olanlardan Türk Milleti kesinlikle sorumlu değildir..."^{176*}

Devletin Tehcir Kanunu'na bakışı ders kitaplarına da yansımış ve "Türk Milleti nin bu olanlardan sorumlu olmadığı belirtilmiştir.

MEB'in yazdırdığı bu ders kitabında yazılanlar, aynı cümlelerle A.Bekir Palazoğlu ve Osman Bircan'm bir özel firma adına yazdıkları Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 1 adlı kitapta da yer almıştır."¹⁷⁷ Her iki ders kitabında aynı olan paragrafı buraya aktarıyorum. Farklı sözcük ve cümleleri ise italik ve koyu yazımla gösteriyorum.

"Göç sırasında/esnasında/Ermenilerin bir bölümü doğa/ta/j(af/şartları ve asayişsizlik yüzünden hayatlarını yitirdi/kaybetti/Şurası da/*Ancak Şurası* da/unutulmamalıdır//d/: doğa/taWaf/şartları ve bakımsızlık yüzünden yalnız Sarıkamış'ta yüzüne yakın Türk askeri ölmüştür. Ermenilerin göçü sırasında/Molup bitenlerden/o/an/ardan/*Türk Milleti kesinlikle sorumlu değildir/tutulamaz ve tutulmamalıdır./*

Olur bu kadar(!). Bir başka kitaptan böyle ufak tefek "aşırımlar" normaldir(!)

Sevr Antlaşması'nda KURDİSTANLA İLGİLİ İBARELER BAZILARINDA VAR, BAZILARINDA YOK. İBARELER İSE FARKLI FARKLI

Cumhuriyet Tarihi ders kitaplarını incelerken ders kitaplarının bazılarında Sevr Antlaşması'nın Kürdistan ile ilgili hükümlerine yer verilirken bazılarında ise yer verilmediğini , Antlaşma hükmünün ise farklı yazıldığını gördük.

Örneğin; N.Serdarlar-F.Çetinkanat'm yazdığı kitapta,

"c) **Kürdistan:** Doğudaki Kürtler, ayrı bir devlet kurmak isterlerse, Türkiye buna müsaade edecektir."¹⁷⁸

E.B.Şapolyo'nun kitabında,

"3-Kürdistan: İstanbul'da çalışacak bir komisyon, Doğu Anadolu'da Kürtlerin çokluk olduğu vilayetler için bir muhtariyet projesi tanzim edecektir."¹⁷⁹

(176) M.Kamil Su-A.Mumcu T.C.İnk.Tar. ... S.117-118 (MEB Yay.) 1985

(177) A.Bekir Palazoğlu-O.Bircan Türkiye Cum.... (Bem-Koza Yay), 1997, s.145

(178) N.Serdarlar-F.Çetinkanat s.56

(179) E.B.Şapolyo: S.53

E.Ziya Karal'ın kitabında:

"c- Kurdistan: İstanbul'da çalışacak bir komisyon Doğu Anadolu'nun Türk vilayetlerini Kurdistan adı altında teşkilandırması için bir muhtariyet idaresi projesi düzenleyecekti."⁽¹⁸⁰⁾»

Prof.Ahmet Mumcu-M.Kamil Su'nun kitabında;

"d-Doğu Anadolu'da iki yeni devlet kurulacaktı."⁽¹⁸¹⁾

A.Bekir Palazoğlu-Osman Bircan'm kitabında:

"Anadolu'nun doğusunda Ermenistan, Güneyinde Kurdistan bağımsız devletleri kurulacaktı."⁽¹⁸²⁾

Tarih ve T.C.İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında Yunanlıların "düşman olduğu" düşüncesi yaygın olarak kullanılmaktadır.

Tarih dersinin amaçlarından birisi hoşgörü ve farklılıkları öğrencilere benimsetebilme, barışın ve dostluğun ülkemiz, bölgemiz ve dünyamız için taşıdığı önemin bilincini kavramalarına yardımcı olmaktır.

Bu bilincin uyanmasında Tarih-Coğrafya-Sosyal Bilgiler ve Felsefe dersleri iyi birer araçtır.

Türkiye'de yaşayan insanların öncelikle komşularıyla iyi ilişkiler geliştirmeye ihtiyacı var. Siyasal iktidarların bölgesel çatışmaları körükleme ve sürdürme eğilimleri yerini dostluk ve işbirliğine terk etmelidir. Türkiye'nin siyasal iktidarları ve "resmi görüş geliştiricileri"nin "herkes bize düşman" anlayışını bırakmaları gerekiyor. Hele hele Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmeye aday olduğu bir dönemde bu tutum kaçınılmazdır.

Ancak ders kitapları resmi bakışın etkisiyle düşmanlıkları körükliyor. Türk'ün komşularının da iyi olmadığını söylüyor. İşte bir örnek;

"Ancak Türk toplumunun bu hızlı kalkınma ve modernleşme isteği, bazı komşu ülkeler tarafından engellenmeye çalışılmaktadır. Bu ülkeler, kendi topraklarını genişletmek (herhalde Suriye'den bahsediliyor İ.A.) ve deniz hakimiyeti oluşturmak (özellikle Yunanistan kastediliyor İ.A.) amacıyla çaba harcamaktadırlar. Burada bize düşen görev, ülkemize yönelik bir türlü yıkıcı ve bölücü tehditleri yok etmektir."⁽¹⁸³⁾

Yukarıda alıntı yaptığım ders kitaplarından ve müfredat programlarından "iç ve dış tehdit" gibi bölümler çıkartılmalıdır. Ancak bu sayede Türkiye, kendisine sürekli "gölge düşmanlar" üretmeyecek ve onlarla "gölge düşüşü" yaparak zaman kaybetmeyecektir.

(180) E.Ziya Karat s.83

(181) M.Kamil Su-Prof. Dr .Ahmet Mumcu s.1 10

(182) A.B.Palazoğlu-O.Bircan s.138

(183) İlköğretim Sosyal Bilgiler 5.MEB (Komisyon) s.89

Tarih ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında Yunanlılar sürekli düşman olarak gösteriliyor. Bazı örnekler;

"Avrupa'nın güçlü devletleri Yunan meselesi yüzünden birlikte hareket ederek Osmanlı Devletine saldırmışlardır. *Yunanistan bu olaydan sonra, günümüzde olduğu gibi, Türkiye ile bütün meselelerinde böyle bir beklentinin içinde olmuştur,*"⁽¹⁸⁴⁾

Resmi bakışımız, bizi saldırgan ve hoşgörüsüz hale getiriyor. Bunu ders kitaplarımız vasıtasıyla gelecek kuşaklara aktarıyoruz. Biz hata yaparsak ve birileri bizi eleştirirse, eleştireni düşman olarak algılıyoruz. Örneğin; Fransa, Ermeni Soykırımı Tasarısı'nı Meclisinde kabul mu etmiş? Çıkışımız (tepkimiz) ilginç, "Fransa Ceza-yir'de yaptığı soykırımı hatırlasın" diyoruz. Aynı tavır yukarıdaki paragrafın devamında ders kitaplarımızda da var;

"Ayrıca, Mora'nın bağımsızlığı için uğraşan İngiltere'nin, aynı tarihlerde, İrlanda'nın bağımsızlık isteklerini kanlı bir şekilde bastırması dikkat çekicidir."⁽¹⁸⁵⁾

İlköğretim 8.sınıfta okutulan T.C.İnk.Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında;

"İzmir'in işgalinden sonra, Kuva-yı Milliye birlikleri Yunanlılara karşı savaşmaya başladılar." ⁽¹⁸⁶⁾

Anadolu halkına ise; *"Yunanlılar güzel İzmir'imizi ve vatanımızı işgal ediyor. İzmir halkı, silahıyla karşı koyuyor. Vatanını seven herkes için İzmir'e doğru koşmak kutsal bir görevdir. İzmir, Anadolu'yu ve efelerini bekliyor."* Diye telgraflar çekildi. Fakat, sabahın erken saatlerinde, Yunan askerlerinin rıhtımda görülmesiyle, bu girişimlerden umut edilen sonuç alınamadı.

15 Mayıs 1919 sabahı Yunanlılar, İngilizlerin himayesinde, İzmir'e asker çıkardı. Yüzyıllarca Türk'ün koruyuculuğunda, rahat bir hayat süren azınlıklar, Yunan askerlerini, büyük bir sevinçle karşıladılar. Karaya çıkan Yunan askerleri, hükümet konağına ve kışlaya doğru ilerlediler. Bu haksızlığı Türklük onuru ile bağdaştıramayan "Hukuk-ı Beşer" (İnsan Hakları) gazetesinin başyazarı Hasan Tahsin, tabancasını çekerek Yunan birliğine ateş açtı (Resim 5). Bu ilk kurşun, İstiklâl Savaşı'nın ilk işareti oldu. Bundan sonra; "Türk milleti, haksızlığa karşı hak için, esarete karşı hürriyet için, sonuna kadar savaştı."

Yunanlılar, İzmir'i işgal ederken, önceden kendilerine karşı koymama emri verilmiş olan subay ve askerlerimizin bulunduğu kışlayı, saatlerce top ateşine tuttular. Hükümet konağını ele geçirdiler. Pek çok Türkü şehit ettiler(resim 6) .^{<187>}

Türk ordusu bu emirle şahlandı(resim 35). İzmir'e doğru kaçan ve geçtiği köy ve şehirleri yakıp yıkmaktan geri durmayan Yunanlılar, amansızca takip edildi. Yunan ordusu Başkomutanı Trikopis esir alındı.

(184) Lise Tarih 2, Prof. Dr.M.Altay Köymen-Doç. Dr .Mehmet Öz-Mehmet Özgedik-Suat Akgül-Metin Anahtarcıoğlu Ülke Yay., İst.2000, s.84

(185) Age.s.84

(186) İlköğretim Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8, MEB Devlet Kitapları (Komisyon), İst.2000, s.62

(187)Age,s.36-37

Kahraman Türk süvarileri, 9 Eylül 1922'de İzmir'le kucaklaştı(resim 36). Batı Anadolu, Yunan kuvvetlerinden tamamen temizlendi.⁽¹⁸⁸⁾

15 Mayıs 1919 günü sabahı İngiliz savaş gemilerinin koruması altında bir Yunan Ordusu İzmir'e çıktı ve şehri işgale başladı. Bu sırada İzmir'deki kiliselerin çanları çalıyor ve kadınlı erkekli, rıhtımı doldurmuş olan yerli Rumlar, Yunan askerlerinin üzerine demet demet çiçekler atarak ve "zito" (yaşasın) diye bağırarak gösterilerde bulunuyordu.

Karaya çıkan Yunan askerleri, Hükümet konağına ve Kışlaya doğru ilerledi. Bu haksızlığı Türklük onuru ile bağdaştırmayan "Hukuk-ı Beşer" (İnsan Hakları) gazetesinin başyazarı Hasan Tahsin(*) tabancasını çekerek Yunan birliğine ateş etti. Bu ilk kurşun, Kurtuluş Savaşı'nın ilk işareti oldu.

Bundan sonra Yunan askerleri İzmir'i işgal ederken, savunmasız halka ve daha önceden kendilerine karşı koymama emri verilmiş olan subay, asker ve memurlara karşı bir katliama giriştiler. Türk subaylarını "Zito Venizelos!" (Yaşasın Venizelos!) diye bağırma zorladılar. Bunların arasında bulunan Kurmay Albay Süleyman Fethi Bey'i, "bağırman" dediği için dipçik ve süngü ile orada şehit etmişlerdir. Yerli Rumlar da öldürme, tecavüz ve yağmaya katıldılar. İtilâf Devletleri'nin gözleri önünde yapılan katliamların bilançosu tüyler ürpertici idi. Yunanlılar 48 saat içinde 200Ü'in üstünde masum Türk vatandaşını öldürdüler.^{<189>}

Gibi ibarelerin dolu olduğu bu kitaplarla Türk-Yunan dostluğunun kurulması çok güçtür.

Özellikle T.C.İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitapları yeni bir anlayışla yazılmalı ve Yunan düşmanlığını öne çıkaran ibareler atılmalıdır.

Düşmanlıkların ders kitaplarından çıkartılması her iki ülkenin eğitimcileri için büyük önem taşımaktadır. Bu konuda 1997'de "Sakız Adası'nda gerçekleştirilen toplantı" önemli bir işlev görecektir sanıyorum. Tarih dersinin amaçları arasında uluslar arasında barış ve hoşgörüyü oluşturmak vardır. Bu kitaplar ve bu anlayışlarla neyi gerçekleştirebiliriz ki? O halde Eğitim Sendikaları bu konulara el atmalı Tarih ders kitaplarını ve programlarını demokratikleştirme mücadelesi vermelidirler.

Son olarak Herkül Millas'ın bir yazısını aktarayım:

"Türk-Yunan ilişkilerinin bir türlü düzelmediğine şaşanlara şaşmak gerek. Çünkü bunca hırçınlık, bunca kuşku ve öfke kaçınılmaz ve beklenen bir sonuçtur; ektiğimizi biçiyoruz. İki ülkeyi yönetenlere ve bu yöneticilere parlamentolara gönderen kitlelere bu güne dek, nelerin öğretildiği ve hangi duyguların aşılandığı göz önüne alındığında, iki ulus ilişkilerinin yadırganmayacak bir gelişme izlediğini söyleyebiliriz^...) Dokuz-oniki yaşlarındaki çocuklara-yaşamlarının en saf ve en duyarlı çağlarında-tarih diye ve özellikle komşu ülke için "bilgi" diye nelerin okutulduğuna bakmamız gerekir."^{<190>}

(188) Age s.107

(189) A.Bekir Palazoğlu-Osman Bircan; Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 1. Bema-Koza Yay. 1997, s.35

(190) Herkül Millas; Türk-Yunan İlişkileri Ve İlkokul Kitapları Yeni Düşün Eylül 87, S.25

TARİH DERSLERİMİZİN MÜFREDAT PROGRAMI BİLİM DIŞI VE ÇELİŞKİLERLE DOLUDUR

Örnek-1

İskitler'in Türklüğü

Bilimsel olmayan bir şekilde ders kitaplarımızda yer alan bir konu da "Orta Asya"da ki tüm toplulukların Türk olduğu iddiasıdır. Türklerin anayurtlarının Orta Asya'da olduğu kabul edilmekle birlikte açıklanmakta güçlük çekilen şey; "Orta Asya'nın sınırlarının neresi olduğudur." Önceki bölümlerde de göstermeye çalıştığım gibi "Orta Asya"nm sınırları konusunda kitaptan kitaba, yazardan yazara fark bulunmaktadır.

Asya bozkırlarının iç kısımlarında Hun, Yüce, Si-yen-pi, Moğol gibi bir çok etnik unsurun yaşadığını görmekteyiz.

Ders kitaplarının bir bölümünde İskit adı verilen bir topluluğunun Türk olduğuna dair görüşler yer almıştır.

Atatürk tarafından yazdırılan Tarih-1'de "Milâttan Evvel XIII.Asirden Sonra Kurulan Türk Devletleri" başlığında kurulan belli başlı 17 (sonradan 16'ya indi) Türk Devleti sayılırken ikinci sırada "Volga-Tuna arasında İskit İmparatorluğu"¹⁹¹ halâ varlığını devam ettirmekte midir? Görelim;

Ortaokul 1.sınıflarda okutulan "Milli Tarih" kitabına göre İskitler; "Orta Asya'da kurulan bir Türk devletidir." Kitapta "Göçlerden Sonra Orta Asya'da Kurulan İlk Türk Devletleri" başlığında Orta Asya'da kurulan Türk Devletleri "1-Hun İmparatorluğu, 2- İskitler, 3-Göktürkler, 4-Kutluk (II.Göktürk), 5-Uygurlar" diye sıralanır. "Orta Asya'dan M.Ö.VIII ve VII.yüzyıllarda göç ederek Kara Deniz'in kuzeyine yerleşen Türk boylarına İskitler denir."¹⁹²

"İskitlerin içerisinde önemli oranda Türk unsurunun bulunduğu, hatta yönetici sınıfının Türk asıllı olduğuna dair bilgiler bulunmaktadır. İskitlerin hayat tarzı da Türklerinki ile benzerlikler göstermektedir."

"Sakalar, (İskitlerin pers dilindeki karşılığı) tarihte rol oynayan ilk Türk topluluklarından biridir."¹⁹³

"İskitler (Sakalar): Tarihte önemli rol oynayan Türk topluluklarından ilki Sakalardır."¹⁹⁴

"Bunların Türkçe adı Saka olup..."¹⁹⁵

(191) Tarih I Türk Tarih Tetkik Cemiyeti.

(192) Milli Tarih I.Niyazi Akşit 1st.1986

(193) Yrd.Doç. Dr.O.Üçler Bulduk. A.Gündoğdu, s.55

(194) Nurer Uğurlu Age. S.61

(195) Tarih 1, **MEB(Komisyon)** s.36

(196) Tarih 1, MEB(Komisyon) s.36

Bir kitaba göre Saka adını Persler İskitiere vermiş. Diğer birine göre Saka adı Türkçe'dir. Merak edip Türkçe Sözlük'e baktım. Saka sözcüğünün "Arapça" olduğu yazılı. ⁽⁹⁷⁾

İskitler konusunda Lisede okutulan ders kitapları kesin ifade kullanmaktan kaçınarak "İskitlerin menşei Orta Asya'dır."⁽¹⁹⁸⁾ Veya "İskitlerin yaşayış biçimi, Türklerinkinden farklı değildi. Bu benzerlik gelenek ve göreneklerde, inançlarda ve sanatta, kısaca her şeyde görülür(...) İskitler'in ölü gömme adetleri, daha bir çok gelenekleri, bu arada ant içme merasimleri de Türklerinkine benziyordu. Onlarında en iyi kullandıkları silah ok ve yay idi."⁽¹⁹⁹⁾

Okunan metinlerden de anlaşılacağı gibi lise kitaplarında iskitlerin Türk olduğu iddiasına direkt değil, dolaylı olarak yer verilmektedir. Ayrıca ilginçtir, yürütülen mantığa göre; "Amerika kıtasında yaşayan Kızılderililer de ok ve yay'ı ustaca kullanırlardı. Totem inancı da Türklerinkine benzerdi. Öyleyse Kızılderililerde Türk(!)tür." demek gerekir.

"Çoğu Türk olan İskitler"⁽²⁰⁰⁾

"Büyük bir ihtimalle İrani bir kavim olan Sakalar (İskitler)" "Özel adlar bilimi olan Onomastik'in bize öğrettiğine göre İskitler, İran ırkına mensuptur."⁽²⁰¹⁾

Böylece okulların kademeleri büyüdükçe bilgilerin de farklılaştığını görmüş olduk.

İskit tarihini araştırırken dikkatimi çeken şeylerden birisi de İskit Tarihi'nin tarih müfredat programlarının hepsinde yer almamış olmasıydı. N.Aksit-E.Oktay kitaplarının ders kitabı olarak okutulduğu dönemlerde Tarih Müfredatında İskit tarihi yer almamışken 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra hazırlanan müfredatta tekrar yer almaya başladı.

Örnek 2-

Avarlar'ın Türklüğü

Avarlar; nasıl olmuş, kim koymuşsa şu ünlü Cumhurbaşkanı'nın Forsun'daki 16 yıldızdan birisi oluvermiş. Kuşkusuz, "Kemalizm" kendi tarihini yazdırırken bilimsel verilere değil, duygusal sevgilere dayanmıştı. Atalarının "uygarlık yıkan" "barbar" bir topluluk (veya ulus) olmadığını, tersine dünyanın ilk uygarlık merkezlerinde yerleşip uygarlık yaratıcıları "Türk" olarak niteleme gereğini duymuştu.

Avarların Türk oldukları tezi T.Tarih Tetkik Cemiyeti'nin yazdığı Tarih I'de vardı. Burada tarih boyunca kurulmuş Türk devletleri sayılırken dördüncü sırada

(197) Türkçe Sözlük Cilt 2. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. Türk Dil Kurumu. 1988 s.1245

(198) H.D.Yıldız, C.Alptekin, t.Şahin, İ.Bostan; Tarih Lise 1, S.39 Servet Yay. İst. 1990

(199) F.Siimer-Y.Turhal; Tarih Lise 1 S.40 Ders Kitapları A.Ş.1986

(200) A.M.Mansel, C.Baysun, E.Z.Karal; İlkçağ Tarihi S.11 M.Vekaleti Yay.1942

(201) Eskiçağ Tarihi, A.Ü.A.Ö.F.L.T.Programı S.4-6

"Avrupa Türk-Hun İmparatorluğu ve Avrupa'da Avar İmparatorluğu" ibaresine rastlıyoruz .^{<202>}

Daha sonraki yıllarda Avarlar, "Avrupa'ya Yürüyen Diğer Türk Kavimleri" başlığıyla Milli Tarih Orta F de⁰⁰³¹ "Diğer Türk Devletleri" başlığıyla Lise I ders kitaplarında^{<204>} ve şu anda yürürlükte olan müfredat programlarında yer aldı.

Avarlar, müfredat programını hazırlayanlara göre Türk. Peki ya ders kitaplarını yazanlara göre;

"Avarlar, önce Asya'da sonra Avrupa'da devlet kuran bir Türk topluluğudur."^{<205>}

"Orta Asya'da Juan-Juan adıyla bilinen Avarların kökenleri konusunda kesin bilgilere sahip değiliz. Ancak son ilmi araştırmalar, Avarların iki kavim unsuruna dayandığını ortaya koymuştur. Bu gün, bunlardan en az birinin Türk kökenli olduğu bilinmektedir."^{206*}

"Orta Asya'da IV.yüzyılda devlet kurmuş olan bir Türk topluluğudur."^{<207>}

Orta dereceli okul kitaplarında Türk oldukları belirtilen Avarlar, yüksekokullardaki ders kitaplarında Moğol oldular. "Göktürkler, bütün gücünü Töles grubu dediğimiz Türk kabilelerinden alıyor ve soydaşları olan Tabgaçlar'la birleşerek, o zamanlarda Moğolistan da oturan ve Moğol ırkından olan Avarları buradan göçe zorlayarak...." "Bunlardan biri Moğol soyundan olan Avarlar...."^{(208>}

Ne kadar ilginç; öğretmenlere Avarların Moğol soyundan olduğu öğretilirken, öğretmenler öğrencilerine Avarların Türk olduğunu yazan ders kitaplarını okutuyorlar bu bilgileri öğretiyorlar.

Örnek-3

Cumhurbaşkanlığı Forsundaki On Altı Türk Devleti Hangisi?

Atatürk Döneminde(1)	Bugün (2)
1 Türk-Hun İmp.	1.Büyük Hun İmp.
2 İskit İmp.	2. Batı Hun İmp.
3 Batı (Garbi) Hun İmp.	3. Avrupa Hun İmp.
4 Avrupa Hun İmp.	4. Ak Hun İmp.
5 Avar İmp.	5. Göktürk İmp.
6 Tukey ve Kutluk Dev.	6. Avar İmp.
7 Karadeniz Şimalinde Muhtelif isimde Türk devletleri(?)	7. Hazar İmp.

(202) T.T.T.C., Tarih I.S.40.

(203) NAKŞİT; Milli Tarih I S.45

(204) F.Sümer-Y.Turhal; Tarih I S.138 Ders Kit.A.Ş.

(205) Nurer Uğurlu. Tarih I. S.81

(206) O.Ü.Bulduk. A.Gündoğdu: s.71

(207) Tarih Lise 1, MEB (Komisyon) s.43

(208) Prof. Dr.Özkan İzgi; Eskiçağ Tarihi S.7 Anadolu Üni.AÖF.LTP.1991

8. Asya Türk İmparatorluğundan sonra Orta Asya'da Muhtelif isimlerde Türk Devletleri(?)	8. Uygur Dev.
9. Samanoğulları Dev.	9. Karahanlılar Dev.
10. Gazneliler Dev.	10. Gazneliler Dev.
11. Karahanlılar ve Kara Hatalar Dev.	11. Büyük Selçuklu İmp.
12. Selçuklular Dev.	12. Harzemşahlar Dev.
13. Harzemşahlar Dev.	13. Altmordu Dev.
14. Timur İmp.	14. Timur İmp.
15. Babur İmp.	15. Babur İmp.
16. Türk-Osmanlı İmp.	16. Osmanlı İmp.

Bu bölümü Milli Tarih programının "açıklamalar" bölümünün 9.maddesine göre değerlendirmemiz gerekiyor. "Madde 9: Öğrencilere Cumhurbaşkanlığı forsunun anlamı yeri geldiğinde açıklanacaktır"

Kaynak: (1)- Tarih I T .T .T .Cemiyeti S.40 (Atatürk Dönemi)
(2)- Cumhurbaşkanı Forsu T .T .Kurumu

Örnek-4

1990'lı Yıllara Kadar Nevruz Türklerin Bayramı Değildi

1990'lı yıllara kadar yazılmış olan ve incelediğim ders kitaplarının hiç birinde Nevruz Bayramı'ndan söz edilmiyordu. Son dönemlerde Ortadoğu halklarının bayramı olan Nevruz (orijinali Newroz)'un bir Türk bayramı olduğu ve Orta Asya Türklerinin bu bayramı kutladıklarını devletin resmi söylemleriyle "öğrendik" Nevruz, devlet eliyle kutlanmaya başlandı. Başlarına kalpak takan Cumhurbaşkanları, başbakanlar; "Türklerin Ergenekon'dan çıkışlarının anısına" örslerde demir dövüldüleri çekiçlerle. Bazı bakanlarımız "devletin yaktığı Nevruz ateşlerinin" üzerinden atlattıkları kameralar önünde.

Bir dönem (malum nedenlerle) bu bayramın kutlanması (yine malum nedenlerle) yasaklanmıştı. Bakıldı ki, yasaklamayla olmuyor, Nevruz'a sahip çıktı devlet. Ve Nevruz resmi devlet görüşü olarak Türk bayramı yapıldı.

Ders kitaplarında yukarıda değindiğim gibi Nevruz yoktu. Madem Türklerin bayramıydı da niçin ders kitaplarında yoktu?

Resmi devlet görüşüne uygun olarak 1993 yılından itibaren (dikkat edin) devletin yazdırdığı kitaplarda bu bayramın Türklerin olduğuna dair görüşlere yer verildi.

"Hun, Göktürk ve Ötüken Uygurlarında beşinci ayda yapılan Bahar Bayramı"^{TM'} her zaman önemli olmuştur. Ayrıca Ötüken Uygurlarının, sürüleri otlamaya çıkarma

(209) Eskiden i Mayıs İşçi Bayramı değil, Bahar Bayramı idi. Sürü otlatma yerine biz çocuk çocuğu kır-lara pikniğe götürüyorlardı.

ayı olarak kabul ettikleri 9 Mayıs'ta yapılan Örüs Sara Bayramı da önemliydi.

Hunlarda ve Turfan Uy gurularında gördüğümüz Yeni Yıl Festivali (Hunlarda 21 Mart, Uygurlarda 9 Mart) yahut "Soğuk Yemek Festivali" bütün Türklere yaygın hale geldiği gibi, Yakın doğu'ya da Türkler tarafından yayılmış ve Nevruz Bayramı bundan kaynaklanmıştır." ^{mo)}

"Türklerin sosyal yaşamında bayramlar, şenlikler ve eğlenceler önemli bir yer tartı. Bunların içinde en yaygın olarak kutlanan ise Nevruz Bayramı'ydı."^{c2U)}

Madem böyleydi de, şimdiye kadar (1993), bu bayramın "bizim" bayramımız olduğundan devletimizin ve "devlet ricalimizin" ve "Tarih ulemasının" "Talim Terbiye Kurulu'nun" haberi yokmuydu?

TARİH MÜFREDATIMIZ TURK-ISLAM SENTEZCI AĞIRLIKTADIR

1976 Yılı Lise 1 Tarih Müfredatlarının Konulara Göre Ağırlığı

Ünitenin Adı	Ağırlığı	
I.Tarihin Konusu-Tarih Öncesi ve Tarih Çağları	15	
II. İlkçağ Uygarlıkları	15	İlkçağ Toplamı: %45
III.Ege-Yunan-Roma Uygarlıkları	15	
IV. Türk Tarihi ve Kültürü	55	Türk Tarihi Toplamı: %55

Not: 1976 programına göre Lise 3.sınıfta Tarih dersi 3 ders saati olarak belirlenmiş, bu üç saatlik dersin 1 saati Türkiye Cumhuriyeti ve Türk İnkılap Tarihi dersine ayrılmış, notları ise Tarih dersiyle birlikte veriliyordu.

1983 Yılı Lise 1 Tarih Müfredatının Konulara Göre Ağırlıkları

Ünitenin Adı	Ağırlığı (%)	
I. Tarihe Giriş-Tarih Devirleri-Takvim	8	
II. Türklerin Anayurdu ve Göçler	5	
III.İlkçağ Uygarlıkları	20	İlkçağ toplamı: %33
IV. Ege ve Yunan Uygarlıkları'	5	
V. İslamiyetten önce Orta Asya Türk Devletleri	25	Türk Tarih Toplamı: %42
VI. İslamiyetten Önce Kurulan Türk Devletlerinde Kültür ve Uygarlık	12	
VII. İslam Tarihi	25	İslam Tarihi Toplamı:%25

(210) Tarih 1, MEB(Komisyon) s.54

(211) İlköğretim Sosyal Bilgiler 4. MEB(Komisyon). Milli Eğitim Basmevi, İstanbul 1999, s.126

1990 Yılı Lise 1 Müfredatının Konulara Göre Ağırlığı
Türk ve İslam Tarihi Toplamı: % 69
Tarih öncesi ve ilkçağ uygarlıkları toplamı: % 31

TARİH -1 DERS PROGRAMININ ÜNİTELERİYLE İLGİLİ AÇIKLAMA				
Ünitenin Numarası	ÜNİTENİN ADI	Ünitenin		
		Program İçindeki Payı	Siyasi Tarih Kısmı	Kültür Tarihi Kısmı
1.Ünite	Tarih Bilimine Giriş	% 6	—	% 100
2.Ünite	Eskiçağlarda Türkiye ve Çevresi	% 9	% 31	% 70
3.Ünite	Türklerin Tarih Sahnesine Çıkışları	% 17	% 41	% 60
4.Ünite	İslam Tarihi ve Medeniyeti	% 12	% 51	% 50
5.Ünite	Türk Dünyası-I	% 15	% 51	% 50
6.Ünite	Türk Dünyası-II	% 18	% 61	% 40
7.Ünite	Türkiye Tarihi	% 23	% 51	% 50
Toplam	% 100		-	

Not: Çizelgedeki %'liklerin toplamlarının yanlışlığı bize ait değil, MEB Talim ve Terbiye Kurulu'na aittir.

TARİH -2 DERS PROGRAMININ ÜNİTELERİYLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR		
ÜNİTENİN NUMARASI	ÜNİTENİN ADI	ÜNİTENİN PROGRAM İÇİNDEKİ PAYI
1 Ünite	Osmanlı Siyasi Tarihi-1	% 12
2.Ünite	Avrupa Tarihi -1	% 5
3.Ünite	Osmanlı Siyasi Tarihi - II	% 12
4.Ünite	Avrupa Tarihi - II	% 5
5.Ünite	Osmanlılarda Devlet Yönetimi	% 18
6.Ünite	Osmanlı Toplumu	% 12
7.Ünite	Osmanlı Ekonomisi	% 12
8.Ünite	Osmanlılarda Kültür ve Sanat	% 12
9.Ünite	Osmanlılarda Eğitim ve Öğretim	% 12
TOPLAM		% 100

Not: Ders kitabı yazılırken ve yıllık ders planı hazırlanırken, bu dönemdeki ders saati sayısı esas alınır, ünitelerin her birine, çizelgede belirtildiği oranda yer verilir.

2000 YILI DERS KİTAPLARINDA ÇEŞİTLİ KONULARA AYRILAN SAYFALAR VE YÜZDELİK ORANLARI

Yazarı ve Yayınevi	Toplam Sayfa Adedi	Eskiçağ Tarihine Ayrılan Sayfa	Türk Tarihine Ayrılan Sayfa	İslam Tarihine Ayrılan Sayfa
MEB(Komisyon)	194	33 (% 17)	120 (% 62)	41 (% 21)
O.Ü.Bulduk- A.Gündoğdu (Tutibay)	240	40 (% 16)	169 (% 72)	31 (% 12)
Nurer Uğurlu (Örgün)	269	40 (% 16)	184 (% 69)	41 (% 15)

Yukarıdaki verilere göre;

- 1- Tarih müfredat programlarından Tarih öncesi ve ilkçağ üniteleri giderek azalmıştır.
- 2- İlkçağ uygarlıkları ünitesi içindeki Ege Yunan uygarlığı bölümü azaltılmıştır.
- 3- İlkçağ konuları azaltılırken yerini Türk ve İslam tarihi konuları doldurmuştur.
- 4- İlkçağ konuları azaltıldıkça ders programları ve ders kitapları daha da gericileştirilmiştir.
- 5- Önce "Kainatın ve insanın oluşumu" konusu müfredattan çıkartıldı, sonra "Ege ve Yunan tarihi" konusu azaltıldı. Ve derken 1985'te ortaokullarda ki Tarih "Milli" hale getirildi. Milli Tarihten "gayri milli" üniteler çıkartıldı. Ve derken....
- 6- Ortaokul tarih kitaplarından "tarihin tanımı, konusu, Tarih çağları, İlkçağ uygarlıkları" gibi "Gayri Milli"(!) üniteler çıkartılarak tarih "Orta Asya Türk Tarihi" ile başlatıldı. İşte şimdi Tarih "Milli"(!) olmuştu.
- 7- Evrenin ve insanın oluşumu "dinsel gericiliğin değer yargılarıyla(!) çeliştiği için" müfredattan çıkartılmıştır.
- 8- Eski Yunan-roma tarihlerine ait "çıplak" kadın ve erkek heykelleri "Muzur" bulunmuş ve ders kitaplarından tamamen çıkartılmışlardır. (Karşılaştırma için N.Akşit-E.Oktay Tarih 1 S.166-167 v.d.)

	Kitabın Adı	Yazarı	Toplam Sayfa Sayısı	Türk Tarihine Ayrılan Sayfa	İslam Tarihine Ayrılan Sayfa
ATATÜRK DÖNEMİ	Tarih F (ilkçağ)	Komisyon	378	30(%7.9)	Yok
MİLLİ ŞEF (Tek Parti) DÖNEMİ	Tarih 1 (Ökçağ)	A.Müfit Mansel E.Ziya Karal C.Baysun	200	16(%5)	Yok
1974 YILI	Tarih Lise 1 (ilkçağ)	NAkşit-E.Oktay	253	8 (% 5)	Yok
1982 Yılı	Tarih Lise 1	F.Sümer-Y.Turhal	230	75 (% 44)	75 (% 44)
1989 YILI	Tarih Lise 1	H.D.Yıldız CALptekin İ.Şahin	245	.91 (% 37)	58 (23)
1992 YILI	Tarih 1	T.Erdoğan Şahin	280	187 (% 66)	35 (% 12)
1992 YILI	Tarih Lise 1	N.Uğurlu E.Balcı	315	184(%58)	42 (% 13)
1993 YILI	Tarih Lise 1	A.Deliorman	297	175 (% 59)	41 (% 13)
1994 YILI	Tarih 1	O.Üçler Bulduk A.Gündoğdu	265	188 (% 70)	30 (% 12)
2000 YILI	Tarihi	MEB(Komisyon)	194	120(% 62)	41(% 21)
2000 YILI	Tarih 1	O.Ü.Bulduk			
		A.Gündoğdu	240	169(% 72)	31 (% 12)
2000 YILI	Tarihi	Nurer Uğurlu	269	184 (% 69)	41 {% 15)

Not: Tabloda yalnızca Lise 1.Sınıf müfredatı örnek alınmıştır.

**TARİH DERS KİTAPLARIMIZDA
CİNSİYET AYRIMCILIĞI / KADININ ADI YOK MU?**

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi/Yılı	Kadın Resmi	Kadınlarla İlgili Cümle
Milli Tarih	Y.Alpaslan H.Metin R.Turgut	Emel/1994	Yok	Hız.Ayşe tutsak edildi ve Medine'ye gönderildi(s.37) Bu hükümdar ölen eşi için Tac Mahal'i yaptırdı.(s.97)
Milli Tarih Ortal	Kemal Kara	Serhat/1992	1 Adet (S .29)	Çok güzel bir kız vardı. Oğuz Kağan onunla evlendi(s.31) Mavi ışığın içindeki kıza evlendi.(s.31) Annesinin adı Amine idi(48) Dul ve zengin bir kadın olan Hatice'nin kervanlarını yönetti. Hatice yakın dostlarının yardımıyla onunla evlendi(s.48) Hz.Ayşe esir edilerek Medine'ye gönderildi(56) Mutasım, annesinin Türk olması nedeniyle (60) Şah Cihan ölen eşi için....(s.139)
Milli Tarih 7	M.Daloğlu	Koza/1995	1 Adet (Mona Liza) (s.70)	Yok -
Tarih Lise 2	V.Şirin	Gendaş/1994	Yok	Sarayın Harem bölümündeki kızlar, düzenli olarak, müzik, dikeş-nakiş ve edebiyat ibi dersler görürlerdi. Kızlardan, padişaha eş olanlar dışındakiler iç oğlanlarla evlendirilirdi (188) Kadınların bulunduğu haremlik (189) kadınlar bu gibi işleri (yiyecek saklama) iyibilirdi(190) Erkek çocuklar babalarına, kız çocuklar ise annelerine yardım ederlerdi(190) 1870'te Dar'ül Muallimat (Kız Öğretmen Okulu) açıldı. (266)
Tarih Lise 3	İ.Miroğlu Y.Halacioğlu	Altın/1989	Yok	Yok
Osmanlı Tarihi 1	Kemal Kara	Onde/1996	Yok	Yok
Genel Türk Tarihi 1 (Lise-1)	R.Turan NJBrezer	Ocak/1994	Yok	Türk toplumunda kadınlar erkeklerle eşit haklara sahipti. Onlarda ata biner, kılıç kullanırlardı. Türk kadını erkeğin gördüğü bütün işleri görürdü. Genellikle tek kadınla evlenilirdi. (87)
Tarih Lise 2	Y.Turhal	Ders Kitapları/1986	Yok	Melikşah zamanında çıkarılan mülkiyet ve kadın haklarına ait kanunlar(45)
Tarih Lise 2	M.A.Köymen M.Öz.vd.	Ülke/2000	8	Gündelik yaşam Osmanlı toplumunda aile Osmanlılarda eğitim ve öğretim konularında. Çok kadınla evlenmenin kadının kısırlığı nedeniyle olduğu gibi cümleler var.
Tarih Lise 2	MEB (Komisyon)	MEB/2000	2	Mona Lisa ve Hürrem Sultan'ın resimleri var. Osmanlılarda gündelik yaşam ve aile konularında kadınlarla ilgili cümleler var.
Tarih Lise 1	YrdDoçDr. O.Ü.Bulduk A.Gündoğdu	Tutibay/2000	3	Milli kıyafetlerle Kırgız ve Türkmen kadınlarıyla ilgili resimler var. İslamiyetin ortaya çıktığı dönemde "kız çocuklarından itkinin diri diri toprağa gömüldüğü" "Namus ve iffetine düşkünlüğü yabancı kaynaklarda özenle belirtilen kadınının savaşlarda düşman eline geçmesi çok onur kırıcı bir durumdu" diye yazılı.

Yukarıdaki tablolar incelendiğinde görülecektir ki;

- 1) Tarih kitaplarımız; "Tarihi yapanlar erkeklerdir." Mantığıyla yazılmıştır. Tarihte kadınların hiç rolünün olmadığı gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır.
- 2) Kadınlarla ilgili cümleler erkeğin konumuyla birlikte ders kitabına girmiştir. Örneğin; "Peygamberin karısı Hz.Ayşe" gibi ya da Osmanlı tarihinin "harem" ile ilgili bölümlerinde ders kitabına girebilmektedir.
- 3) Osmanlı toplumu kadınlarla ilgili bölümlere daha çok "harem" ile ilgili bölümlerde rastlarız.
- 4) Orta Asya bozkırlarındaki Türkler (ki yaşam koşullarından dolayı kadın-çocuk herkes başının çaresine bakmak zorundadır) yüceltilirken kadın-erkek eşitliği bir cümle ile dile getirilmiştir.
- 5) Tarih ders kitaplarında kadını gösteren resimler hemen hemen yok gibidir.
- 6) Tarih ders kitaplarımız cins ayrımcılığı yapmaktadır. Bu kitaplarda kadınlar, dikiş-nakış, müzik ve edebiyat gibi "bilimsel"(!) bilgilerle donatılıyorlar veya yiyecek depolamak gibi "doğuştan getirdikleri beceri(!)lerini" sergiliyorlar. Nedense erkek çocuklar annelerine değil de babalarına, kız çocukları ise babalarına değil annelerine yardımcı olmak "eşit"(!) bir iş bölümü yapıyor. Ve yazımın başlığında belirttiğim gibi "Kadının adı?"

TARİH DERS KİTAPLARIMIZ ANLAMSIZ BİLGİ(!)LERLE DOLUDUR

Lise Tarih ders kitabında bu kadar detaylı ve anlaşılmaz bilgilere gerek var mıdır?

"Yermük Zaferi: İslâm ordularının düzenli olarak fetihle görevlendirildikleri ilk ülke Suriye'dir. Bu bölge Bizans'ın hâkimiyeti altında idi. Hz.Ebû Bekir, her biri 7'şer bin kişilik dört orduyu kuzeye gönderdi. Amr, Bizans'lıları Dasin'de yenererek Güney Filistin'i ele geçirdi. Bizanslılar İmparatorun kardeşinin kumandasında 50.000 kişilik bir ordu ile harekete geçti. Halife Hîre'de bulunan Hâlid'e hemen Suriye'ye giderek oradaki ordulara katılmasını emretti. Hâlid, tarihte eşine az rastlanır bir yürüyüşle, yolda Gassânîler'le savaşarak Yezid, Şurahbil ve Ebû Ubeyde ile birleşti. İki ordu Şeria nehrinin kollarında birisi olan Yermük kıyısında karşılaştılar. Yapılan savaşta Müslümanlardan iki misli daha kalabalık olan Bizans ordusu ağır bir yenilgiye uğratıldı (634 Ağustos). Yermük zaferi fetihlerin başlamasıyla kazanılan ilk büyük zaferdir. Böylece Suriye'nin kapıları İslâm ordularına açılmıştır.

Kur'ân-ı Kerîm'in Mushaf hâline getirilmesi: Hz.Ebû Bekir zamanında yapılan mühim işlerden birisi de Kur'an-ı Kerim'in toplatılarak "Mushaf" haline getirilmesidir. Kur'an âyetleri nazil oldukça vahiy katipleri tarafından tahta, kemik, taş, hurma yaprağı, deri vb. nesnelere üzerine yazılıyor ve çok sıkı bir şekilde korunuyor.

yordu. Ayrıca hafızlar bunları ezberliyorlardı. Müseylime ile yapılan savaşta pek çok sahabe ve hâfızın şehid olması üzerine Hz.Ebû Bekir, Hz. Ömer'in telkin ve teşviki ile, Kur'an-ı Kerim'in "Mushaf" hâline getirilmesini Zeyd b.Sâbit'e emretti. Zeyd uzun ve yorucu bir çalışma ile bu mühim görevi başarıyla yerine getirdi.

Hız. Ebû Bekir Yermûk zaferini haber aldıktan kısa bir müddet sonra 23 Ağustos 634 tarihinde vefat etti. (...)

O sırada Suriye'de fetihler devam ediyordu. Yeni halife Hâlid b.Velid'i başkumandanlıktan alarak yerine Ebû Ubeyde'yi tayin etti. İslâm ordusu fetihlere devam etti. Bizans kuvvetleri Fihl'de (634) ve Merc-i Suffar'da yenildi. İslâm ordusu gelip Dimaşk'ı (Şam) kuşattı. Kuşatmaya bütün kumandanlar katıldı. Roma ve Bizans devirlerinde Suriye'nin başşehri olan Dimaşk sağlam surlarla korunuyordu. 6 ay kadar süren kuşatmadan sonra, 635 yılında, teslim oldu. Saint Jean Kilisesi'nin yarısı satın alınarak cami yapıldı. Hristiyanlar din ve ibâdetlerinde serbest bırakıldılar.

Amr Filistin'de, Şurahbil Ürdün'de ve Ebû Ubeyde ile Hâlid kuzey Suriye'de fetihlere devam ettiler. Ba'albek teslim oldu. Hums'ta bulunan Bizans İmparatoru Herakleios Müslümanları durdurmanın mümkün olmadığını görerek, "Elveda Suriye, düşmanlar için ne güzel ülkesin" diyerek başşehrine gitti. Sıra ile Humus, Hama, Şeyzer, Kmnnesrin ve Haleb Müslümanların eline geçti. 636 yılı dolmadan Suriye'nin fethi tamamlandı. Yezid ile Şurahbil Ürdün'ü fethetmişler, Amr ise Kudüs ve Sezarîa hariç Filistin'i ele geçirmişti.

Kudüs sıranın kendisine geldiğini görerek İstanbul'dan yardım istemişti. Nitekim Herakleios deniz yolu ile yardım gönderdi. Amr ise diğer kumandanları çağırırdı. Suriye'deki bütün İslâm orduları birleştiler. Hepsinin sayısı 25 bin kadardı. Bizans kuvvetleri ise 50 bin civarında idi. Ecnadeyn denilen yerde Bizans ordusu ağır bir şekilde yenildi (636). Artık Suriye ve Filistin'de İslâm ordularının karşısına çıkacak düzenli Bizans askeri kalmamıştı. Amr Kudüs'ü kuşattı. Şehrin patriği Sofronios Halife'ye teslim olacağını bildirdi. Durum Hz.Ömer'e haber verildi. Hz .Ömer arkadaşları ile görüşükten sonra Medine'den çıkarak Câbiye'ye geldi. Kumandanlarla cephe-
de ...⁽²¹²⁾

Pes doğrusu. Ne demek **Kur'an-ı Kerim'in Mushaf haline getirilmesi**. Bu sözcüğü çocuklara niçin öğretiyoruz? Bunun yerine "Kur'an ayetlerinin toplatılması ve kitaplaştırılması" diyemez misiniz?

Yine alıntılara bakalım. "Bu bilgiler" üniversitenin Tarih bölümü öğrencilerine değil 9.sınıf (lise 1) öğrencilerine veriliyor. İşte size "işlevsiz" bilgi yığını.

Pes yani.

(212) Tarih 1 MEB (Komisyon) s.82

TARİH DERS KİTAPLARIMIZDA "PADİŞAHLARIMIZIN KİŞİLİKLERİ

Kitabın Adı Yazarı Padişah

Milli Tarih 2 N.Akşit

Osman Bey adaleti seven bir devlet adamı, cesur bir komutan, ileri görüşlü bir hükümdardı. Sessizlik içinde iş görürdü. Ölmeden önce Oğlu Orhan Beyden devleti güçlendirmesini, İslam dinini yaşmasını vs. istedi. Orhan Bey dinine bağlı idi. Adaleti sever ve uygulardı. Komutanlara ve bilginlere saygılı idi. Alçak gönüllü idi. Verdiği sözde dururdu. Onun zamanında ülkede zekat verilecek kimse bulunamazdı.

Murat Hüdavendigâr, her engeli aşan bir hükümdardı. Kanunsuz hiçbir iş yapmazdı. Aldığı önlemlerde yanılmazdı. Bursa'da cami, medrese, imaret yaptırdı.

Yıldırım Beyazıt, verdiği kararları yerine getiren, önüne çıkan engelleri ortadan kaldıran güçlü bir hükümdardı. Çok cesurdu, en büyük tehlikelere atılmaktan kaçınmazdı. Savaşta bir er gibi dövüşürdü. Bilginlere ve din adamlarına karşı saygılı idi.

Bir çok din ve hayır kurumu yaptırdı, (s.18)

IV.Murat'ın diktatörlüğüne "Güçlü bir kişiliği vardı." Denilerek alkış tutulur ve "devleti daha iyi duruma getirmek istiyordu. Genç yaşta ölmesi buna engel oldu" diye hayıflanılır, (s.91)

Padışahların kişilikleri anlatılırken hep aynı şeyler tekrarlanır. Yavuz Selim'in kan dökücü kişiliği anlatılmaz, (s.46)

II.Beyazıt, bilginleri, şairleri ve sanatçıları korumuş, bir çok cami, medrese ve imaret yaptırmıştır, (s.42)

II.Murat, bilginleri ve düşünürleri koruyan değerli bir hükümdardır. Ülkesini ilerletmek için çalışmıştır. Bursa'da ve Edirne'de cami ve medrese yaptırmıştır, (s.22)

I.Mahmut iyi bir hükümdardı. Ölümü herkesi üzdü.(s.107)

OSMAN BEY: İdaresi, ileri görüşlülüğü, yüksek kabiliyetleri, rakiplerine, hoşgörüsüyle kendini sevdirmesini bilen bir şahsiyet sahibiydi. Ayrıca onun adalet fikriyle hareket etmesi ve halkına karşı cömertçe davranması vs. (s. 182)

Tarih Lise II E.Mercii
B.Mercii

ORHAN BEY: O, kudretli idaresi, ileri görüşlülüğü ve idarecilik özellikleriyle dikkati çekiyordu. Fethettiği yerde halka hoşgörüyü davrandı. İmar faaliyetlerinin

		<p>yani sıra ilim adamlarının koruyucusu olarak da dikkati çekmektedir, (s. 184-185)</p> <p>I.MURAT: Kudreti, ciddiyeti, halkına karşı din ve mezhep farkı gözetmeksizin merhametle davranması, sözüne sadık ve ordusunun düzenli olmasını ve verdiği emirlerin mutlaka yapılmasını ister ve bu hususta hoşgörülü davranmazdı .(s .189)</p> <p>Y.BEYAZIT: Sultan I.Murad öleceğini anladığı zaman düşmanı takip etmekte olan büyük oğlu BEYAZİT'i çağırarak hükümdarlığı ona bıraktı. Babasının ölümünden sonra I.BEYAZİT Osmanlı tahtına geçti. (s.190)</p> <p>Y.BEYAZİT(kişiliği): Azim ve irade sahibi, çok cesur ve değerli kumandan idi. O, halkına karşı adaletle davranır ve belirli zamanlarda onların şikayetlerini dinlerdi. Ayrıca Bilginler ve Şeyhlere (Aynı kitabın 185,sayfasında ilim adamları) hürmet eder ve onlara ikramlarda bulunurdu vs .(s. 199)</p>
Tarih Lise II	N.Uğurlu E.Balcı	<p>Çelebi Mehmet: Azim ve dayanıklılığı, yüksek ahlaki faziletleri, sözünde durması, nazik ve ölçülü davranışlarıyla tanınırdı.(E.Mercii 203-204)</p> <p>ILMurat: İnce ruhlu, duygulu, adil, merhametli, sözüne sadık, cesur, tedbirli ve güzel yüzlü bir şahsiyete sahipti. (E.Merçil s.212)</p> <p>Dindar, iyiliksever, şair, merhametli, güler yüzlü ve cömert bir hükümdardı. Savaşta korkmaz ve yorulmazdı. İlim ve tasavvufa düşküncü. Bilgileri korur, yazar ve sanatkarları korurdu. Bir çok cami ve medrese yaptırdı. (IV.Uğurlu-E.Balcı s.194)</p> <p>Bilginleri ve düşünürleri koruyan değerli bir hükümdardı. Bir çok cami ve medrese yaptırmıştır.</p>
Tarih 2	S.Özbek A.Kankal vd.	<p>Kanuni Sultan Süleyman, adil bir hükümdar iyi bir kumandı. İlme ve sanata saygı gösteren...</p> <p>Yavuz Sultan Selim, sert tabiatlı, fevkalade cesur, eşsiz bir komutandı. Günlerce düşünür, kararını verdikten sonra ülkede çok iyi işleyen bir istihbarat teşkilatı kurmuştu.... sadeliği severdi.</p>
Tarih Lise2	Prof. Dr. M.A. Köymen Doç. DrJVLÖZ vd.	<p>Osman Bey, siyasi bir deha idi. II.Bayezid ilim ve sanatı teşvik etmiş....</p>

Sonuç: Savaşçı olmayan Osmanlı padişahlarının kişiliğinden hiç söz edilmez. Bir örnek; II.Selim(San) hakkında ders kitaplarında kişilik bilgileri yokken. İ.Hakkı Uzunçarşılı da "Selim 44 yaşında Osmanlı hükümdarı oldu. Kendisi Tenperver (Kadına düşkün) zevk ve sefaya düşkün olup ordusunun başında hiçbir sefere gitmeyen ilk Osmanlı hükümdarıdır. Edirne'yi çok sevdiğinden orada Selimiye Camisini yaptırdı."⁽²¹³⁾

Bütün bu padişahların kişiliklerinin çocuklar için taşıdığı anlam aslında Osmanlıya ve yöneticilerine saygı uyandırma, bir yandan da Atatürk'ün Nutuk'ta; "Padişah, soysuzlaşmış..." diye başlayan ve Osmanlı soyuna yönelik ağır suçlamaları yumuşatmaya yönelik bir tavırmış gibi geliyor bize.

Aslında Osmanlı padişahlarının kişilikleri oldukça renklidir. İyi kullanıldığında magazinel anlamda öğrenciye tarih dersini sevdirebiliriz. Örneğin; çocuklar, padişahlarımızdan bazılarının "haremden cariyelerle birlikte oturup örgü ördüğünü" bazılarının ise "hareminde hep şişman kadın istediğini" bilseler, "iyi olur" .⁽²¹⁴⁾

TARİH DERS KİTAPLARINDA İRKÇİLİK VE DİNSEL FANATİZM

Laik Türkiye Cumhuriyeti'nin Yardımcı Ders Kitaplarında "Cihad" Çağrıları:

Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu'nun 08.09.1989 tarih ve 4226 sayılı kararı ile 2302 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanarak Lise sınıflarında Ders Kitabı yerine okutulması kabul edilen Tarih Lise ders kitabında "cihad"a çağrı yapılan ve onu öven konuşmalar vardır.

"Allanın izniyle hiç kimse cihad'ı terk etmeyecektir. Çünkü cihad'ı hangi kavim terk etmişse mutlaka Allah o kavmi zelil etmiştir." (HzJEBubekir'in konuşması)⁽²¹⁵⁾

Cihad'a Övgüler

"Esasen cihad anlayışı Türklerin fütihat felsefesine uygun düşüyordu."⁽²¹⁶⁾

"Öte yandan, Türklerin fütihat felsefesi İslamiyetin cihad anlayışı ile büyük ölçüde bağdaşyordu.(...) Buna bağlı olarak, İslam Devleti'nin başında bulunan halifesi yeryüzündeki bütün Müslümanların halifesi sayan İslam inancı ile Türklerin Cihan Hakimiyeti düşüncesi de birbirlerine çok benziyordu."⁽²¹⁷⁾

(213) Osmanlı Tarihi, İH.Cilt, I.Kısım, s.41, TTK.Yay.

(214) Necdet Sakaoğlu; Bu Mülkün Sultanları-Oğlak Yay.1999

(215) Prof. Dr .Hakkı Dursun Yıldız-Prof. Dr.Coşkun Alptekin-Yrd .Doç. Dr .İlhan Şahin-Yrd.Doç. Dr.Idris Bostan tarih lise Lsayfa 240'taki okuma parçası. Servet yayın dağıtım İstanbul 1990.

(216) Tarih 1 MEB (Komisyon) s.118

(217) Age s.102

MEB(Komisyon) Tarih
Lise 1

"Biz seni âlemlere rah-
met olarak gönderdik "

Şeriata Övgüler

Bu bölüm din kültürü ve ahlak bilgisi kitabından değil, Tarih kitabından.

Yine bir gün Hıra dağındaki mağarada sessizlik ve karanlıklar içinde ve düşün-
celere dalmışken, gördüğü parlak bir ışıkla kendisinden geçti. Uyandığı zaman Ceb-
rail ona "Ey Muhammed Yaratan, Rabbinin adıyla oku!" (Kur'an, 96.Sûre) diyordu.

Çok heyecanlanan Hz.Muhammed sür'atle evine geldi. "Beni örtün beni örtün"
dedi. Biraz dinlenip heyecanı geçtikten sonra olanları eşine anlattı. Birlikte Hati-
ce'nin amcası oğlu Varaka'ya gittiler. (...)

Bundan sonra vahyin arkası kesildi ve Cebrail görünmez oldu. Hz.Peygamber bu
müddet zarfında çok üzüldü, tereddüt ve şüphelere düştü. Üç yıl süren bu devreye
"fetret-i vahiy" denilir. Nihayet bir gün bütün heybeti ile Cebrail tekrar görüldü. Yi-
ne korku ve dehşete kapıldı. Evine gitti ve elbisesine büründü. O vakit yine Cebrail
görüldü. "Ey örtüye bürünen Muhammed! Kalk da (insanları) uyar" (Kur'ân, 74.Sû-
re diye başlayan sûreyi getirdi. Böylece Hz .Muhammed'in "elçi"liği (Resul) başladı.
Ondan sonra, Cebrail, devamlı olarak Kur'ân-ı Kerim'den âyetler getirdi. Bu durum
yirmi yıl sürdü.^{<218>}

MEB(Komisyon) Tarih Lise 1, Sayfa 100

Ders kitaplarında şeriatçılığa övgüler yağdırılmaktadır. "Cunayd bin Abd.el-Rah-
man (Emevilerin Horasan Valisi) ile Turgış Hakanı arasındaki konuşmalarda zina
yapanın taşlanarak öldürülmesinin fazileti anlatılmaktadır."⁽²¹⁹⁾

Tarih Ders Kitaplarında Hadisler:

"Benim Türk adım verdiğim ve şarkta iskân ettiğim bir ordum vardır. Bu kavime
gazaplandığım zaman, onları, o kavim üzerine saldırtırım"(Hadis.)^{<220>}

(218) Tarih 1 MEB (Komisyon) S.74

(219) Y.Turhal Tarih Use 2 S.10-11

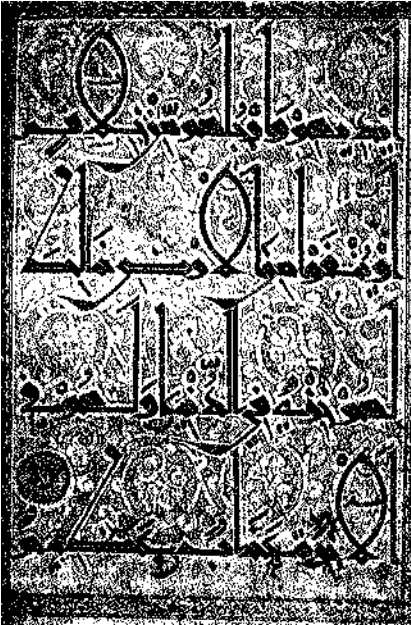
(220) Tarih Lise 2 S.Dİkmen-K.Koçak. Üner Yay.1990 S.38)

Türk'e (ancak e sadece) İslam Yakıştır(!)

1970'li yıllardan itibaren Cumhuriyet rejiminin milli eğitim ideolojisinde değişmeler göze çarpmaya başlar. Sol düşüncelerin toplumda yayılması, ders programlarına ve tarih ders kitaplarına, bu düşüncenin panzehiri olacak biçimde Türk ve İslam ağırlıklı konuların yerleştirilmesini gerektirdi. Atatürk döneminde tarih kitaplarında ikinci plana itilen din öğesi ders kitaplarına fazlasıyla girmeye başladı. Hatta, Orta Asya Türklerinin inançlarının İslamiyet ne kadar benzediği, Türklerin milli bünyelerinin korunmasına İslamiyet'in katkısının olduğuna dair tezler tarih ders kitaplarında görüldü. Halâ da görülmeye devam ediyor.

"Eski Türkler'de ahlâk anlayışı, eski Türk töresi, dini ve inanışı etrafında gelişmiştir. Bu ahlâk anlayışının İslam ahlakı ile büyük benzerlikleri vardı."⁽²²¹⁾

"Bütün bu dinler (Budizm, Zerdüştlük, Manihaizm, Hıristiyanlık ve Musevilik),Türk kimliğinin kaybolmasına sebep olmuştur. **Sadece İslamiyet, Türkleri milli bir bütünlük içinde tutabilmiştir.**"⁽²²²⁾

"Çünkü, İslam Dini'nin eski Türk inanç ve düşüncesine uygun tarafları çoktu.(...)Bundan başka, **İslamiyet'in telkin ettiği ahlâk kurallarının çoğu da Türk ahlâk anlayışına uygundu.**"⁽²²³⁾

"Türklerin İslamiyeti kabul ediş sebepleri şöyle sıralanabilir: İslamiyeti diğer dinlerden üstün bulmaları. Eski Türk inanç ve düşüncelerine İslamiyeti yakın görmele-

"Türklerin asıl dünü Gök Tanrı dinydi. Orhun kitabelerinde "tengri" şekliyle yer alan Tanrı, en yüksek varlıktı. Çoğunlukla Gök Tanrı diye anılırdı. Türkler, tanrının

(221) Yrd.Doç. Dr.O.Üçler Bulduk-A.Gündoğdu Tarih 1 Tutibay Yay. S.85, Ankara 2000.

(222) Age. S.85

(223) Tarih 1 MEB (Komisyon) S. 102

(224) Tarih 1 Nurer Uğurlu.Örgün Yay.1998. S.150

tek olduğuna, millete hayat verdiğine ve zafere ulaştırdığına inanırlardı. (...) İslamiyetin dışındaki dinleri benimseyen Türk boyları, bir süre sonra Türklük özelliklerini kaybetmişlerdir"²²⁵

Türklerin En Eski Dinlerinin Tek Tanrılı Oduğu Tezi Türk-İslam Sentezçiliğini Yaygınlaştıran 12 Eylülcülerin Tezidir

* Tarih ders kitaplarımızdan yaptığımız alıntılardan anlaşılacağı gibi İslamiyetin Türklerin Orta Asya'daki "Göktanı" dinine (!) ne kadar benzediği gibi garip bir tez ısrarla sunulmaktadır. Gerçekten Orta Asya'daki "Göktanı dîni" (!) İslamiyete benziyor mu görelim;

Orta Asya'da yaşayan Türkler tüm dinlerde görüldüğü gibi gökyüzüne değer vermişlerdir. Ancak "Tengri" diye nitelenen tek bir tanrı değildir. Tengri, gökyüzündeki güneş, ay, yıldızlar, gök gürültüsü, şimşek ve yıldırımların tümüdür. Gökyüzü kut-sallaştırılmıştır. Oğuz Kağan Destanı'nda bile gökten inen ışıkların içinden kadınlar çıkmış, Oğuz Kağan bu kadınlardan olan çocuklarına Günhan, Ayhan ve Yıldızhan adını vermiştir.

Yine "Göktanı dini"nin İslamiyetle benzer olmadığı ilk Müslüman Türkler arasında bulunan Kaşgarlı Mahmut'un anlatımından da anlaşılacaktır.

Kaşgarlı Mahmut, Müslüman olmamış göçebe Türkleri anlatıyor:

"...Yok olası kafirler göğe de Tanrı derler. Yine böyle büyük bir dağ, büyük bir ağaç gibi gözlerine ulu görünen her nesneye Tanrı derler. Bundan dolayı da buna benzer nesnelere yükünürler (secde ederler.)

Yine bunlar bilgin kişiye de Tenriken derler. Bunların sapıklıklarından Tanrıya sığınırız."²²⁶

Görülmektedir ki, Müslüman Arapların tek tanrısı ile Türklerin "Tengrileri" farklı farklıdır.

Ders kitaplarında bu konunun sürekli bu şekilde yansıtılmasının ideolojik bir anlamı olduğunu düşünüyorum.

Cumhuriyetin ilk zamanlarında yazılan Tarih ders kitapları, Atatürkçülüğün o dönemdeki çabalarına uygun olarak yazılmıştı. O dönemlerde toplumun batılılaşmasında (muasır medeniyetler seviyesine çıkmasında) en büyük engel dinsel tutuculuktuktu. İslama sırtını (tam olmasa da) dönmeyi gerektiren bu tutuma uygun olarak Tarih ders kitaplarında "Türklerin Orta Asya'daki dinlerinin İslamiyete benzemediği " yazıldı.

Örneğin 1942'de yazılan Tarih ders kitabında;

"Hunlar, diğer Türkler gibi, ilahları gök, yeryüzü ve yer altı olmak üzere Uç gruba ayırmışlardı. Güneş şeklinde olan Gök tanrı ilahların en büyüğüydü. Güneşin ya-

(225) Kemal Kara; Liseler İçin Tarih 1 Önde Yay. İst.1995 SS.86

(226) Doğan Avcıoğlu, Türklerin Tarihi 1. Kitap Tekin Yay. İst. 1978 S.125

nında aya da tapılırdı. Yeryüzü ilahlarını belli bazı ırmaklar, göller ve dağlar temsil ederlerdi. Yer altında ise insanları sonsuz karanlıklara çekmek isteyen bir takım ruhlar vardı."⁽²²⁷⁾ denilmiştir.

Yine 1976-1982 yılları arasındaki ders kitaplarında,

"... gök, yeryüzü ve yer altı tanrılarına taparlardı. Göğün en büyük tanrısı, insanların soğuğu karşı koruyan, karanlıkları kovan ve ürünleri yetiştiren Güneş'ti. Ay'da büyük bir tanrı sayılırdı. Yeryüzü tanrıları; ırmaklar, dağlar, göller ve yüksek ağaçlardı..."⁽²²⁸⁾

Türklerin dinlerinin islamiyetle benzeştiği tezleri 12 Eylül 1980 darbesinden sonra yazılan tarih ders kitaplarına girdi. Türkiye, o yıllarda askeri darbe nedeniyle batıdan dışlanmış, yalnızlığını gidermek için islam ülkelerine yakınlaşmıştı. Bu yakınlaşma Türk-islam sentezini doğurdu. Bu sentezi savunanlar, islamiyetin Türkler için " biçilmiş bir kaftan" olduğunu göstermek için tarih ders kitaplarını ve müfredat programlarını değişikliğe uğrattılar. Arapların Türklere olan politik tavrına karşı sentezciler, Arapçılık yapmayı "ülkenin Alî Menfaatleri" nedeniyle uygun gördüler.

Türkler için Sol kutsal olamaz (!)

İlk yazılan Tarih kitaplarında Orta Asya Türk devletlerinde ülkenin idari bakımdan üç kısma ayrıldığı ve sol (doğu) tarafının kutsal olduğu yazılıydı.

"Bu devlet, , orta, sol (Doğu) ve Sağ (Batı) olmak üzere Uç büyük kısma ayrılmıştı..."⁽²²⁹⁾

".... sol taraf Türklerde kutsal sayıldığından veliaht"⁽²³⁰⁾

12 Eylül darbesinden sonra,

" Mesela, Asya Hunları'nda Sol kanat, Avrupa Hunları, Göktürkler ve Uygurlarda sağ kanat üstün durumdaydı."⁽²³¹⁾

" Daha çok sağ-sol, kuzey-güney, doğu-batı şeklinde ayrılan devlette, ekseriyetle sağ, hükümdarın bulunduğu bölgeyi teşkil etmiştir."⁽²³²⁾

" ... ülke, yönetim bakımından "sağ-sol", "doğu-batı" diye iki kısma (kanada ayrılırdı...) Güneşin doğduğu taraf (hangisi ise İ.A) kutsal sayılırdı. Bu sebepten idari yönden doğu, batıya göre üstün kabul edilirdi"⁽²³³⁾

Demek ki neymiş? Türklerde sol (doğu) kutsal saydığımız. Bu yüzden ders kitaplarında giderek "sol" dan söz edilmemeye başlanmış. Sol sözcüğü yerine "doğu" veya "güneşin doğduğu taraf" gibi sözcük ve ifadeler kullanılmış. Tanrı korusun (!) Ya Türkler, "sol"cu falan olurlarsa?

(227) A.M. Mansel-C.Baysun-E.Ziya Karal İlkçağ Tarihi Maarif Mat. İst.1942 S.17

(228) Niyazi Akşit-Emin Oktay: Tarih Lise ! Remzi Kitabevi İst.1982 S.28

(229) A.M.Mansel-C.Baysun-E.Ziya Karal, S.16-17

(230) Emin Oktay Tarih Lise II Atlas Kitabevi İst. 1976 S.46

(231) O.Ü. Bulduk-A.Gündoğdu S.80-81

(232) Tarih Lise 1 MEB (Komisyon) S.50

(233) Kemal Kara Tarih 1 Önde Yayıncılık İst.1998 S.84

DERS KİTAPLARIMIZDAN SEÇMELER

"Faşizmin boynuzu kulağı yoktur. Boynunu her yerde her vesile ile gösterebilir. Klasik Faşizm kısaca şöyle tanımlanabilir:

Faşizm herkesin ya da çoğunluğun zaten yüreğinde taşıdığı vatan, millet, memleket, bayrak sevgisi ve manevi değerler doğrultusunda gereksiz ve aşırı vurgulamalara gider. Bu davranışına bağlı olarak baskıcı, hükmedici, dayatmacıdır. Bunun sonucu olarak da insan özgürlüğüne özgün düşünceye karşıdır. Barışçı değil savaşıdır. Her türlü yeniliğe ve devrim fikrine uzaktır. Bunlardan korkar.

Türkçe kitaplarımız üzerine burada sunduğumuz inceleme, açık bir faşist anlayışı somut olarak ortaya koymaktadır. ^{"m>}

"Türk Milleti kahramanlıklarla dolu ortak bir tarihe sahiptir"

(İlköğ. Sos.Bil.5.(MEB) S.14.)

"Türk yöneticileri en küçüğünden en baştaki hükümdara kadar kendilerini idare ettikleri halkın tamamını mutlu kılmakla görevli sayarlardı. B uyüzden halkın ezilmesi ve sömürülmesi söz konusu değildi" Yüksel Turhal, Tarih 2 S.60

"Dolayısıyla Avrupa medeniyetinin gelişmesinde Malazgirt'in (zaferin) rolü vardır demek yanlış olmaz" S.82

Savaşta tam dört sayfa ayrılır .(s .80-84)

"Türkler hiçbir millete zorla Müslümanlığı kabul ettirmeye çalışmazlardı.(...)Yalnız Rumeli'deki Hıristiyan nüfusu azaltmak için hıristiyan çocuklar devşirilirdi.(...) Bazı Hıristiyanlar da o devre göre oldukça ağır olan cizye ve haraç(vergisinden) tam kurtulmak, ya da kendilerine kapalı olan devlet memurlarına girmek için Müslüman olurlardı." E.Oktay Tarih 3 S.36

"Yavuz, Osmanlı Padişahlarının en büyüklerinden birisidir." Biraz asabiydi(!) Öyle ki İran Seferine çıktığında "İran şahıyla işbirliği yapıyorlar" gerekçesiyle yüzbinlerce alevi vatandaşı öldürtüp "Büyüklüğünü(!)"^H ispatlamıştır.

Islahat hareketleri başlığında Kuyucu Murat Paşanın adı geçer. Bakalım nasıl "yenilik" (ıslahat) yapmış?

"Kuyucu Murat Paşanın yaptığı iş bir eşkiya izlenmesi ve bastırılması niteliğindedir. (...) Kuyucu Murat ancak korku ve dehşet salarak yüzbine yakın insanı haklı lya da haksız idam ettirerek devlet otoritesini sağlamıştır. Böylelikle Kuyucu Murat kendisine verilen ödevi başarı ile sona erdirmiştir." (E.Oktay Tarih 3 S.140)

"Verilen küçücük birkaç örnek bile Türklerin ne kadar insani duygularla dolu ol-

(234) Jale Baysal; Milli Eğitim Bakanlığının İlköğretime Yönelik Türkçe (Genel, Hayat Bilgisi) Kitapları Üzerinde Bir İnceleme. Cumhuriyet Gazetesi 12 Mayıs 1995.

duğunu göstermeye yeterlidir. İleri ve medeni olduğu iddiasında bulunan Avrupa bu seviyeye ancak yirminci yüzyılda ulaşmaya çalışmaktadır." (Y.Turhal Tarih 2 S.38)

"Türkler, fikir ve vicdan hürriyetine son derece saygı duyarlardı" (Y.Turhal Tarih 2 S.49)

"Anadolu'ya Fatih olarak gelen Türkler her şeylerini getirmişlerdi. Bu yüzden ne yerlilerden ne de Bizanstan herhangi bir şey almak gereği duymadılar." (Y.Turhal S.86)

"1829 yılında Yunan devleti kurulmuştu. O günden itibaren Avrupanın büyük devletlerinin her türlü desteğini gören Yunanistan, Eski Bizarısın mirasçısı iddiasıyla Anadolu'ya göz dikmeye başladı." (Y.Turhal S.99)

"Dünya yüzünde ondan (Türk milletinden) daha büyük, ondan daha eski, ondan daha temiz bir millet yoktur," (Atatürkçülük-Atatürk'ün Görüş ve Direktifleri 1 .kitap Genel Kurmay Bask.1982 Askeri okullarda okutulan ders kitabı) (S.4)

"Türk milleti kahramanlıkta olduğu kadar istidat ve liyakatte de bütün milletlerden üstündür." (S.5)

"Türk yurdu daha da büyüktü. Yakın ve uzak zamanlar düşünülürse Türk'e yurtluk etmemiş bir kıta yoktur. Bütün dünya da; Asya, Avrupa, Afrika ve hatta Amerika Türk atalarına yurt olmuştur." (S.7)

"Biz Anadolu'da tutunabilmek için dokuzyüzyıl mücadele ettik. Avrupalılar varlığımıza bir türlü tahammül edemediler." (Y.Turhal Lise 2 S.91)

"Türk tarihi şanlı ve büyüktür." (F.Sümer Y.Turhal S.13)

"Tulunoğlu Ahmet, Mısır sultan olmasını da Türklük seciyesindeki kahramanlığa borçludur." (Yüksel Turhal Tarih Lise 2 S. 17)

"İslam dinini öğrenen Türkler, din uğruna savaşı ve şehit olmanın vaat ettiği ahiret mükâfatını benimseyerek, Allahü Teâlâ'nın adını yaymayı en başta gelen görev bilmişlerdir." (Üner Yay.S.Dikmen-K.Koçak S.67)

"Halbuki Türkler, daha ilk akınlardan itibaren, Anadolu'nun milli bünyelerine uygun bir yurt olduğunu anlamışlar."(!) (Üner Yay.S.67)

"İslamiyetten önce bile Türkler mutlak bir Allah'a ve onun cihan hakimiyetini kendilerine ihsan ettiğine inanıyorlardı." (Üner Yay .S.36)

"Selçukluların eski "kin ve kan" düşmanları olan Cend emiri Şah Melik....." (Üner Yay .S .21)

"Türkler, islam dinini, uğruna kanlarını akıtarak, cihan dini yaptıkları gibi, ilim ve fen yolu ile de hizmet ederek yüceltmişlerdir." (Üner Yay. S.42)

"Her Türk hükümdarı gibi, Süleyman Şah da Türk cihan hakimiyeti ülküsüne göre büyüme....." (Üner Yay .S.76)

"Bizans yine oyununu oynamış ve düşmanlarından en tehlikeli olanını ortadan kaldırarak Türk'ü Türk'e kırdırmıştı. (Türkiye'yi içten bölme gayretleri içinde olan iç ve dış güçlerin, her yaştaki insanımıza katliamı reva gören, Ermeni ve

bölücü teröristlere yaptıkları yardım ve himayeyi düşününüz.)" (Üner Yay. S.78)

"Anadolu'yu yurt edinen Türkler, islam dinine mensup olup, Allah'ın kelamını yüceltmek ve İslam'ı yaymak amacındaydılar" Üner Yay .S.107

"En yaygın olan tarikatlar, Nakşibendilik, Mevlevilik, Bektaşılık, Kadirilik, Ru-failik idi. iyi ruhlu ve faydalı tarikatların yanında bir takım uygunsuz ve zararlı tari-katlar da kurulmuştur. Bunların başında BABAİ TARİKATI gelir." (Üner Yay .S.108) (Baba İshak ve onun ezilenlerden yana ayaklanması sakıncalı sayılı-yor.I.A.)

"İran'lı bir göz hekiminin oğlu olan Ubeydullah'ın taraftarları onun peygamberi-mizin (S.A.V.) kızı Hz.Fatma'nın (R.A.) neslinden geldiğini iddia ettiler."²³⁵

"Öldüğünde (Osman Bey-İ.A.) kendisinden geriye kalan şahsi mal, mülk ve eşya-sı ise; başına sardığı Denizli bezinden bir sarıklık, bir çift çizme, bir kılıç, bir tirkeş, bir mızrak, bir at, at için bir zırh takımı, bir kaşıklik, bir tuzluk ve misafirlerine ge-rekli izzet ve ikram için beslediği bir sürü koyundu" Üner Yay .S. 140

Oysa aynı sayfada Osman Bey'in bir temsili resmi var. Temsili resimden de an-laşılacağı gibi Osman Bey fakir gibi durmuyor. Birisi yalan söylüyor. Ya resim ya da kitabın "yazar"ları. Öğrenciler Osman Bey'in servetini öğrenip te ne yapacaklar? Os-mamın yoksul yaşadığını mı? (ki bu doğru değil), yoksa atasının(!) sarığının hangi bezden yapıldığını mı? Yazarlar bari çizmelerin kaç numara olduğunu da yazsalar-dı da Osman Bey'in ayak numarasını öğrenseydik. Böyle tarih yazılır mı? Bunlarla Ta-rih dersi öğrencilere sevdirebilir mi?

"Bir takım karanlık düşüncelere sahip olan Şeyh Bedrettin, bu günkü komü-nizme benzeyen bir sistem kurmaya çalışmış.....) Üner Yay. S.160

(Osmanlı zulmüne karşı çıkanlar karanlık düşünceli sayılıyor. Tıpkı Babailer gi-bi İ.A.)

"Tam bu sırada, gerek Türk basınında gerekse araştırma yazılarında, ER-TUĞRUL GAZİ RUHU denilen çok ulvi (yüksek) ve Türklüğe mahsus bir duy-gu, bir ruh ortaya çıktı" (Üner Yay .S.168)

Tarih ders kitaplarımız savaşlarla, kin ve kanlarla dolu. Kitaplarda Türk denilin-ce sanki savaşçı, kan dökücü, kindar bir toplum gözümüzün önüne serilmekte. Türk-lere yazık değil mi? Ders kitapları bu haliyle tarih dersinin programıyla da çelişmek-tedir.

Örneğin; "Öğrencilere, Türk milletinin dünya tarihindeki önemini, milletler aile-si içindeki şerefli geçmişini, insanlığa yaptığı hizmetleri, (...) zeka ve kabiliyetini, ça-lışkanlığını, ilim ve sanatsel verimliliğini, estetik zevkini, insanlık duygusunun yüceliğini benimsetmek... onlarda insanlığa sevgi, saygı ve hizmet verme duygusunu uyandır-

(235) Atatürk döneminde yazdırılan Tarih 2'de peygamberden sadece Muhammet diye söz edilirken şimdilerdeki ders kitaplarında bu garip ibarelere rastladım. Tarih 2-1932 S.90-91 vd. Üner Yay .S. 117

(236) 2190 sayılı Tebliğler Dergisi

Tarih ders kitaplarının bu içeriğiyle öğrencilerimize insancıl değerleri, evrenselliği, hoşgörüyü, bilimi, yaratıcı ve özgür düşünceyi, çağdaşlığı, kardeşliği, barışı, demokratik tutumları nasıl verebiliriz?

TARİH DERS KİTAPLARI SUNNİİSLAMI DESTEKLEMEDİR

Tarih ders kitaplarımızın 1970-2000 yılları dönemine ait olanlarında dinsel öğelere fazlaca yer verilmiştir. MEB'nın yazdırdığı ders kitabının 60 ile 101 sayfaları arasında sanki İslam tarihi değil, din bilgisi verilmektedir.

"Abbasi halifeleri içinde askerlik vasfı-belki de damanndaki Türk kanının tesiriyle- en belirgin olan halife el-mütasımdır."⁽²³⁷⁾

"İslamiyetin temeli vahdaniyettir, yani tek Tanrı'ya imandır. Allah birdir ve ondan başka tanrı yoktur. Mutlak güç, kainatın yaratıcısı O'dur. Her şeyin dönüşü de ona olacaktır."⁽²³⁸⁾

"Tabiat kanunları değişmez bir sünnettullahıdır.(...) İnsanlar yer yüzünde Allah'ın ayetlerini tabiat kanunlarını görmezden gelerek hareket etmiş olanların akibetlerinin ne olduğunu görmek üzere seyahat etmelidirler(Kur'an III/137)"⁽²³⁹⁾

"Allah'ın izni olmadan hiçbir nefis ölmez. Ölüm belirli bir sûreye göre yazılmıştır. (Kur'an III/145 fakat her nefis ölümü tadacaktır ve sonra da Allah'a dönecektir. (Kur'an XXIX/57) Kıyamet kopacak daha sonra insanlar yeniden dirilecek ve yargılanacaktır^...) Ahlaki açıdan insanın asıl amacı Allah'ın sıfatlarıyla sıfatlanmaktır. Bu sıfatlar, hayat, ebedilik, birlik, kudret, hikmet, güzellik, adalet, sevgi, iyilik (hayır)'dir."⁽²⁴⁰⁾

Talim ve Terbiye Kurulu; yazılan veya yazdırılan ders kitaplarını inceleyip onay veriyor veya vermiyor. Bazen bir sözcüğü sansürleyip onay vermeyen bir kurulun kendi komisyonunun yazdığı bu kitaba "torpil geçmesini" yadırgamamak mı gerekiyor?

Tarih kitabında Kur'an ayetlerinin ne işi var? Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi kitabında bile bu kadar dini "ilim" e yer verilmezken.

Yine aynı kitapta Sünni İslam taraftarlığına örnek vermek gerekirse,

"... Eyyubiler... kendileri Sünni İslam akidesini desteklemeleri ve Haçlılarla mücadelelerindeki başarıları ile haklı bir şöhret sahibi olmuşlardır."⁽²⁴¹⁾

"Gazneliler döneminde) Ayrıca Rafizî Karmatîlerle mücadele edilmişti."⁽²⁴²⁾

"Sünni akidenin koruyuculuğunu yapmış olan Türk hükümdarları ve devlet adamları azınlıklara karşı (dikkat edilsin diğer İslam mezheplerine değil İ.A.) oldukça müsamahalı davranmışlardır."⁽²⁴³⁾

"Türk-İslam devletlerinde yaygın dört büyük tarikat bilhassa toplayıcı vasıflarıyla önemli idiler; Kadirilik, Kübrevilik, Ekberîlik ve Yesevîlik..."⁽²⁴⁴⁾

(237) Tarih 1 .MEB(Komisyon) s.90

(238) Age. s.92

(239) Age.s.92

(240) Age s.92

(241) Age s.112

(242) Age.s.118

(243) Age.s.119

(244) Age.s.119

TARİH DERS KİTAPLARINDA OKUMA PARÇALARI

Kitabın Adı	Yazarı	Yaymevi/Yılı	Ok .Parça Sayısı
Osmanlı Tarihi 2	T.Erdoğan Şahin	Koza/1995	6

- 1- Osmanlılarda Cihan Hakimiyeti (O.Turan'dan)
- 2- Sarayda YaşamıTeşrifat Teşkilatımız'dan)
- 3- Kaza ve Kadılar(T.Baykara'dan)
- 4- Türk Donanması ve Hasan Paşa (Baron de Tott'dan)
- 5- Osmanlı Ceza Hukuku
- 6- Kadı'ların, Müderrislerin ve Evliyaların Durumları (Gelibolulu Mustafa Ali'den)

Kitabın Adı	Yazarı	Yaymevi/Yılı	Ok .Parça Sayısı
Tarih 2	Ş.Kalaycı	Başarı/1995	6

- 1- Marco Polo (Meydan Larousse'dan)
- 2- Atatürk'ün Kişisel Özellikleri (Utkan Kocatürk'ten)
- 3- Yurtta Sulh, Cihanda Sulh (Utkan Kocatürk'ten)
- 4- Atatürkçü Düşüncede Millet ve Yurt Sevgisi (A.Inan'dan)
- 5- İnsan Sevgisi ve Evrensellik (Ş.Kalaycı-Atatürkçülük'ten)
- 6- Atatürk'ün Hayatı, Kişisel Özellikleri ve Çeşitli Yönleri (H.Eroğlu'dan)

Kitabın Adı	Yazarı	Yaymevi/Yılı	Ok.Parça Sayısı
Tarih Lise 2	S.Dikmen K.Koçak	Üner/1990	9

- 1- Kutadgu Bilig ve Tamgaç Buğra Han R.Genç
- 2- Sultan Alparslan'ın Ölümü (Kaynağı yok)
- 3- Ertuğrul Gazi Ruhu (kaynağı yok)
- 4- Osman Gazi'nin Manzum Vasiyeti (kaynağı yok)
- 5- Atatürk'ün Verdiği İbret Dersi (kaynağı yok)
- 6- İleriyi Gören ve Tümenini Alman Albayına Devretmeyen Kumandan (kaynağı yok)
- 7- Devşirme Denen Gerçek (Osmanlı Asırları'ndan)
- 8- Türk Milletine Canımı Vereceğim (kaynağı yok)
- 9- Bir Vefa Örneği (bilinmeyen yönleriyle Atatürk'ten)

Kitabın Adı	Yazarı	Yaymevi/Yılı	Ok.Parça Sayısı
Tarih 2	V.Şirin	Gendaş/1995	4

- 1- Atatürk İleri-Görüşlü ve Çok Cepheli Bir Liderdi (ASD.1952, Cilt 2)
- 2- Atatürk Daima Barışçı idi. "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" (Atatürk'ün Söylev ve Dem. C.2)
- 3- Atatürk'ün Millet ve Yurt Sevgisi Kuvvetli Bir Mantık ve Muhakemeye Dayanıyordu.(Nutuk)
- 4- Atatürk ve Sanat (ASD Cilt 2)

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi/Yılı	Ok.Parça Sayısı
Osmanlı Tarih 1	K.Kara	Önde 1995	2

- 1- ILMehmet'in İstanbul Kuşatmasıyla İlgili Konuşması (Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi Çağ.Yay.)
- 2- Yavuz Sultan Selim'r'Denizciliğe Önem Vermesi (Osmanlı Tarihi Cilt 2)

Kitabın Adı	Yazan	Yayınevi/Yılı	Ok.Parça Sayısı
Tarih 3	1 .Miroğlu-Y .Halaçoğlu	Altın	12

- 1- Fatih'in Nutku (Dukas-Bizans Tarihi)
- 2- Başlıksız (DuLoir,-Les Voyages)
- 3- Başlıksız Lütfi Paşa. Tevarih-i Al-i Osman)
- 4- Başlıksız (Busbecg, Türk Mektupları)
- 5- Başlıksız (A.Ubicini, La Turquie Actuelle)
- 6- Mimar Sinan (Türk Sanatı'ndan)
- 7- Abdurrahman Abdi Paşa ve Budin (1 .Miroğlu, Tarihten Bir Yaprak)
- 8- Çiçek Aşısı (Yabancılar Göre Türkler)
- 9- Başlıksız (Voyages en Europe'....)
- 10- Atatürk'ün Kişisel Özellikleri ve Çeşitli Yönleri
- 11-Paris Kongresi
- 12- Plevne ve Gazi Osman Paşa (Mir'at-ı Hakikat'tan)

Kitabın Adı	Yazan	Yayınevi/Yılı	Ok.Parça Sayısı
Tarih 2	T.E.Şahin	Koza-Bem/1996	8

- 1- Sınır Boylarında Hayat (F.Köprülü'den)
- 2- Ulubatlı Hasan (Padişahlar Ansiklopesinden)
- 3- Atatürk'ün Kişisel Özellikleri (E.Z.Karal'dan)
- 4- Başlıksız (Sait Halim-Buhrandarımız)
- 5- XVII.yüzyihn İki Osmanlı Alimi (Mizan'ül Hakk'tan)
- 6- Başlıksız (Kınalızade Ali Efendi'den)
- 7- Osmanlı Devletinde tikler (Gazete-Para)
- 8- Başlıksız (Katip Çelebi'den)

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi/Yılı	Ok.Parça Sayısı
Milli Tarih 7	M.Daloğlu	Koza/1995	11

- 1- Timur'un Vasiyeti (Timur, Benim Devletim'den)
- 2- Fatih'in Nutku (Dukas, Bizans Tarihi'nden)
- 3- Yavuz Selim ve İbni Kemal (Osmanlı Sultanları Tarihinden)
- 4- Mimar Sinan
- 5- Çağdaş Medeniyet ve Atatürk (M.Daloğlu)
- 6- Atatürk'çü Düşünce Sisteminde Akılcılık (MEB Yay.)
- 7- Atatürk, Bilim ve Teknoloji (A.Söylev ve Demeçleri'nden)
- 8- Atatürk'ün İnkılapçılık Anlayışı (Söylev ve Demeçler'den)
- 9- Atatürk'ün İleri Görüşlülüğü (Erdem Cilt IV)
- 10- Ali Kuşçu (T.Yılmaz Öztuna, Türkiye Tarihi'nden)
- 11- Atatürkçü Düşünce Sistemine Yönelik İç ve Dış Tehdit (A.Düşünce Sistemi C.3)

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi/Yılı	Ok.Parça Sayısı
Milli Tarih 2	K.Kara	Serhat 1993	12

- 1- Atatürk ve Tarih (S.Koca Tarih Öğretmenin Faydası)
- 2- Atatürk Diyor ki (Atatürkçülük 1 .MEB)
- 3- Fatih Sultan Mehmet (T.Y.Öztuna Türkiye Tar.)
- 4- Atatürk'ün Yurt ve Millet Sevgisi Üzerine Düşünceleri (Atatürkçülük C.1)
- 5- Atatürk ve Bilime Verilen Önem (Atatürkçülük C.3)
- 6- Atatürk'ün Kişisel Özellikleri (Söylev ve Demeçler'den)
- 7- Plevne ve Gazi Osman Paşa (Mirat-ı Hakikat'ten)
- 8- Çiçek Aşısı (Yabancılarla Göre Türkler)
- 9- Atatürkçü Düşüncece İnsan Sevgisi (Atatürkçülük C.3)
- 10- Mimar Sinan (Yeni Hayat Ansiklopedisi)
- 11- Atatürk'ün Hayatı (E.Z.Karal, T.C.Tarihi)
- 12- Tehdit (YÖK Konferansları)

Kitabın Adı	Yazan	Yayınevi/Yılı	Ok.Parça Sayısı
Osmanlı Tarihi 2	K.Kara	Önde/1995	8

- 1- Lonca (Büyük Larousse'dan)
- 2- Atatürk'ün Ekonomik Faaliyetlerle İlgili Görüşleri (Atatürk'ün Görüş ve Direktifleri'nden)
- 3- Atatürk'ün Dış Ekonomik İlişkiler Politikası (Atatürkçülük'ten)
- 4- İslahhaneler (Büyük Larousse'dan)
- 5- Ali Kuşçu (Yeni Hayat'tan)
- 6- Yazı Dili ve Konuşma Dili (Z.Gökalp, Türkçülüğün Esasları)
- 7- Atatürk'ün Sanatseverliği (Atatürkçülük'ten)
- 8- Tanzimat Devrinde İstanbul'da Hayatın Değişmesi (A.H.Tanpınar, T.Ed.Tarihinden)

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi/Yılı	Ok.Parça Sayısı
Tarih Lise 2	N.Uğurlu-E.Balcı	Örgün/1991	6

- 1- Padişahların Memleket İşleri İçin Alimlerle Meşveret Yapması Nizamül Mülk
- 2- Malazgirt Meydan Muharebesi O.Turay
- 3- Atatürk Diyor ki
- 4- Atatürk Diyor ki (Millet Sevgisi-Yurt Sevgisi)
- 5- Sultan Murat Han'dan Fatih Sultan Mehmet'e Öğütler (1000 Temel Eser)
- 6- Bir Türk-İslam Kurumu Olan Ahilik

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi/Yılı	Ok.Parça Sayısı
Tarih Lise 1	O.Üçler Bulduk A.Gündoğdu	Tutıbay/1995	9

- 1- Tarihi Vesikalar Leon-E.Halkm
- 2- Anadolu'da En Eski Boşan Davası H.Sever
- 3- Eski Türklerde Din ve Düşünce B.Ögel
- 4- Kür-Şad İhtilali R.Özdek
- 5- İslam Sanatı Üzerine R.Garaudy
- 6- Veda Hutbesi
- 7- Türk Milletinin Özellikleri ve Tarihteki Yeri Kaşgarlı Mahmut'tan
- 8- Timur M.Kafalı
- 9- Malazgirt Savaşı'ndan Önce Alp Arslan'ın Ordusuna Hitabı

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi/Yılı	Ok.Parça Sayısı
Tarih Lise 1	Prof.Dr.M.A.Köymen Doç .Dr .M .Öz vd	Ülke 2000	9

- 1- Osmanlı Cihan Devletinin Kaynakları/Osman Turan
- 2- Türklerde Din Hürriyeti/Osman Turan
- 3- Atatürk'ün Kişisel Özellikleri/Kollektif
- 4- Yurtta Sulh, Cihan Sulh/Kollektif
- 5- Atatürkçü Düşünce de Millet ve Yurt Sevgisi/Kollektif
- 6- Osmanlı Ekonomisinin Genel Çizgileri/Prof. Dr.Ahmet Tabakoğlu
- 7- Atatürk'ün Sanatseverliği/E.Ziya Karal
- 8- Osmanlı Eğitim Sistemine Genel Bir Bakış/Yahya Akyüz
- 9- Yenileşme Döneminde Eğitime İki Farklı Yaklaşım/Osman Ergin

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi/Yılı	Ok .Parça Sayısı
Tarih 1	MEB(Komisyon)	MEB 1999	1

1- Türk Milletinin Tarihteki Yeri/İslam Ansiklopedisi

Tarih Ders kitaplarımızda özenle seçilmesi gereken okuma parçaları ne yazık ki, rast gele, yanlış, amaçsız veya göz boyama tarzında ele alınarak işlenmiştir.

MEB, başka yazarlara çok sayıda okuma parçasını kitaplarına koymayı zorunlu tutmuş ancak kendi kitabında bu kurala uymamıştır.

Tarih Ders Kitaplarında Görsel Malzeme Ve Bunun ABD Ve Alman Ders Kitaplarıyla Karşılaştırılması

Kitabın Adı	Yazan	Yayınevi	Görsel Malzeme		Sayfa Sayısı	Sayfa Başına Düşen	
			Resim (Adet)	Harita (Adet)		Resim	Harita (%)
Tarih 1	Nurer Uğurlu	Örgün	97	20	293	033	0.068
Liseler için Tarih 1	YrdJDoç.Dr.O. Üçler Bulduk A.Gündoğdu	Tutibay	89	23	265	033	0.086
Tarih 1	MEB (Komisyon)	MEB	103	31	205	0.50	015
Tarih 2	MEB (Komisyon)	MEB	75	23	203	0.36	0.11
Erinnern und Urteilen Band II	–	Klett	104	32	188	0.55	0.17
America Its People and Values	L.C.Vood 12 H.Gabriel Edward L.Biller	Heritage Edition (HBJ)	511	92	832	0.61	0.11
Lise Tarih 2	Prof.Dr.M.A.Köymen vd.	Ülke	120	28	340	0.35	0.082

Tablo incelendiğinde göze çarpan hususları şu şekilde özetleyebiliriz:

* Türkiye'nin ders kitapları içerisinde görsel malzemelerin kullanılmasında en iyi durumda olan ders kitabı MEB'nin bir komisyona yazdırdığı Tarih Lise 1 kitabıdır.

* Türkiye'nin tarih ders kitaplarının görsel malzeme kullanımı %0.50'nin altındadır.

* Türkiye'nin tarih ders kitapları görsel malzemenin kullanımı açısından Avrupa ve ABD'den geri düzeydedir.

* Tarih ders kitaplarında kullanılan görsel malzemelerin öğrencinin düşünsel gelişimine katkıda bulunacağı hesaba katıldığında, kullanılan resimlerin özenle seçilmesi gereklidir.

Tarih Ders Kitaplarımızın Kapağında Yer Alan Resimler Dersin İçeriği Ve Milli Eğitim Temel Kanunundaki Değerlere Uygun Mu?

Kitabın Adı	Yazan Yayınevi	Yayınlandığı Yıl	Kapakta Yer Alan Resim ve Konusu
Tarih I, II, III, IV	TTT.Cemiyeti	1931-1934	Muşamba Ciltli. Resim Yok.
İlkçağ Tarihi	A.Müfid Mansel E.Z.Karal C.Baysun Maarif Vek.	1942	Kapakta resim yok
Tarih Orta I	A.Ekrem İnâl Nunrettin Ormancı Atlas Yay.	Yok (Muhtemelen 1950'li yıllar)	Mağara duvarına resim çizen taş çağı adamları içeriğine uygun.
Tarih Lise 3	Yılmaz Öztuna MEB	1976	Cami resmi
Tarih Lise 1	NAkşit E.Oktay Remzi Kit.	1982	Resim yok
Milli Tarih Orta2	NAkşit MEB	1985	Atatürk'ün at üzerindeki heykeli ve Cumhurbaşkanlığı Forsu
Tarih Lise 2	Y.Turhal Ders Kitapları A.Ş.	1986	Resim yok
Tarih Orta 3	Dr .Himmet Akın M.Çağatay Uluçay İnkılap Kit.	1956-1962	Atatürk, Fatih Barthelmi Diaz, Kanuni Napolyon, Mithatpaşa'nın resimleri var.
Tarih Lise 2	MA.Köymen vs. Koca vd. Ülke Yay	1990	Osmanlı Sultanı I.Osman'ın portresi
Tarih Lise 3	G.Tekin Y.Turhal Ders Kitapları A.Ş.	1990	Topkapı Sarayından bir padişah tahtının resmi
Tarih Lise 1	Prof. Dr.H.D.Yıldız Prof. Dr. CAİptekin vd.Servet Yayın.	1990	Altay Dağları

Tarih Lise 1	Altan Deliorman Bayrak Yay.	1993	Ön kapak Medrese Arka Kapak Yakutiye Medresesi
Tarih 1	Güler Ganjuk Özer Yay.	1992	Resim yok
.Liseler için Tarih 2	Prof. Dr .Faruk Sümer G.Tekin-Y.Turhal	1994	Ön kapak Rumelihisarı arka kapak Dolmabahçe Sarayı
Tarih 2	T.Erdoğan Şahin Koza Yay.	1996	Minyatür ve ferman resmi
Liseler için Tarih 1	Kenan Yağız Emel Yay.	1992	Kapakta dünya haritası Orta Asya folkloru, deniz altında bir dalgıç fotoğrafları var.
Liseler için Tarih 1	Prof. Dr .Ahmet Mumcu İnkılap Kitabevi	1990	Hitit Güneş kursu, Efes Antik kenti, Orhun yanıtları Arka kapakta "Genel Tarih Boyunca başlıca medeniyetler" haritası
Tarih 2	Osman Bircan Emel Yay.	1992	Atatürk portresi
Tarih 2	S.Özbek-A.Kankal vd. Tutibay Yay.	1995	Osmanlı Devletinin Arması arka kapakta Tüm Osmanlı Padişahlarının portreleri var.
Tarih Lise 2	S.Dikmen K.Koçak Üner Yay.	1990	Padişah minyatürü
Milli Tarih İlköğr.6.	M.Daloğlu Bem- Koza	1994	Taç Mahal Türbesi Arka kapakta Çini süslemeli duvar
Milli Tarih Ortaokul 2	Kemal Kara Serhat	1992	Fatih Sultan Mehmedin İstanbul'a Girişi Tablosu
Tarih Lise 2	E.Oktay Atlas Kitabevi	1972	Attila'nın resmi
Tarih Lise 3	Veli Şirin Gendaş	1986-1990	Resim yok
Tarih 1	Kemal Kara Önde Yay.	1994-1998	Niğbolu Savaşı
Milli Tarih İlköğr.7.Sımf	Nevin Ergezer Ocak Yay.	1994	Fatih'in İstanbul'u Fethi sırasında gemileri karadan Halic'e indirirken gösterildiği tablo
Tarih Lise 1	Nurer Uğurlu Örgün Yay.	1994-1998	Kadeş Antlaşmasının Çivi yazılı tableti
Tarih Lise 2	MEB(Komisyon) MEB Yay.	1993-1999	Çinili duvar, Fatih'in portresi, Piri Reis Haritası, Çini süsleme Lale, Padişah fermanı.
Tarih Lise 2	MA.Köymen M.ÖZ vd. Ülke Yay.	1996-2000	Fatih'in portresi, Piri Reis Haritası, Savaşçı miğferi

Tarih 1	Y.Doç.Dr.O.Ü.Bulduk A.G.Undoğdu Tutibay Yay.	1994-2000	Ön kapakta Türkiye ve Kuzey Kıbrıs bayraklarıyla, Kırım Türkleri, Tataristan, Irak Türkmenleri Gagavuz Türkleri, Doğu Türkistan Türkleri, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Kazakistan ve Azerbaycan Türk Cumhuriyeti (gibi Turancı emelleri yanısıtan İ.A.) bayraklar var. Arka kapakta 16 Türk devletinin bayrakları var.
Osmanlı Tarihi 1	O.Çakırtaş Koza Yay.	1993	Fatih'in İstanbul'a girişini gösteren tablo
Genel Türk Tarihi 3	Kemal Kara Önde Yay.	1995-1998	Osmanlılara ait bir minyatür
Genel Türk Tarihi 3	Doç. Dr.R.Turan N.Ergezer	1992-1994	Türk bayrağı, Alpaslan, Osman Bey, Mevlana
Genel Türk Tarihi 3	T.Erdoğan Şahin Koza Yay.	1993	Osmanlılara ait av minyatürü
İslam Tarihi 1	T.E.Şahin Koza Yay.	1993	Minyatür ve Arap harfleri
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi	N.Serdarlar F.Çetinkanat İnkılap ve Aka Kitabevleri	1966	Resim yok
Türkiyle Cumhuriyeti Tarihi	E.Ziya Karal	1978	Resim yok
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi	E.B.ŞapolyoRafet Zaimler Kitabevi	1973	Atatürk portresi
Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	M.K.Su-A.Mumcu MEB Yay.	1985-2000	Atatürk (harf devrimi sırasında)
T.C.İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 2 temsili silueti	K.Kalecikli Gendaş Y.	1994	Bayrak, Atatürk portresi, koşan iki genci
T.C.İnk.Tarihi ve Atatürkçülük 2	Kemal Kara Önde Yay.	1994-1996	Atatürk harf devriminde
T.C.İnk.Tarihi ve Atatürkçülük 2	A.B.Palazoğlu O.Bircan	1993-1996	Dört adet Atatürk resmi

İncelediğimiz ders kitaplarının bir bölümünün kapaklarını tabloda gösterdik. Ders kitaplarının kapaklarının estetik ve içerik yönünden hitap ettiği öğrenciye cazip gelmelidir. Ancak gördük ki kitap kapaklarına yeterince özen gösterilmemiş.

- Kitapların bir bölümünün kapağında resim yer almamış.
- Cumhuriyet döneminin ilk kitabının dışında kitapların kapağı muşamba veya bez ciltle kaplanamı yok.
- (Yalnızca 1962 basımı İnkılap yayınevinin orta 3.sınıflar için bastırıldığı Dr.H.Akın-M.Çağatay Uluçay'ın yazdığı kitap Mukavva ve bez karışımı kaplıdır.)
- Ders kitaplarındaki resimler daha çok yayınevi ve yazarların siyasi anlayışına göre seçilip konulmuştur.
- Ders kitaplarımızın bir kısmının kapağında yer alan resimlerin dersin içeriğiyle ilgisi olmadığı görülecektir.
- Ders kitaplarını "inceleyip" onay veren Talim ve Terbiye Kurulu'nun bu konuya "gerekten hassasiyeti" göstereceğini umuyoruz.

Tarih Ders Kitaplarımız Padişah Ve Cami Resimleriyle Doldurulmuştur

Ortaokul 2.sınıf veya ilköğretim 7.sınıfların Milli Tarih ders kitaplarında hemen hemen bütün Osmanlı padişahlarının resimleri yer almaktadır. Resimlerdeki padişah tiplerini neredeyse biri birinin aynı. Kavuklu, sakallı, kılıcını çekmekte olan padişah portreleri. Bu portrelerin öğrencilerin tarih öğrenimine ya da tarih bilincine katkıları nedir abaca? Neyi öğretiyor öğrencilere? Hangi hedef davranışa yönlendiriyor? Hangi soruları veya sorunları düşündürüp tartışmasını sağlıyor? Bu haliyle tarih ders kitaplarımızın çocuklarımızın düşünsel gelişimine katkıda bulunduğu söylenebilir mi? Soruları çoğaltmamız mümkün. Tarih ders kitaplarımız sanki saray "Vakanüvis"lerinin yazdığı ve objektiflikten uzak, sübjektif ve şişirmeci öykücülükten hiçte farklı değil.

Örnek olarak incelenen iki Milli Tarih (7 veya Orta 2) ders kitabındaki resimler.

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi/Yılı	Basım Yılı
Milli Tarih 7	Mücahit Daloğlu	Koza	1995

Resim

1-	Osmanlı Devleti Arması
2-	Ertuğrul Gazi Türbesi (Söğüt)
3-	Osman Gazi ve Arkadaşları (Temsili Resim)
4-	Osman Bey (Temsili Resim)
5-	Osman Gazi Türbesi (Bursa)
6-	Orhan Bey (Temsili Resim)
7-	Orhan Gazi Türbesi (Bursa)

8-	I.Murat (Temsili Resim)
9-	LMurat'ın Türbesi (Bursa)
10-	Yıldırım Bayezit (Temsili Resim)
11-	Anadoluhisarı
12-	Timur (Temsili Resim)
13-	Ulu Camii (Bursa)
14-	Sultan Çelebi Mehmet (Mehmet I) (Temsili Resim)
15-	Yeşil Türbe I.Mehmet Çelebi Türbesi (Bursa)
16-	Sultan İkinci Murat (Murat II) (Temsili Resim)
17-	ILMurat'ın yaptırdığı 124u m,uzunluğundaki Ergene Köprüsü (Edirne)
18-	Muradiye Camii (Bursa)
19-	Fatih Sultan Mehmet (Mehmet II) Resmin üzerinde şu yazı var: "Şu parlak zafere nail olduğumdan dolayı Allah'a hamdediyorum." Fatih Sultan Mehmet Han
20-	Rumeli Hisarı
21-	Fatih gemileri karadğin^irüterek Haliç^ejndiriyor (Temsili Resim)
22-	Fatih'in istanbul'a girişi (Temsili Resim)
23-	Sultan ikinci Bayezit (Bayezit II.) (Temsili Resim)
24-	Cem Sultan (Temsili Resim)
25-	II.Bayezit Darüşşifası (Edirne)
26-	Yavuz Sultan Selim (Temsili Resim) Resmin yanında şu yazı var: "Bana cihanda yalnız vatan muhabbeti kafidir." "Yavuz"
27-	Kabe'nin anahtarları (Topkapı Sarayı)
28-	Kutsal Emanetler Dairesi (Topkapı Sarayı)
29-	Kanuni Sultan Süleyman (Süleyman I) (Temsili Resim) Resmin üzerinde şu yazı var: "Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi" muhibbi (Kanuni)
30-	Hohaç seferini canlandıran bir minyatür
31-	Mehteran Bölüğü eşliğinde Osmanlı ordusunun Alman Seferini tasvir eden minyatür. (Topkapı Sarayı Müzesi)
32-	Barbaros Hayrettin Paşa ve Preveze Deniz Zaferi (Temsili Resim) Resmin üzerinde şu yazı var: "Yeni doğmuş Ay'a baktıkları yerden geliyor. Bu mübarek gemiler hangi seferden geliyor?" Yahya Kemal
33-	Piri Reis (Temsili Resim)
34-	Zigetvar Seferi'nde ölen Kanuni'nin cenaze arabası (Temsili minyatür)
35-	Mimar Sinan (Temsili Resim)
36-	Kemerburgaz, Mağlova Su Kemerli
37-	Mimar Sinan'ın "Kalfalık eserim" dediği Süleymaniye Camii, İstanbul (1550-1557) Resmin üzerinde şu yazı var: "Ulu mâbed! Seni ancak bu sabah anlıyorum." Yahya Kemal Beyatlı

38-	Mimar Sinan'ın "Ustalık eserim" dediği, Süleymaniye Camii. (Edirne 1569-1575)
39-	Kristüf Kolomb (Temsili Resim)
40-	La Jakond (Mona Liza)
41-	Mikelanj'ın heykeli: Musa
42-	Luther (Yağlı boya tablo)
43-	Sokullu Mehmet Paşa (Temsili Resim)
44-	Osmanlı Gümüş Parası (Topkapı Sarayı)
45-	Sultan I.Ahmet (Temsili Resim)
46-	Sultan Dördüncü Murat (Murat IV) (Temsili Resim)
47-	IV.Murat'ın Bağdat Seferi (Yağlı boya Tablo)
48-	Sultan İkinci Osman (Genç Osman) (Temsili Resim)
49-	Sultan Dördüncü Mehmet (Mehmet IV.) (Temsili Resim)
50-	Köprülü Mehmet Paşa (Temsili Resim)
51-	Köprülü Fazıl Ahmet Paşa (Temsili Resim)
52-	Napolyon
53-	Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa (Temsili Resim)
54-	Aziziye Tabyaları (İlave Tabya, Kuzey Kısım) (Erzurum)
55-	Plevne Kahramanı Gazi Osman Paşa
56-	Sultan Üçüncü Ahmet (Ahmet III) (Temsili Resim)
57-	Ariana Müzesi'nde Bir Kütahya Sürahisi (18.yüzyıl-Berlin)
58-	XVIII.yy.'m ünlü sanatçısı Levni'nin yapmış olduğu minyatürlerden biri
59-	Sultan ?Üçüncü Selim (Selim III) (Temsili Resim)
60-	Sultan İkinci Mahmut (Mahmut II) (Yağlı Boya Tablo)
61-	Sultan Abdülmecid (Yağlı boya tablo)
62-	Sultan Abdülaziz (Yağlı boya tablo)
63-	Sultan İkinci Abdülhamit (Abdülhamit II)
64-	Sultan Mehmet Reşat (Mehmet V)
65-	Mustafa Kemal Trablusgarp'ta
66-	Enver Paşa

İlginçtir, kitapta Enver Paşa'nın resmi var ama kim olduğu yazılı değil. Kitapta Enver Paşa bir cümlede şu şekilde geçiyor "b-Enver Paşa ve diğer İttihatçıların Almanya sempatanlığı" (s.115)

67-	Talat Paşa
68-	Cemal Paşa
69-	Mustafa Kemal Anafartalar'da
70-	Son Osmanlı Padişahı Sultan Mehmet Vahdettin (Mehmet VI)
71-	Topkapı Sarayı'ndan bir bölüm
72-	Padişah ve saray muhafızları (Temsili Resim)
73-	Veziriazam (Temsili Resim)
74-	I.Mahmut dönemine ait altın para
75-	Rumeli Hisarı (İstanbul) (Yağlı boya tablo) (Resim 20'de de vardı)
76-	Miğferler (Temsili Resim)

77-	Bayezit Dar-uş Şifası (Hastane) (Edirne) (Aynı resim 25.resim olarak da yer almıştı.)
78-	16.yüzyıl Türk deri kaftanı (Budapeşte-Macar Milli Müzesi)
79-	Bayezit Külliyesi (Edirne) (25. ve. 77 resmin tekrarı)
80-	Piri Reis'in Dünya Haritası (Topkapı Sarayı Müzesi)
81-	Süleymaniye Camii içi (İstanbul)
82-	Selimiye Camii Mihrabı (Edirne)
83-	17.yy. Kütahya_Cinisi (İstanbul Türk İslam Eserleri Müzesi)
84-	II.Selim'e ait minyatür. Üstte hat sanatı
85-	Hitler
86-	Benito Mussolini
87-	Josef Stalin
88-	Gazi Mustafa Kemal Atatürk
89-	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bayrağı
90-	Kıbrıs Baş Kadısı Menteshoğlu Kervansarayı
91-	Azerbaycan Cumhuriyeti Bayrağı
92-	Türkmenistan Cumhuriyeti Bayrağı
93-	Özbekistan Cumhuriyeti Bayrağı
94-	Uluğbey Medresesi (Taşkent)
95-	Kırgızistan Cumhuriyet Bayrağı
96-	Bütün Türk Topluluklarında hâlâ oynanan oğlak oyunu
97-	Kırgızların çok önem verdikleri ve içinde oturdukları yün dokuma otağ(Ev)
98-	Kazakistan Cumhuriyet Bayrağı
99-	Kazakistan'da bir mimari Şaheseri Mescid-i Cuma
100-	Ahmet Yesevi Hayretleri'nin türbesi (Türkistan şehri)
101-	Nevruz Bayramı kutlama töreninde çalgıcılar

Milli Tarih Orta 2 ders kitabındaki resimler:

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi	Basım Yılı
Milli Tarih Orta 2	Kemal Kara	Serhat	1994

1.	Ertuğrul Gazi'nin Söğüt'teki türbesi
2	Padişah I.Osman
3	Osman Bey'in Bursa'daki türbesi
4	2.Padişah Orhan Bey
5	3.Padişah I.Murat (Hüdavendigâr)
6	Sırp Sındığı Savaşı'nı konu edinen temsili bir resim
7	4.Padişah I.Beyazıt (Yıldırım)
8	Anadolu Hisarı
9	Timur'u avlanırken gösteren bir minyatür
10.	5.Padişah I.Mehmet (Çelebi)
11.	6.Padişah II.Murat

12.	Varna Savaşı'nı gösteren temsili bir resim
13.	İkinci Kosova Savaşı'nı gösteren temsili bir resim
14.	7.Padişah II.Mehmet (Fatih)
15.	Rumeli Hisarı
16.	İstanbul Surlarının Topkapı bölümünden bir görünüş
17.	İstanbul'un fethi sırasında Osmanlı donanmasının Haliç'e indirilmek üzere Dolmabahçe'den Kasımpaya'ya çıkarılmasını gösteren temsili bir resim
18.	Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'a girişi (Tablo: Zonaro)
19.	Fatih Sultan Mehmet'i, hocası Molla Gürani ile gösteren bir minyatür
20.	8.Padişah 11 .Beyazıt
21.	Cem Sultan'ın Bellini tarafından yapılan resmi
22.	9.Padişah I.Selim (Yavuz)
23.	10.Padişah ı.Süleyman (Kanuni)
24.	Kanuni Sultan Süleyman'ın Mohaç Savaşı'ndan sonra Macar tahtına getirdiği Yanoş'u kabulünü gösteren bir minyatür
25.	Kanuni Sultan Süleyman'ı Budin seferinde gösteren bir minyatür
26.	Kanuni Sultan Süleyman'ı, üçüncü İran seferinde gösteren bir minyatür
27.	Nigârî'nin bir minyatürüne göre Barbaros Hayrettin Paşa
28.	Preveze Deniz Savaşı'nı gösteren temsili bir resim
29.	Zigetvar kalesini gösteren bir minyatür
30.	Sokullu Mehmet Paşa
31.	Kristof Kolomb
32.	Kristof Kolomb'un, Hindistan'ın batısındaki adalar sanarak Batı Hint Adaları adını verdiği Bahama adalarından dönüşünde törenlerle karşılanışını konu edinen bir tablo
33.	Vasko dö Garna
34.	Macellan
35.	Roma'daki Sen Piyer Kilisesi
36.	Leonardo da Vinci'nin ünlü "Mona Lisa" adlı tablosu (Niçin ünlü, ne özelliği var? Bununla ilgili herhangi bir bilgi yok.)
37.	Mikelanj'ın Musa heykeli
38.	Albert Dürer (kendi yaptığı portresi)
39.	Martin Luter'in gençlik döneminde yapılan tablolarından biri
40.	Fransa ve İsviçre'de yen ibir mezhep kuran Calvin (Kalven)
41.	IV.Murat'ın Bağdat seferini gösteren temsili bir resim
42.	Haçova Savaşı'nı gösteren XVI.yy.minyatürü
43.	Kanije Kalesini gösteren bir gravür
44.	Merzifonlu Kara Mustafa Paşa
45.	19.Padişah IV.Mehmet (AVCI)
46.	12.Padişah III.Murat
47.	Köprülü Mehmet Paşa
48.	Köprülü Fazıl Ahmet Paşa
49.	Çar LPetro
50.	Osmanlı donanması Nis Limanında (Minyatür, Topkapı Sarayı Müzesi)

51.	Napolyon Bonapart
52.	Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa
53.	(Bu numaralı resim yok)
54.	Plevne Savaşı'ndak Türk topçularının savunmasını gösteren temsili bir resim
53	Gazi Osman Paşa (52.resim 116.sayfada, 54.resim 119.sayfada, 53 ve 55.resimler 120.sayfada yerlerini almışlar)
55.	Berlin Kongresi görüşmelerini gösteren bir gravür
56.	16.Padişah II.Osman (Genç)
57.	17.Padişah IV.Murat
58.	Lale Devri eğlencelerini konu edinen bir minyatür
59.	Nedim
60.	23 .Padişah III Ahmet
61.	28 .Padişah III .Selim
62.	Nizam-ı Cedid Ordusunun askerlerini gösteren bir gravür
63.	30 .Padişah II .Mahmut (Adli)
64.	François Dubais'nin, "Asakkir-i Mansure-i Muhammediye" ordusunu gösteren tablosu
65.	31 .Padişah Abdülmecid
66.	Mustafa Reşit Paşa
67.	Tanzimat Fermam'nm Takvim-i Vekayi'de ilanı
68.	Namık Kemal
69.	Mithat Paşa
70.	32 .Padişah Abdülaziz
71.	I.Mebuslar Meclisi'ni gösteren bir gravür
72.	34 .Padişah II.Abdülhamit
73.	35.Padişah V.Mehmet (Reşat)
74.	Atatürk Trablusgarp'ta
75.	Zonaro'nun yaptığı tabloda Enver Paşa (Zonaro kimdir? Neyin nesidir? Bilgi verilmemiş)
76.	İsmail Hakkı Bey'ini yaptığı Yavuz kruvazörünü gösteren bir tablo
77.	Çanakkale Boğazı'nı geçmeye çalışan itilaf donanmasını gösteren temsil ibir resim
78.	Mustafa Kemal, Çanakkale Muharebelerinde siperden durumu gözlüyor
79.	Osmanlı Devletine başkentlik etmiş Edirne ve Eski Cami'den bir görünüş
80.	Topkapı Sarayı'nın giriş kapısı
81.	Kubbealtma giden vezirler
82.	Müftü (Gravür XVIII.yy.)
83.	Elinde asası ve sorgucuyla bir yeniçeriyi gösteren gravür
84.	Acemi oğlanları ve kethüdalari gösteren bir minyatür
85.	Çeşitli topçu kıyafetlerini gösteren bir gravür
86.	XVI.yüzyılda Osmanlı donanmasını gösteren temsil ibir resim
87.	İznik'teki Nilüfer Hatun imareti
88.	Galatasaray Lisesi
89.	Osmanlı Şeyhülislamlarından Zembilli Ali Cemali Efendi'yi gösteren bir minyatür

90.	Bursa'daki Ulu Cami'nin içinden bir görünüş
91.	İstanbul'daki Süleymaniye Camii
92.	Edirne'deki Selimiye Camii
93.	İznik çinilerinden bir kandil (XVI .yy.)
94.	Hat sanatına bir örnek (Hasan Çelebi, XVI.yy.)
95.	Ülkelerini diktatörlükle yöneten Hitler ve Mussolini, komşularına karşı saldırgan amaçla anlaştilar
96.	İkinci Dünya Savaşı'ndan Almanya'nın, Avrupa'nın büyük bir bölümünü işgal etmesinde hava kuvvetlerinin gücü de önemli rol oynamıştır. Resimde, Alman uçakları görülüyor
97.	Atatürk
98.	20 Temmuz 1974'te yapılan Kıbrıs "Barış Harekâtı"nda Kıbrıs'a çıkan askerlerimiz
99.	Semerkant'taki Uluğ Bey Medresesi
100.	Semerkant'taki Uluğ Bey Anıtı

Şimdi de Lise Tarih ders kitaplarımıza dönelim. İlköğretim Okullarında öğrencilere öğrencilere görsel malzeme olarak sunulan padişah portreleri çok lazımmış gibi yeniden Lise öğrencilerinin önüne konulmaktadır. Örnekler sunar-sak;

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi	Basım Yılı
Tarih Lise II	SDikmen-K.Koçak	Üner	1990

Resim No (Yok)

140	I Osman Bey
142	Orhan Bey
145	I.Murat Hüdavendigâr
152	Yıldırım Beyazıt
157	Yıldırım Beyazıt'ın Türbesi/Bursa
158	Sultan Çelebi Mehmet
166	II.Kosova Savaşı&'mn Krokisi
187	İznik'te Hacı Özbek Camii
188	Ulubat Issız Han/Bursa
188	Azebler Namazgahı/Gelibolu
189	Ağzıkarahan Kervansarayı/Aksaray
189	Ebru Örnekleri
190	Bursa Yıldırım Medresesi

(Bu ders kitabı Osmanlı kuruluş dönemini içerdiğinden Osmanlı kuruluş dönemine ait bu kadar resme yer verilmiştir.)

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi	Basım Yılı
Lise için Tarih II	Prof.E..Merçil-B .Mercii	Altın Kitaplar	1989

(Kitabın Osmanlı Devletinin Kuruluş Dönemine Ait Bölümü)

Resim No (Yok Sayfa No.)	Resmin Adı
188	LMurad'ın, Sırp asıllı Miloş tarafından şehit edilmesi ile ilgili minyatür.
194	Anadolu Hisarı
195	Nigbolu Savaşı'nda iki ordunun durumunu gösteren kroki
204	Sultan Çelebi Mehmet zamanında askere bahşiş ve imxnam dağıtılması ile ilgili minyatür.
210	ILKosova Savaşı'nda iki ordunun durumunu gösteren kroki
241	Yeşil Camii (İznik)
242	Hüdavendigar Camii (Bursa)

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi	Basım Yılı
Tarih 2	Veli Şirin	Gendaş	1995

Resim

1.	Söğüt'te Ertuğrul Gazi Türbesi
2.	Osman Bey (1258-1324)
3.	Orhan Bey (1281-1362)
4.	Sultan LMurat (1326-1389) (Tahtajgeçişjarihi kitapta 1326 olarak verilmiştir. Bu yanlıştır.)
5.	Yıldırım Bayezit (Olm.1403) (Kitapta dizgi hatası var. Yıdınm yazılmış. Ayrıca diğer yöneticilerin tahta geçiş tarihleri varken bu yöneticinin sadece ölüm tarihi var.)
6.	Celebi Mehmet (1389-1421)
7.	Sultan II.Murad(1402-1451) (Tahta geçiş tarihi yanlış yazılmış. Talim Terbiye Kurulu nasıl kitap inceliyorsa?)
8.	Fatih Sultan Mehmet'in tuğrası
9.	Fatih Sultan Mehmet
10.	I.Bayezit (1481-1520)
11.	Yavuz Sultan Selim (1512-1520)
12.	Kanuni Sultan Süleyman (Tahta geçiş ve ölüm zamanı belirtilmemiş, ayrıca Süleyman adı küçük harfle başlatılmış)
13.	Barbaros Hayrettin Paşa İlginçtir, Yeniçag'da Avrupa (Coğrafi Keşifler Rönesans ve Reform Hareketleri)nm anlatıldığı ünite ile ilgili hiçbir resim kitaba konulmamış.

14.	m-Murat (1574-1595)
15.	Sultan II .Osman (Genç Osman) (Bir önceki resimde tahta geçiş ve tahtan iniş tarihleri yer almışken 15. resimde tarihler yer almamış)
16.	Sultan IV.Murat
17.	Sultan II .Mahmut
18.	Sultan Abdülmecid
19.	Mustafa Reşit Paşa
20.	Fuat Paşa
21.	Ali Paşa
22.	Sultan II.Abdülhamit
23.	Mithat Paşa
24.	Atatürk Çanakkale'de arkadaşlarını ile
25.	Napolyon
26.	Jan Jak Ruso
27.	Osman Bey (2 .resim tekrar konulmuş)
28.	Bilecik Orhan Gazi Camii (Kitap bundan sonra Osmanlı Kültür ve Uygarlığı ünitesine geçiyor.)

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi	Basım Yılı
Osmanlı Tarihi 2	Kemal Kara	Önde	1995

Resim

1.	Osmanlı hükümdarları içinde sultan unvanını ilk defa kullanan I.Murat'm temsili bir resmi
2.	1517 Mısır Seferinden sonra halife unvanını da alan Osmanlı hükümdarı Yavuz Sultan Selim'in temsili bir resmi
3.	Sultan Reşat (V:Mehmet), kılıç kuşanmak için Eyüp Camii'ne giderken
24.	Kanuni Sultan Süleyman'ın temsili bir resmi
25.	I.Mahmut'un temsili resmi
78.	II.Mahmut'un Topkapı Sarayı'ndaki bir tablosu

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi	Basım Yılı
Osmanlı Tarihi 1	Kemal Kara	Önde	1995

1	Kayı boyu beyi Ertuğrul Bey'in Söğüt'teki türbesi
2	Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey'in temsili bir resmi
3	Orhan Bey'in temsili resmi
4	Osman Gazi'yi, Konur Alp ve Akçakoca ile gösteren temsili bir resim
5	Türklerin Anadolu'dan Rumeli'ye geçişini gösteren temsili bir tablo (Tablo, inandırıcılıktan çok uzak. Yüzlerce kişi bir uyduruk Sal'ın üzerinde Çanakkale Boğazı'nı geçiyor)

6	I: Murat'ın (Hüdavendigâr) temsili bir resmi
7	Sırpındığı Savaşı 'nı konu edinen temsil ibir resim
9	Yıldırım Bayezid'in temsili bir resmi
10	Timur'u avlanırken gösteren bir minyatür
11	Çelebi Mehmet'in tahta çıkışını gösteren bir minyatür
12	Varna Savaşı'nı gösteren temsil ibir resim
13	II.Kosova Savaşı'nı gösteren temsil ibir resim
14	Fatih Sultan Mehmet
15	Rumeli Hisarı
17	Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'a girişini gösteren bir tablo
18	II.Bayezid'in temsili bir resmi
19	Cem Sultan'ın temsili bir resmi
21	Yavuz Sultan Selim'in temsili bir resmi
28	Turgut Reis'in temsil ibir resmi
29	Barbaros Hayrettin'in temsil ibir resmi
34	Kepler
35	Galile
36	Kristof Kolomb'un temsil ibir resmi
37	Vasko dö Gama
38	Macellan
39	Mikelanj'in "Musa" heykeli
40	Leonardo da Vinci'nin ünlü "Mona Lisa" tablosu
41	Rafaello'nun kendisi tarafından yapılan portresi
42	Albercht Dürer'in tendisi tarafından yapılan portresi
45	LMustafa'nın temsili bir resmi
46	II.Osman'ın temsili bir resmi
47	IV .Murat
49	Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın temsili bir resmi
50	IV .Mehmet (AVCI) temsili bir resmi
51	II.Süleyman'ın temsili bir resmi
52	II .Ahmet'in temsili bir resmi
54	Köprülü Mehmet Paşa'nın temsili bir resmi
55	Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'nın temsil ibir resmi
56	Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın temsili bir resmi
58	Alemdar Mustafa Paşa
61	Descartes
62	Pascal
73	Abdülmecit
74	Abdülaziz
77	Mustafa Kemal, Çanakkale Savaşlarında siperden durumu kontrol ederken

Kitabın Adı	Yazan	Yayınevi	Basım Yılı
Liseler için Tarih 2	S.Ozbek-A.Kankal K.Z.Taş-A.Güneş	Tutibay	1996

1	Osman Gazi (Temsili resim)
2	Birinci Murat (Temsili resim)
4	Yıldırım Bayezid (Temsili resim)
5	Timur (Temsili Resim)
6	I.Mehmet (Çelebi) (Temsili resim)
7	İkinci Murad (Temsili resim)
9	Fatih Sultan Mehmet
10	Fatih ve askerlerini İstanbul kuşatmasında gösteren temsili resim
11	Yavuz Sultan Selim
13	Kanuni Sultan Süleyman
14	Osmanlı Ordularını Mohaç'ta gösteren temsil bir tablo (Tablo o kadar silik basılmış ki, görebilene aşk olsun) Ayrıca harita 3 ve Resim 15'teki görüntüleri seçebilmek için üç boyutlu gözlük kullanmamız gerekiyor
17	I.Mustafa
18	IV.Murad Bağdat Kuşatmasında
20	Sultan III .Selim
21	Sultan II .Mahmud
23	Sultan I.Abdülmecid
24	Mithat Paşa
25	Plevne Kahramanı Gazi Osman Paşa
25	II.Abdülhamit (25 numara her iki resme de verilmiş)
26	Enver Paşa
27	Namık Kemal (Kitabın arka kapağında 36 padişahın tümünün renkli soyağacı şeklinde dizilmiş resmi yer almaktadır.)

Oysa Cumhuriyetin ilk dönemlerinden 1980'li yıllara kadar okullarda okutulan Tarih ders kitapları incelendiğinde padişah resimlerinin şimdiki Tarih kitaplarındakinin 1/3'ü kadar olduğunu görürüz. Yine 1980'li yıllara kadar olan Tarih ders kitaplarının resimleri kısmen de olsa açıklayıcı bazı bilgilerle donatılmışken, 1980'li yıllardan sonra basılan Tarih ders kitaplarında sadece kuru padişah resimleri açıklamasız olarak yer almıştır. Örnek olarak;

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi	Basım Yılı
III için Tarih (Orta 3.sınıf)	Dr .Hikmet Akın- M.Çağatay Ulçay	İnkılap Kitapevi	1957-1962

Resim 1- Eskiden -matbaa icad edilmeden- kitaplar böyle elle yazılırdı. Bu resme bakarak yazı yazarken neler kullandıklarını bulmaya çalışınız.

(Bu temsili resimde -büyük olasılıkla- manastırda el ile yazı yazmaya çalışan kişiler -keşişler - görülmektedir. Ellerindeki tüy kanatlı önlerinde divit adı verilen mürekkep kaplarına batırarak yazı yazıyorlar.)

Resim 2- Matbaayı icad ederek insanlığa en büyük hizmetlerden birini yapan Gutenberg.

Resim 10- Rönesans'ın ünlü sanatkarı Da Vinci'nin "La Jakond" adlı tablosu. Bu Monaliza isimli bir kadının resmidir. Manalı gülüşü, zarif parmakları ile gözü çeker.

(Diğer Tarih kitaplarının hemen hemen hepsinde bu resim var. Resim altlarındaki yazıları karşılaştırmakta yarar var.)

Resim 14- Osmanlı padişahları içinde ilk sakalsız padişah Yavuz Sultan Selim idi. Şahin burnu, kaytan bıyıkları ile daima gözü çekerdi.

(Resmin ilk bölümü bir bilgi -tabii ne kadar bilgi sayılırsa- verirken, ikinci cümle Yavuz Selim'i zalimliğinden sıyrıp, sevimli gösterme çabası gibi)

Resim 16-Kanuni Sultan Süleyman, Bağdad'a halkın sevgi gösterileri arasında giriyor. (History of Nations'den)

Resim 17-XVI.Yüzyıl dünyasının yetiştirdiği en büyük hükümdar "Kanuni Sultan Süleyman". Elbisesini, atın üzerindeki süslü takımları dikkatle inceleyiniz.

Resim 19- Vezir-i Azamlık yaptığı devre adı verilen büyük vezir Sokullu Mehmet Paşa

Resim 20-Türkleri, XVI.asırda Akdeniz'e hakim kılan büyük Türk Amiralî Barbaros Hayrettin Paşa

Resim 21- III.Mehmet, zaferi kazandıktan sonra devlet ve ordu büyüklerinin tebriklerinin kabul ediyor. Resimde başka neler görülüyor, bunları bulmaya ve izah etmeye çalışınız. (Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Eğri Tarihi'nden)

Resim 26-Kaniye'de az bir kuvvetle düşmanı yere sererek oğullarına ve torunlarına örnek olan büyük kahraman Tiryaki Hasan Paşa.

Resim 27- I.Ahmed'in yaptırdığı Sultan Ahmet Camii. Caminin içi güzel çinilerle süslenmiştir. Bunun için yabancılar "Mavi Cami" derler. Osmanlı Camileri içinde 6 minaresi Ve 16 Şerafesi ile birinciliği alır. Sultanlara ait camilerin minaresi birden fazladır. Şerafe diye ezan olunan yere denir.

(Bu resim görüntüyle birlikte öğrenciye bazı bilgiler vermektedir.)

Resim 28- IV.Murad'ın Bağdad seferine giderken, bir ecnebi ressamı tarafından yapılan resmi. Üzerindeki zırhın, başındaki sorguç'un güzelliğine bakın. Sorguç, padişahların kavukları önünde çok kıymetli taşlarla beraber takılan tüylere denir. Aşağıdan yukarıya doğru gittikçe yelpaze gibi açılır.

IV.Murat'm diğer kitaplardaki resimlerinin yazılarına bakınız.)
Resim 30- XVII .Yüzyılda yetişen vezir-i azamların en büyüğü Köprülü Mehmet Paşa. Oğlunun kavuğu ve elbisesi ile Mehmet Paşanın kışı karşılaştırmız
Resim 31- Babasının yolundan giderek imparatorluğun kuvvetini bir kat daha arttıran Köprülü Fazıl Ahmet Paşa. (Baba ve oğulun resimleri kitapta yanyana yer almıştır.)
Resim 33-Lale Devrini, Veziri ve damadı İbrahim Paşa ile 12 sene devam ettiren III.Ahmet tahtı üzerinde oturuyor. Yanında da bir şehzadesi var. Şehzade, padişahların oğluna denir.
Resim 69- Osmanlı İmparatorluğunda, ilk büyük ıslahat hareketini III.Selim yaptı. Bu uğurda başını vermekten de çekinmedi.
Resim 73- Türlü alanlarda yaptığı yeniliklerle yeni bir devir açan II.Mahmut. Padişah resmi inceleyerek diğer padişahlardan kılık kıyafette ne gibi farkı olduğunu söyleyiniz. Bu resim öğretici ve çok doğru kullanılmış. Araştırma, düşünme ve yorumlama özelliğine sahip.)
Resim 81- Türkiye'mizde Tanzimatın ilanı için M.Reşit Paşa'ya cesaret ve kuvvet veren padişah Abdülmecit. Resme dikkat ederseniz, kürkü ve kavuğu yoktur.
Resim 82- Tanzimat Fermanını yazıp okuyarak, memleketimizin batılılaşmasında büyük emekler harcayan Mustafa Reşit Paşa
Resim 83- Birinci Meşrutiyeti ilan ettiren ve bu uğurda başını bile vermekten çekinmeyen büyük Mithat Paşa.
Resim 84- Şiirleri ve eserleri ile istibdat idaresini tenkid eden büyük vatan şairi Namık Kemal.
Resim 88- Otuz yılı aşan istibdat idaresi ile herkesi sindiren II.Abdülhamid'in gençlik resmi
Resim 91- Mustafa Kemal'in kurmay yüzbaşı iken çekilmiş bir resmi.
Resim 92-Çanakkale'de, Anafartalar'da dünyaya meydan okuyan 19.Tümen Komutanı Mustafa Kemal Bey siperden durumu inceliyor. I.Cihan Savaşı'ndaki askerlerimizin kıyafeti ile Tanzimat devrindeki erlerimizin kıyafetleri arasındaki farkları söyleyebilir misiniz? (Doğru kullanılan bir resim. Diğer kitaplardaki aynı resimlerin yazılarıyla karşılaştırmız.)
Resim 93- Atatürk, başındaki kalpak gözünüze çarpmıyor mu? İstiklal Savaşıını idare edenler ve bu harekete katılan milliyetçiler kalpak giymişlerdi.
Resim 100- Cumhuriyet mahkemesinde vazife alan bir kadın hakim ve müddeiumumi. Eski mahkeme ile mukayese ediniz. (Yerinde kullanılmış, öğretici bir resim I.A.)

**TARİH KİTAPLARINDA PADİŞAH RESİMLERİNİN
TABLODA GÖRÜNÜŞÜ**

S. No	Kitabın Adı	Yayınevi	Sayfa	Kitaptaki Toplam Resim	Padişah Resminin Sayısı	Yüzde
1.	III .için Tarih	İnkılap	243	110	9	8.2
2.	Tarih Lise 2	Serhat/Örgün	237 (164'ten itibaren)	76	9	11.8
3.	Tarih III	Altın Kitaplar	227	96	12	12.5
4.	Tarih 2	Altın Kitaplar	256 (188'den itibaren)	14	2	14.3
5.	Tarih 2	Başarı	267	88	16	18.1
6.	Tarih Lise 3	Serhat/Örgün	304	—	20	18.1
7.	Tarih 2	Tutibay	261	67	16	23.9
8.	Osmanlı Tarihi 1	Önde	221	78	20	25.6
9.	Milli Tarih 7	Koza	150	101	28	27.7
10.	Tarih 2	Gendaş	271	61	17	27.8
11.	Milli Tarih Orta 2	Serhat	216	100	28	28
12.	Tarih 2	Üner	203 (133'ten itibaren)	14	5	35.7
13.	Tarih Lise 2	Ülke	341	120	16	13.3
14.	Tarih Lise 2	MEB	204	75	10	7.5

Padişah resimlerinin tablodaki görünüşü ile ilgili değerlendirmeler:

- Padişah resminin olmadığı tarih ders kitabı yok.
- Ders kitaplarında en çok yer alan Osmanlı Padişah resimleri, Osman Bey, Yıldırım Bayezid, II.Mehmet (Fatih) Yavuz Selim, Kanuni Süleyman, II.Osman, IV.Murat, IISelim, II.Mahmut, II.Abdülliamid.

DERS KİTAPLARINDA CAMİ-MEDRESE-KÜLLİYE RESİMLERİ

Kitabın Adı	Yayınevi	Toplam Resim Sayısı	Cami MedreseKüllüye	%'lik
Tarih 2(Lise)	Önde	126	6	4.8
Osmanlı Tarihi (Lise 2)	Önde	78	5	4
Tarih Lise 2	Üner	42	22	52.3
Milli Tarih 7	Koza	101	19	18.8
Milli Tarih Orta 2	Serhat	100	8	8
Tarih Lise 1	Örgün	117	28	23.9
Tarih 1	Koza	114	28	24.5
Tarih 1	Emel	103	25	24.2

TARİH DERS KİTAPLARININ ÖĞRENCİLERE YÖNELTİĞİ SORULAR DÜŞÜNMEYİ-ARAŞTIRMAYI- YORUMLAMAYI GEREKTİRMEYEN EZBERCİ VE YANLIŞ SORULARDIR

Örnekler:

- 1- İstanbul'un fethini gerektiren sebepler nelerdir?¹²⁴⁵
- 2- Osman Bey zamanında nereler alınmıştır?¹²⁴⁶
- 3- Osman Bey'in yakın savaş arkadaşları kimlerdir? ⁽²⁴⁷⁾
- 4- Osmanlı Devletinin Kuruluş Dönemindeki Padişahları hangileridir?¹²⁴⁸
- 5- Osman ve Orhan Bey nereleri ülkelerine katmışlardır?¹²⁴⁹
- 6- Sırp Sındığı ve Kosova Muharebeleri nazil kazanıldı?¹²⁵⁰
- 7- Sırp Sındığı zaferinin önemi nedir?⁽¹²⁵¹⁾
- 8- Kırım nasıl Osmanlı hakimiyetine girdi?¹²⁵²
- 9- Yıldırım Bayezit'in kişiliği hakkında bilgi veriniz. ¹²⁵³
- 10- Oğlunun emir ve isteği üzerine ikinci defa Osmanlı tahtına geçen padişah hangisidir?¹²⁵⁴
- 11- Osmanlı-Lehistan ilişkilerinde Genç Osman'ın rolü nedir?¹²⁵⁵
- 12- IV.Murad zamanında nereler fethedildi?¹²⁵⁶
- 13- Osmanlı-Lehistan ilişkileri neden bozulmuş ve nasıl neticelenmiştir?¹²⁵⁷
- 14- Tekalif ne demektir? Kaç kısma ayrılırdı?¹²⁵⁸
- 15- Topkapı Sarayı kaç bölümden meydana gelmiştir?¹²⁵⁹
- 16- Hangisi Osmanlı Devleti'ndeki yönetici sınıflar arasında yer almaz?¹²⁶⁰
- 17- XV .yüzyılda yetişen en ünlü saz şairi kimdir?¹²⁶¹
- 18- XV .yüzyılda yetişen hattatlar kimlerdir?¹²⁶²
- 19- Niğbolu Muharebesi nasıl kazanıldı? ^{<263>}
- 20- Çelebi Mehmet nereleri Osmanlı Devletine katmıştır?¹²⁶⁴
- 21- ILBayezid zamanında Venediklilerden nereleri alınmıştır?¹²⁶⁵
- 22- Belgrad nasıl alınmıştır? ^{<266>}

(245) Ş.Kalaycı Tarih 2 S.45-K.Kara Tarih 2 S.49-
t.Miroğlu Tarih 3 S.22-N.Akşit Tarih 3 S.36

(246) Milli Tarih 7 S.23

(247) SJDikmen tarih 2.S.167

(248) S.Dikmen Tarih 2 S. 167

(249) N.Akşit Milli Tarih 2 S.14

(250) NAKşit Milli Tarih 2 S.14

(251) M.Daloğlu Milli Tarih 7 S.23

(252) I.Miroğlu-Y.Halaçoğlu Tarih 3-S.22

(253) M.Daloğlu-Milli Tarih 7 S.23

(254) M.Daloğlu-Milli Tarih 7 S.32

(255) M.Daloğlu-Milli Tarih 7 S.86

(256) M.Daloğlu-Milli Tarih 7 S.120

(257) LMiroğlu Tarih 3 S.109

(258) I.MİrogluTarih3S.74

(259)Ş.KalaycıTarih2S.147

(260)Ş.KalaycıTarih2S.173

(261) Ş.Kalaycı Tarih 2 S.225

(262) Ş.Kalaycı Tarih 2 S.225

(263) NAKşit Milli Tarih Orta 2 s.19

(264) NAKşit Milli Tarih Orta 2 S.22

(265) NAKşit Milli Tarih Orta 2 S.43

(266) NAKşit Milli Tarih Orta 2 S.57

- 23- Mohaç Savaşı nasıl kazanılmıştır?²⁶⁷
- 24- Haçova Savaşı nasıl kazanılmıştır?⁰⁶⁸
- 25- Belgrad Antlaşmasının şartları nelerdir?²⁶⁹
- 26- Belgrad nasıl ele geçirildi?²⁷⁰
- 27- Rodos nasıl alındı?²⁷¹
- 28- Türk cihan hakimiyeti geleneği nasıldır?
- 29- Hz.Ebû Bekir'in halife seçilmesini anlatınız.²⁷²
- 30- Divan-ı Saltanat nedir? Hangi divanlardan oluşmaktadır? Sıralayınız.²⁷³
- 31- Süfîlerin ve tarikatlerin Türk dini hayatındaki rollerini kısaca izah ediniz.²⁷⁴
- 32- Hoca Ahmet Yesevî kimdir? Açıklayınız.²⁷⁵
- 33- İslam dini hangi esaslar üzerine kuruludur? Bilgi veriniz.²⁷⁶
- 34- Veda Haccı ve Veda Hutbesi hakkında bilgi veriniz.²⁷⁷
- 35- Kazaklarda, devlet teşkilatı nasıldı? Açıklayınız.²⁷⁸

Örnekleri daha da çoğaltabilirdim. Ancak gerek duymadım. Sadece bazı örnekler koyduk.

Soru: Tarih öncesi devirlerin sırası ile yaşandığı bir bölgede, toprağın en üst katında hangi dönemin kalıntılarına rastlanır?

- a) İlkel araç ve gereçler
- b) Kilden yapılmış kap-kaçaklar
- c) Eski mezarlar
- d) Hikayeler
- e) Destanlar

Soruya bakm. T.T.Kurulu bu kitaba 2001-2002 öğretim yılında da onay verdi. Sorunun kökü, doğru. Seçenekler de ise yanıt yok. Çünkü soruya göre en üst katmanda "demirden yapılmış gereçler"e rastlanır. Seçeneklerde var mı? Yok. "İlkel araç gereç" tabiri geneldir. Örneğin; Yontmataş Çağının taş baltası da, demir çağının kılıcı da "ilkel araç ve gereç"tir.-Seçeneklerdeki d ve e şıkları ise tam bir komedi. Hikaye ve destanlar nasıl kalıntı olur? Yazılı olan (örneğin taş veya kil tablet üzerine) hikaye ve destan ise ona da "Tarih öncesi devirler" de değil, tarih devirlerinde rastlanabilir.²⁷⁹

(267) N.Akşit Milli Tarih Orta 2 S.87

(268) N.Akşit Milli Tarih Orta 2 S.103

(269) N.Akşit Tarih Lise 3 S.76

(270) N.Akşit Tarih Lise 3 S.76(271) S.Dikmen-K.Koçak Tarih Lise 2 S.46

(272) Tarih 1 MEB.s.101

(273) Tarih 1 Tutubay Yay.s.163

(274) Age.s.163

(275) Age.s.163

(276) Age.s.130

(277) Age.s.129

(278) Tarih 1 MEB S.155

(279) Yrd.Doç. Dr .O .Üçler Bulduk-A.Gündoğdu Tarih 1 Tutubay Yay. S.24

Ve öğrencilerimiz, bu "güzelim sorularla"(!) geçmişini yorumlayıp bugünü anlamaya çalışacak veya yaratıcı düşüncesini geliştirecek. Çok bekleriz çok.! Yine test sorulan kitaplarda yer almış ama yanıtları yok. Hiç değilse bir yanıt anahtarı konulmalı.

Bir örnek daha;

Soru 5: Aşağıdakilerden hangisi İslâmiyetten önce Türklerin inandığı Gök Tanrı için söylenemez.

- a) Tek yaratıcıdır
- b) Hükümdarları tahta çıkarır
- c) Kötü ruhlarla iyi ruhlar arasındaki mücadelede iyi ruhların yanında yer alır
- d) Halkı felâketlerden korur
- e) Hükümdarlara zafer kazandırır²⁸⁰

Bu soruya bir göz atalım. Soru test sorusu. Olumsuz bitirilmiş. Olumsuz bitirildiği için söylenemez sözcüğünün altının çizilmiş olması gerekir. Ayrıca söylenemezden sonra soru işareti konulmamış. Sorunun yanıtı verilmemiş. Talim ve Terbiye Kurulu'na duyurulur.

Tarih ders kitaplarımızda ünitelerin sonuna işlenen ünite ile ilgili test soruları da konulmaktadır. Ne var bunda? diyebilirsiniz. Ama bu soruların bir kısmı ÖSYM tarafından ÖSS veya ÖYS sınavlarında sorulmuştur. Peki soruların nereden alındığına dair kaynak gösterilmiş mi? Hayır. ÖSYM'ye ve ders kitaplarını denetleyen ve onay veren Talim ve Terbiye Kurulu'na sunulur.

ÖSYM'ye ait olan bu tür sorulara bazı örnekler:²⁸¹

VII. üniteye ait sorulardan 1. ve 3. sorular (S. 272)

V. üniteye ait sorulardan 3. ve 4. sorular (S. 174)

IV. üniteye ait sorulardan 1. 2. 3. ve 4. sorular (S.136)

Tarih ders kitaplarındaki soruların incelenmesiyle görülecektir ki;

2- Ortaokulda sorulan sorular aynen Lisede de sorulmaktadır. Oysa çocuğun zihinsel gelişimi daha da olgunlaşmışken soruları bu zihinsel gelişime uygun olarak sormak gerekmektedir.

3- Sorunlarımız öğrencilerimizin düşünsel yaşamını zenginleştirici, o;iarı araştırmaya ve inceleme yapmaya yönelik değildirler.

4- Sorular genellikle yoruma değil bilgiye dayalı sorulmaktadır.

5- Soruların bir çoğunun öğrencilerimize gerekli olmadığı kanısındayım.

(280) Tarih 1 MEB (Komisyon) s.60

(281) Kemal Kara; Tarih 1 Önde Yayıncılık İst.1998

TARİH DERS KİTAPLARINDA CUMHURİYETTEN BU GÜNE GÖZE ÇARPAN DEĞİŞİKLİKLER

	Konunu Planı	Hazırlık Çalışmaları ve Hazırlık Soruları	Konu bitiminde çalışma soruları	Konuların sonunda konunu özeti	Konularla ilgili resimler	Kitabın özellikleri
Tarih 1 TTT Cem. 1933	Yok	Yok	Yok	Yok	Var Kitabın sonuna toplanmış	Devletin tektip kitabı kaim muşamba dikişli siyah-beyaz ve renkli 1 .hamur kağıt
Tarih Orta 1 1955 Atlas Yay.	Var	Yok	Yok	Var	Var Kitabın İçinde	Maarif Vekaletince kabul edilmiş. Siyah-beyaz.
Tarih Orta 3 1956 İnkılap Kit.	Yok	Yok	Var	Yok	Var Kitabın İçinde	Kalın kapaklı-dikişli 1956 basımı siyah-beyaz
Tarih Lise 1 1965 Remzi Kit.	Var	Var	Var	Yok	Var Kitabın İçinde	N.Akşit-E.Oktay'm yazdığı bu kitap uzun süre okutuldu. Siyah-beyaz
Tarih Lise 2 1965 Atlas Kit.	Var	Var	Var		Yok (tamamlayıcı bilgiler var)	Var Kitabın içinde E.Oktay .Uzun süre okutuldu. Siyah-beyaz.
Milli Tarih Orta 2 Serhat Yay. 1993	Var	Var	Var	Yok	Var kitabın içinde	İstiklal Marşı, Gençliğe Hitabe, Öğretmen Marşı, Türkiye Haritası konulmuş. Renkli, I.Hamur kağıt.
Milli Tarih 7 1995 Koza Yay.	Yok	Var	Var (Bazılan test şeklinde)	Yok	Var kitabın içinde	İstiklal Marşı, Gençliğe Hitabe, Öğretmen Marşı, Türkiye Haritası konulmuş. Renkli I.Hamur kağıt.
Tarih 2 1995. Başarı Yay.	Yok	Var	Var (Bazıları test şeklinde)	Yok	Var kitabın içinde	İstiklal Marşı, Gençliğe Hitabe, Öğretmen Marşı, Türkiye Haritası Türk Dünyası Haritası, Sadece Tarih Ders Kitaplarına Zorunlu Olarak konulmuş. Renkli I.Hamur kağıt.

Tarih ders kitaplarının Cumhuriyetten günümüze geçirdiği değişiklikleri tablo üzerinde göstermeye çalıştım. Devlet sektörünün yerini özel sektörün aldığı görülüyor. Ancak itiraf etmeliyim ki, eski kitaplar içerik-yazım tekniği, bilgileri açısından bu günkü kitaplarla karşılaştırılırsa, "eski kitaplar yenilerin yanında birer ansiklopedi gibi kalıyor."

TARİH DERS KİTAPLARI YANLIDIR VE YALAN BİLGİLER VERMEKTEDİRLER

Tarih ders kitaplarımız yanlı yazıldıklarından, yani resmi görüşe ve Türk-İslam sentezine uygun olarak bilgiyi çarpıtarak öğrencilere sunuyorlar. Bilgi yanlışlarına detaylı girmeyip sadece bir kasıtlı çarpıtmayı örnek olarak sunmak istiyorum: Örneğimi Medreselerden seçtim:

- 1- "Biz Nizamiye Medresesini, bir mezhebi korumak için değil, ilmi yükseltmek maksadı ile kurduk. Mezhepler arası bir tefrik (ayırım-ayrıcalık-İ.A.) istemiyoruz"

Yukarıdaki satırlar S.Dikmen-K.Koçak, Tarih Lise 2 Üner Yay .S .41'den alınmıştır. Yazının altında Melikşah tarafından söylendiği belirtilmiştir.

- 2- "Nizam-ül Mülk, hemen Nizamiye Müderrisi Ebu İshak Şirazi'ye yazdığı mektupta;

"Nizamiye medresesini bir mezhebi korumak için değil, ilmi himaye etmek ve yükseltmek gayesiyle kurduklarını, mezhepler arası ayırım siyaseti gütmediklerini"

bildirmişti."

Bu satırlar da Tarih Lise 2 Yüksel Turhal Ders Kitapları s.49'dan alındı.

Şimdi; S.Dikmen-K.Koçak'a göre medreselerin işlevini belirten bölüm Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah'a aittir. Y.Turhal'a göre ise bu bölüm Melikşah'ın veziri İranlı Nizam-ül Mülk'e ait. Birinden biri yalan söylüyor. (Kitap inceleyen Talim ve Terbiye Kurulu üyelerine ithaf olunur. İ.A.)

- 3- "Osmanlı medreseleri (üniversite) dünyanın en ileri eğitimini yapardı." (Milli Tarih 7. M.Daloğlu-Koza Yay. S.133)

- 4- "Bütün Türk hükümdarları ve devlet ileri gelenleri samimi Müslüman olduğu halde tutucu değillerdi. (... fikir ve vicdan hürriyetine son derece saygı duyarlardı."⁽²⁸²⁾

Yukarıdaki alıntılardan sonra medreselerin niçin açıldığını Yahya Akyüz'ün Türk Eğitim Tarihi'nden aktaralım:

"Medreselerin Selçuklularda önem kazanmasının ve yayılmasının başlıca nedenleri şunlardır:

- f) Sünni-Hanefi olan Selçukluların, çevrelerindeki şii ve Fatımilerin aşırı mezhep propagandalarına karşı koyma ihtiyacı. Medreseler böylece, Hanefi, Şafii, Maliki, Hanbeli adlarındaki dört büyük Sünni mezhebin koruyuculuğu ve yayıcılığı görevini üstlenmişti.

(282) Y.Turhal, Tarih Lise 2 s.49, Ders Kitapları

- g) Genişleyen İmparatorluğun yönetimi için (Sünni-İ.A.) memur yetiştirme ihtiyacının şiddetle duyulması.
- h) İslamlığı yeni benimsemiş Oğuz topluluklarının yeni inançlarının pekiştirilme, eskilerinin (şamanist-alevi vs. İ.A.) silinme gereğinin duyulması.
- i) Din adamı (Sünni-İ.A.) yetiştirme ihtiyacı.
- j) Yeni fethedilen ülkelerin manen de (sünni anlayışları İ.A.) fethini sağlamak için gerekli elemanları da yetiştirme düşüncesi.
- k) Nizam-ül Mülk'ün de belirttiği gibi, bilginleri bir görev ve maaşla medreselere bağlayıp denetim altında tutmak ve böylece devlete karşı tehlikeli olma ihtimalini ortadan kaldırmak,¹²⁸³

Medreseler hakkında Tarih ders kitaplarımızın yazdıklarıyla Akyüz'ün yazdıklarını karşılaştıralım:

Nizam-ül Mülk (veya Melikşah mı) mü? Doğru söylüyor Türk Eğitim Tarihi mi? Bence Türk Eğitim Tarihi'nin yazdıkları doğru diğerleri yalandır.

"Mezhepler arası ayırım yapmayan (!) Fikir ve vicdan hürriyetine son derece saygı duyan(!)"ları yalanını yazanlar utansınlar.

- 5- "İlk Osmanlı Medresesi Orhan Bey zamanında Bursa'da yapıldı."^{1281*}
- 6- İlk Osmanlı Medresesi İznik'te açılmışken, Bursa'da açtıranlara da bilim adına madalyalar sunulmalıdır.
- 7- "Türkler (...), "Herkes aynı Tanrı'ya kulluk eder, aynı peygamberin yolunda gider, aynı devlete hizmet eder, aynı dili konuşur, aynı hayat felsefesine, aynı ideallere sahiptir, dostları ve düşmanları aynıdır."¹²⁸⁵
- 8- "Erzincanlı demirci ile İstanbul'daki sultan aynı tarikatın mensubudurlar."¹²⁸⁶
- 9- "erkeklerin (savaşlarda) ölümüyle, erkek-kadın sayısındaki denge bozulmaktaydı. Bu sebeple dört kadınla evlilik, esasında bakıma, muhtaç kadınların himayesi amacıyla yapılmaktaydı. Öyleki bu, o zamanlar cemiyette sosyal adalet mekanizmasının önemli bir parçasıydı."¹²⁸⁷

TARİH DERS KİTAPLARIMIZA GÖRE OSMANLILARDA DİN HÜRRIYETİ VAR MIYDI?

Tarih ders kitapları, Osmanlıların farklı din ve inançlara karşı saygılı ve hoşgörülü olduğunu yazıyor. Hatta Lise 2.sınıf Tarih kitabındaki okuma parçasında ve parçanın başlığında aynı düşünce vurgulanmıştır. Parçanın adı; "Türklerde Din Hürriyeti" adını taşıyor. Yazarlarımız "kurnaz" ya. Bu okuma parçasını Avrupa tarihi

(283) Y.Akyüz. Türk Eğitim Tarihi, Başlangıcından 1982'ye SBF. Yay., 1982 s.35

(284) Liseler için Tarih 2 F.Sümer-G.Tekin-Y.Turhal Ders Kitapları s.47

(285) Tarih 2, S.Özbek-A.Kankal-K.Ziya Taş-A.Güneş Tutibay Yay., 1995, s.155

(286) Age s.155

(287) Age s. 160

bölümünde Reform hareketlerinden sonrasına yerleştirmişler. Vurgulamaya çalıştıkları şey şu; "Avrupa'da mezhep çatışmaları yaşanıyor. Katolikler Protestanları katlediyorlar. İsterseniz Resim 13'e bakın. Saint Barthelmy katliamını gösteren temsili resim de bunun kanıtıdır. Aynı dönemde Türklerde (Osmanlılarda) böyle bir durum yoktu. Herkes din ve inancına özgürce sahipti. Avrupalılar bir de bize "barbar" diyorlar. Avrupalılar önce kendilerine baksınlar."⁽²⁸⁸⁾

Şimdi bilim adına sormak gerekmez mi?Osmanlılarda "Saint Barthelmy" benzeri katliamlar yok muydu? Yavuz Selim döneminde Anadolu'da "Kızılbaş" katliamı yapılmadı mı? Kuyucu Murat; "yüzbine yakın insanı haklı ya da haksız idam ettirerek devlet otoritesini sağlamış"ti .⁽²⁸⁹⁾ Osmanlı Şeyhülislam'ı Ebu Suud Efendi, "Kızılbaşlar'ı topiuca öldürülmeleri helâl olup, bu din uğruna yapılan büyük savaştır.(...) kızılbaşlar hem ileri gidip başkaldırmalardır, hem de kafirdirler.(...) Kızılbaşlar'm katledilmeleri diğer kafirlerin katledilmelerinden daha önemlidir.(...) "⁽²⁵⁰⁾ diye fetvalar çıkarmamış mıydı? Aleviler bu yüzden neredeyse kitlesel soykırımlara (inanç kırımına) uğratılmamış mıydı?

Avrupa insanlık suçu işlemiştir. Ya "bizimkiler"?

EYYUBÎLER VE SELAHADDİN EYYUBPNİN TÜRKLÜĞÜ

Time Dergisi 2000 yılında XII.yüzyilin "en büyük insanı" olarak Seîahaddin Eyyubi'yi seçmişti. İlgimizi çektiği için ve ders kitaplarında Türk devleti sayıldığı için Eyyubilere ve kurucusu Selahaddin'e bakmak istedik.

Önce Ansiklopedilere baktık.⁽²⁹¹⁾ Selahaddin'den ve Eyyubi devletlerinden Türk olarak bahsedilmiyordu. Ancak ders kitaplarımızda "XII.yüzyilin sonlarında Mısır ve Suriye'de Selahaddin-i Eyyubi tarafından büyük ve kuvvetli bir Türk devleti kuruldu."⁽²⁹²⁾

"Eyyubiler, Mısır'da kurulan büyük ve kuvvetli bir Müslüman-Türk devletidir."⁽²⁹³⁾

"Ancak Şirkûh'un iki ay sonra ölmesi üzerine orduda bulunan Türk kumandanlarının birbirlerini kıskanmaları sebebiyle genç ve tecrübesiz Seîahaddin "geçici olarak" vezir yapıldı."⁽²⁹⁴⁾

"Seîahaddin Eyyubi, emrinde bulunan Türk askerleriyle birlikte Haçlılara karşı çetin mücadeleler verdi."⁽²⁹⁵⁾

(288) Tarih Lise 2. Prof. Dr.MA.Köymen vd. Ülke Yay.s.67-69

(289) Tarih Lise 3. Emin Oktay. Remzi Kitabevi s.140

(290) M.Ertuğrul Düzdağ; Şeyhülislam Ebusuud Efendi'nin Fetvaları Işığında İö.Asır Türk Hayatı. Enderun Yay. İst.1972

(291) Büyük Larousse-İsSam Ansiklopedisi

(292) Niyazi Akşit. Tarih 2 Remzi Kitabevi İst.1990, s.169

(293) Nurer Uğurlu Tarih 1 örgün Yay. S. 167

(294) Tarih Lise 2 MEB(Komisyon) s.1 11-112

(295) Liseler için tarih 1 Yrd.Doç.O.Üçler Bulduk-A.Gündoğdu-Tutubay Yay. S.148

En eski yazılan kitaplarda Eyyubiler de Selahaddin Eyyubi de Türk. Bazılarında ise Selahaddin'in Türk olduğu şüpheli. Askerlerinden ve komutanlarından bazıları Türk. Ya Selahaddin?

Sormak gerek; Eyyubi devleti büyük ve kuvvetli bir Türk devleti ise Cumhurbaşkanlığının forsunadaki 16 yıldız (Türk devleti) içine niçin alınmamıştır?

Hınzırlık bu ya. Ya adam (Selahaddin), Rewandi aşiretinden bir Kürt ise? O zaman Müslüman-Türk devletleri konusunu yeniden yazmak icap eder.^{<296>}

"Mısır ve Suriye'de kurulan Tolunoğulları, İhşidler, Eyyubiler ve Memlûkler da yerli İslam toplumlarını yönetmişlerdir. Ancak, bu devletlerin idarecileri ve ordu tamamen Türklerden oluşmaktaydı."^{<297>}

TARİH KİTAPLARINDA KOMİKLİKLER

Sayısal atmasyonlar

İlginçtir. Örnek olarak veriyorum: Anadolu Selçuklu Devleti'nin kuruluş tarihinde (kimilerine göre 1075, kimilerine göre 1077) bile anlayamayan tarih kitapları bir devletin asker sayısını tam olarak verebiliyorlar.

"Mesela Tulunoğlu Ahmed'in ordusu 40.000 Türk, 24.000 de Türk olmayan askerlerden meydana geliyordu."⁽²⁹⁸⁾

Günümüzdeki teknolojik gelişmelerle bile Türkiye'de kaç öğrencinin bulunduğunu tam tamına (kesin olarak) saptayamayan MEB'in Talim ve Terbiye Kurulu bu ders kitabındaki kesin rakamlara baksın da ibret alsın.

Fatih'in casuslarca öldürülmesi

"Ancak Fatih'in 3 Mayıs 1481'de Venedikli bir casus tarafından zehirlenerek öldürülmesi üzerine..."⁽²⁹⁹⁾

Fatih'in gerçek ölümü

"(...) Padişah Üsküdar'a geçtiği zaman hasta idi; Üsküdar karargâhında birkaç gün oturdu ve araba ile hareket ederek Rebiuevvelin dördüncü Perşembe günü Gebze'ye yakın Tekirçayı veya Hünkarçayın denilen ordugâha indi; hastalığı arttı ve orada iken 886 Rebiuevvelin dördüncü Perşembe günü ikindi ile akşam arasında (4 Mayıs 1481) elli bir yaşında vefat etti."⁽³⁰⁰⁾

(296) Büyük Larousse, Sözlük ve Ansiklopedisi Eyyubiler Maddesi

(297) Tarih Use 1. Yrd.Doç. Dr. O.Ü.Bulduk-A.Giindogdu Tutibay Yay. S.149

(298) Y.Turhal-Tarih Lise 2 Ders Kitapları 1990 S.42

(299) Tarih Lise 2. S.Özbek vd. Tutibay Yay. S.28

(300) I.Hakkı Uzunçarşılı. Osmanlı Tarihi, cilt 2. TTK.Basımevi-Ankara 1983, s.143-144

Tarih ders kitabında gün ve ay belirtilerek anlatılana bakın. Acaba Fatih, 3 Mayıs'ta mı "öldürüldü" 4 Mayıs'ta mı "öldü"?

Sahi! Alparslan nasıl öldü?

Büyük Selçuklu Devleti'nin sultanlarından Alparslan'ın ölümü "Türk-İslam Sen-tezcisi" olan iki ayrı yazarın kitabında şu şekilde anlatılır:

Sultan Alparslan'ın ölümü

Babasının askeri ve amcasının da siyasi dehasını şahsında birleştirmiş büyük bir insan olan Alparslan Han, hem yüce bir siyaset yapıyor, hem de at sırtından inmiyordu.

Malazgirt Zaferi'yle, Bizans'a gücünü gösteren Alparslan, doğuya yönelerek kendisine isyan eden Harzemli Yusuf üzerine yürüdü.

Zerin Kal'a'sini alarak kendisini uğraştıran Kal'a kumandanı Harzemli Yusuf'u huzura istedi. Onu azarladı. O da karşılık verdi. Çarmlıya gerilmesini emretti. Yusuf hançerini çekip Alparslan'ın üzerine atılmak istedi. Fakat Yusuf'u tuttular. Alparslan bunu yiğitliğine yediremeyip bırakılmasını emretti. O en büyük cezanın affetmek olduğunu öğrenmişti. Bırakılan Yusuf yıldırım hızıyla hançeri elinde Hakan'a hücum etti. Sultan Alparslan dha tahtında inmeden Yusuf onu böğründen hançerlemiş ve ölümüne sebep olmuştu. (1072). Öleceğini anlayan ulu hakan:

"Bana vaktiyle bir ihtiyar şöyle nasihat etmişti: "Kimseyi hakir görme. Nefsini büyük görüp kuvvetine güvenme." Ben bunun ikisini de son zamanlarda ihmal ettim. Dün yüksek bir yerden seyrederken askerimin çokluğu, bana kimsenin karşı geleme-yeceği zannımı vermişti.

Bugün de kuvvetime güvenip Yusuf'u tutturmadım, tşte şimdi padişahların kudretinin kaza ve kadere karşı duramayacağını görüyorum. Padişah kuvveti hiçmiş. Kendi hatamla ölüyorum." demişti.¹³⁰

"... hem yüce siyaset yapıyor, hem de at sırtından inmiyordu." İşte, Alparslan at sırtından inip tahtına oturunca böyle öldürülmüş.

Diğer kitaba göre ise;

Alparslan'ın şehadeti:

Alparslan, Horasan'a döndükten sonra, hudutlarına tecavüz eden Batı Karahan Devleti hükümdarına karşı Maveraünnehir'e sefer açtı. Ceyhun nehri (Amu Derya)ni geçtikten sonra düşman kale muhafızlarından Yusuf adlı birisi yanma getirildi. Muhafızın elleri, ayakları bağlı idi. Alparslan kale muhafızına, kaleyi inatla koruduğundan kızmıştı.

(301) Tarih Lise 2 Selahattin Dikmen-Kemal Koçak Üner Yayınları-1990 S.34

Adamlarına, yere dört kazık çakılarak öldürülmesini emretti.

Yusuf, Alp Arslan'm bu emrine sinirlendi ve:

- Ulan adam böyle mi öldürülür?

Diye bağırdı. Bunun üzerine Alparslan, Yusuf'un el ve ayaklarının çözülmesini emretti. Okunu yayını eline aldı. Yusuf'a ok attı. Fakat Alparslan'ın attığı ok ilk defa hedefine ulaşmadı. Yusuf bundan istifade ederek Alparslan'a doğru koştu. Alparslan oturduğu tahttan ayağa kalktı, ileriye doğru giderken ayağı sürçtü, bundan faydalanan Yusuf çizmesindeki hançerini çekerek, Sultanı birkaç yerinden ağırca yaraladı. Yusuf da Sultanın adamları tarafından öldürüldü (1072).

Alparslan yaralı iken yanında bulunanlara şunları söyledi:

"- Ben Tanrımdan yardım istemeden hiçbir şeye kastetmedim ve hiçbir düşman üzerine yürümedim. Dün bir tepeye çıknıştım, askerimin çokluğundan yer sallanıyordu. Bana bir gurur geldi, kendi kendime: "Ben dünyanın padişahıyım, bana kimse karşı koyamaz" dedim. Tanrının kaderi bana hıyanet etti. Ben Tanrıdan yardım isterim. Böyle hatıra gelen fikirler için Tanrıdan mağfret dilerim..." dedi.

Daha sonra veziri Nizam-ül Mülk'e kendisini, oğlu Melikşah'a vasi tayin ettiğini ve yerine geçirmesini vasiyet ederek hayata gözlerini kapadı.

Böyle öldürülmüş.^{002r}

Doğan Avcıoğlu'na göre ise;

Malazgirt yengisi, Bizans ordusuz kaldığından, ancak Anadolu içlerinde bir fetih ilerleyişiyle tamamlansaydı verimli olabilirdi. Oysa Alparslan, Malazgirt yengisinden sonra Karahanlı Türklerine karşı Ceyhun içlerinde bir sefere çıkar ve bu sefer sırasında Bizans İmparatoru'na yeri öptüren Alparslan beklenmedik biçimde ölür: Ceyhun bölgesinde Harizmliler kale muhafızı yakalanıp yanına getirilir. Sultan, dört köşeye dört kazık çakılarak Harizmliler Yusuf'un kazıklara bağlanmasını buyurur. Yusuf, "Ey korkak! Benim gibisi böyle mi öldürülür?" deyince öfkelenir, öldürülmek üzere okunu ve yayını eline alır. Yusuf'u serbest bırakır. Fakat attığı ok ilk kez hedefini bulmaz. Kale muhafızı hızla Alparslan'ın üstüne saldırır. Sultan, tahtında oturmaktadır. Saldırı üzerine ayağa kalkıp yere inmek isterken düşer. Üstüne atlayan Yusuf, kuşağından bir hançer çıkarıp Sultan'a öldürücü darbeler indirir. Böylece Alparslan bir sultan gibi değil, bir bozkır savaşçısı gibi ölür.

Böyle öldürülmüş.^{<303}

Söz Alparslan'dan açılmışken

Yazarı, aynı yazar. Yayınevi, aynı yayınevi.

Alparslan'ın kişiliğini anlatıyor.

(302) İlk Müslüman Türk Devletleri-M.Çağatay Uluçay Öğretmen Kitapları MEB 1977 S.58

(303) Türklerin Tarihi Dördüncü Kitap Tekin Yayınevi 1981 S. 1560

"Tarihin gördüğü en büyük hükümdarlarından biri olan Alpaslan, cesaret ve kahramanlığı ile de ün salmıştı. Amcası Tuğrul Bey gibi adaletli olup samimi bir Müslüman'dı."⁰⁰⁴

Diğer kitapta;

Tarihin gördüğü en büyük komutanlardan biri olan Alparslan, cesaret ve kahramanlığıyla ün salmıştı; amcası Tuğrul Bey gibi adil bir hükümdardı."⁰⁰⁵

Talim ve Terbiye Kurulu kitabı hiç incelememiş anlaşılır. Yazar dört yıl sonraki kitabına Alpaslan'ın "Samimi bir Müslüman olduğunu" yazmayı unutmuş(l). Oldu mu şimdi? Talim ve Terbiye Kurulu'na bu dikkatsizliği nedeniyle "teessüf ediyorum."

ÇİNLİ PRENSESLER DEVLETİ NASIL YIKTILAR?

"Kiyük (Gölhan), büyük bir orduyla Çin'e girdi....)... bir Çin prensesiyle evlendi. Bu akrabalık siyasi bir nitelik taşıyordu. Ama bu davranış, Çin'le ilişki içinde bulunacak diğer Türk devletleri bakımından kötü sonuçlar doğuracak bir yolun açılmasına sebep olmuştur. Çünkü, Türklerin Çinlilerle böyle yakınlaşmaları, çoğu zaman Çin siyasi kurnazlığının harekete geçmesine imkan vermiştir.

Çocuklar soruyor: Öğretmenim bu Türk devletleri bu kadar uyduruk muydu ki Çinli Prensesler tarafından yıkıldılar?

Prensesin yakınlığından faydalanarak Hun topraklarına giren bazı Çin elçileri ve görevlileri, Hunlar ve onlara bağlı kavimler arasında kötü propagandalar yaparak devleti kuvvetten düşürmeye çalışmışlardır.

Günümüzde de bazı devletler Türkler arasında böyle kötü propagandalar yaptırmaktadırlar."³⁰⁶

Meğer Çinli Prensesler Değilmiş

TT.Kurulu'nun onay verdiği kitaplardan biri Çinli prensesleri devletin yıkılışından sorumlu tutarken bir diğerinde böyle bir ifade hiç y azılmamış.³⁰⁷ Bu durum "kafaları biraz karıştırıyor."

I.İNÖNÜ "MEYDAN MUHAREBESİ"

Resim tarih anlayışı Kurtuluş Savaşı'nı 7 düvele karşı kazandığı efsanesini yayıyordu. Hatta "Atatürk'ten Anılar"da bunu destekleyen bir öykü vardır. Bu öyküde "Atatürk bir Türk askerini kendisiyle güreşmeye davet eder. Asker bu teklife şu yanıtı verir:

(304) Yüksel Turhal Tarih Lise 2 Ders Kitapları 1986 S.28

(305) Yüksel Turhal Lise 2 Ders Kitapları 1990 S.30

(306) N.Uğurlu s.64

(307) Yrd.Doç. Dr.O.Üçler Bulduk-A.Gündoğdu

- Aman Paşam! Sizi yedi düvel yenemedi. Ben nasıl yeneyim."

Resmi tarih I.İnönü Muharebesini "çok önemli" gösterme çabası içindedir. Kendisi de bir Kemalist olan Sebahattin Selek, Anadolu İhtilali adlı kitabında I.İnönü Muharebesini şöyle değerlendirir:

"I.İnönü, askerlik yönünden küçük bir muharebedir. Yeneni de yenileni de yoktur. Bu muharebede, Yunan ordusu da, Türk ordusu da iyi sevk ve idare edilememiştir."⁽³⁰⁸⁾

Resmi Tarih anlayışı I.İnönü Muharebesinin özünde "savunma muhaberesi" olduğunu kabul etmezken bu muhabereyi "Meydan Muharebesi" şeklinde gösterir: "Türk birlikleri, özellikle silah sayısınca çok üstün durumda olan Yunan kuvvetlerine karşı direnişini hayli sürdürdü. Fakat Yunanlılar, 10 Ocak öğleden sonra, yer yer Türk mevzilerine girmeyi başardılar. (...) Böylece iki taraf da birbirinden habersiz olarak karşılıklı çekilme hareketine girişmiş oluyorlardı."⁽³⁰⁹⁾

I.İnönü "Meydan" Muharebesinde tarafların kayıplarına bakmakta da yarar vardır:

<u>Türk Tarafı CKurmay Verileri</u>	<u>S.Selek Anadolu ihtilali</u>
4 Subay, 117 er ölü	8 Subay, 95 er ölü
12 Subay, 85 er yaralı	19 Subay, 183 er yaralı
Yunan Tarafı	
8 Subay, 49 er ölü	Aynı rakamlar
9 Subay, 145 er yaralı	19 Subay, 183 er yaralı

Tarafların Kuvvet Durumları

Türk Tarafı	8500 insan, 6000 Tüfek
8500 insan, 5500 Tüfek	47 ağır makinalı tüfek
47 ağır makinalı tüfek	28 top
28 Top	15.816 insan, 12.500 Tüfek
Yunan Tarafı	270 hafif makinalı, 80 ağır makinalı tüfek
16.243 insan, 12.500 Tüfek	72 top
120 makinalı tüfek	
72 top	

Tabloda ilkin farklı rakamlarla karşılaşıyoruz. Bu durum Kemalist aydınların "Kemalizm efsanesinin" oluşmasında nasıl rol oynadıklarını ve abartıyı ne kadar sevdiklerini ortaya çıkarmaktadır.

Tablodan ikinci çıkaracağımız sonuç ise bu kadar asker, tüfek, makinalı tüfek ve

(308) S.Selek; Anadolu İhtilali S.470 Örgün Yayınları 1981

(309) Türk İstiklal Harbi, C.II Batı Cephesi S.218 ve Türk Silahlı Kuvvetler Tarihi Cilt IV S.429-430 Genel Kurmay Yay.1980

topların kullanıldığı ve bu kadar az sayıda insanın öldüğü bir savaş nasıl olur da bir "meydan" muharebesi olur. Eğer bu muharebe "Kemalizmin" öne sürdüğü şekilde bir "meydan muharebesi" olsaydı, deyim yerindeyse "kan gövdeyi götürürdü."

I.İnönü Muharebesinin "meydan muhaberesi" olduğu ve bu önemsiz çatışmanın büyük bir zafer olduğu bizzat M.Kemal tarafından belirtildi. M.Kemal'in Albay İsmet'e çektiği telgrafta şöyle denilmektedir:

"İnönü Meydan Muharebesinde Batı Cephesi kıtalarının uğurlu ve ezici komutanız altında gösterdikleri kesin galibiyetten dolayı zatı devletlerine..."⁽³¹⁰⁾

ve Albay İsmet'in TBMM Başkam M.Kemal'e verdiği karşılık:

"Tanrının yardımıyla İnönü Meydan Muharebesinin kazanılmasından dolayı"
II (311)

TEK TANRILI İNANÇ

Okuma Parçası (Bahaeddin Ögel'den)

"Tek tanrılı dinler, ancak yüksek içtimai bir seviyeye erişmiş milletlerde görülürdü. Bu da tarih ilminin değişmez bir kaidesidir."^{Qm}

Yani şöyle denilmek isteniyor. Türklerin en eski dini "Göktanrı dini"dir. Bu din de tek tanrılı bir dindir. Öyleyse Türkler; "Yüksek içtimai seviyeye erişmiş bir millettir." İlköğretim ve lisede öğrenim gören bu çocuklarımız okulda; "zorunlu olarak" Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersini okuyorlar. Bu ders kitaplarında Musevilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet tek tanrılı bir din olarak sayılıyor. Peki "Göktanrı dini" tek tanrılı bir din olarak sayılıyor mu? Hayır. O zaman Tarih ders kitaplarını okuyan çocukların kafaları karışmaz mı?

Devam edelim eğer (ki öyle) İslamiyet tek tanrılı bir din ise, Türkler bu dini tarih ders kitaplarında anlatılanlara göre 751 'deki Talaş Savaşı'ndan sonra benimsemediler mi? Evet, o zaman Türkler, 8.yüzyıla kadar nasıl oluyor da "yüksek içtimai bir seviyeye ulaşmış" olabilir?

"Ayrıca bu olgunluk (tek tanrılı dini benimseme İ.A.), insan düşüncesinin erişebileceği en son merhaledir."⁽³¹³⁾ Ne zamandan beri inanç, insan düşüncesinin erişebileceği en son merhale olmuş? Yani tek tanrılı dini benimsemiş toplumların düşünce ve toplum yapısında gelişmeler olmamış mıdır? Şintoizm'i kabullenen Japonlar'ın düşünce yapısı gelişmemiş mi? Bu anlayışla konulmuş okuma parçalarının, çocukların düşünme becerilerine olumlu katkılar yapabileceğini düşünmek saflık olur. İnançın toplumları bilimden daha çok geliştireceği gibi yanlış algılamalara yol açacak bu tür anlayışlar, Milli Eğitim Temel Kanunu'nun ruhuna da aykırıdır.

(310) Türk İstiklal Harbi C.II Batı Ceph. S.223

(311) Age s.247

(312) Tarih Lise 1 Yrd.Doç. Dr.O.ÜçlerBulduk-A.Gündoğdu Tutibay Yay.s.96

(313) Age. S.96

Nasıl Müslüman Olduk?

İlköğretimdeki kitaplarda doğru.

"... Türklerle Araplar arasında çarpışmalar başladı. Kuteyb bin Müslim'in, Emevilerin Horasan Valisi olmasıyla savaşlar şiddetlendi. Kuteybe, pek çok Türk şehri ele geçirdi. Buraları yağmaladı. Ve yakıp yıktı. Bu sırada çok sayıda Türk de acımasızca öldürüldü. Bu durum, Abbasiler dönemine kadar devam etti."³¹⁴ Lise kitaplarında katliamlardan söz edilmez.

"... Türklerle de çarpışmalar başladı. Ancak kısa zaman sonra Arapların savunma durumunda kalmaları, Türkler karşısında başarılı olamadıklarını gösterir. (...) Onların (Türklerin) bu dini kabulleri umumiyetle kendi istekleriyle oldu."³¹⁵ Tarih ders kitaplarımız verdiği bilgilerle çocukları doğrudan yanlışla sürüklüyor.

TARİH DERSİ MÜFREDATI YENİDEN NASIL DÜZENLENMELİDİR?

Tarih Vakfı Araştırması

9 Şubat 1997 Yeni Yüzyıl

Öğrenciler tarih kitabına inanmıyor

27 ülkede gerçekleştirilen "Gençlik ve Tarih" projesi için Türkiye'de 35 lisede 1229 öğrenci arasında anket yapıldı.

Türkiye Tarih Vakfı, Alman Georg Eckert Enstitüsü ile birlikte tarih ders kitapları yazmaya hazırlanıyor. Tarih Vakfı Genel Sekreteri Orhan Silier "İki yıl içinde şoven değil, barıştan yana ve birlikte yaşamayı özendiren örnek tarih kitapları hazırlanacak. Bu kitaplar daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na önerilecek." diyor. Ancak önemli bir maddi sorun var. "Gençler ve Tarih" projesini Türkiye anketi için şimdiye dek 20 bin dolar harcanmış. Yukarıda verdiğimiz araştırmanın Türkiye sonuçlarının tam değerlendirilmesi için de 20 bin dolar gerekiyor.

Araştırmadan Türkiye'deki öğrenciler hakkında ilginç başka sonuçlar da çıkıyor. Sonuçlar özetle şöyle:

- Türkiye'de lise öğrencileri Avrupalı ülkelere göre daha çok kır kökenli.
- Tarihe en çok Türk öğrenciler ilgi gösteriyor. Ardından Yunanistan, Portekiz, İspanya geliyor.
- Tarih ders kitaplarına en az güvenen gruplardan biri Türk öğrenciler.
- Türkler, tarih eğitiminde görsel-işitsel yöntemlerin kullanılmasını ve müze ziyaretleri yapılmasını en çok isteyen grup.

(314) İlköğretim Sosyal Bilgiler 5 MEB(Komisyon) s.140

(315) Tarih Lise 1 MEB (Komisyon) s.102

- Türk öğrenciler en çok çağdaş tarihle ilgileniyor.
- Türk öğrenciler dine, aileye, vatana en çok önem veren, buna karşılık hobi ve kişisel ilgilere en az değer veren grup.
- Politikayla en yakından ilgilenen dört gruptan birisi arasında Türk öğrenciler de var. Demokrasi, düşünce özgürlüğü, barış, dayanışma ve çevre koruması konusunda en duyarlı grup.
- Türk öğrenciler, kendi ülkelerindeki zenginliğin kaynağını "adaletsiz ekonomik sistem"le açıklayan üç ülke öğrencilerden biri. Bu konuda Türkiye'nin önünde Bulgaristan ve Litvanya var.
- Türk öğrenciler evlenme konusunda ana-babaya uymaya en sert biçimde karşı çıkan grup. Avrupalı gençler daha sonra geliyor. "Ana-babaya karşı çıkmak Allah'a karşı çıkmaktır" görüşü bizim gençler arasında Avrupa bütününe göre daha az taraftar buluyor.
- İşin ilginç yanı Türk öğrenciler, Türkiye 2.Dünya Savaşı'na girmediği halde, Hitler'i en kesin biçimde olumsuzlayan grup.
- Türkler demokrasinin "anti bir Yunan geleneği" olmadığını en şiddetli biçimde ileri süreni grup; Yunanlılar ise tam tersi!

Bu uluslar arası projenin Türkiye ayağını oluşturan araştırma zor bir süreç sonucu da olsa Milli Eğitim Bakanlığı'nın izniyle 35 lisede yürütüldü. Nüfus yoğunluğuna göre seçilen bölgelerde rastlantısal olarak 10 teknik lise ve meslek lisesi, 4 Anadolu lisesi, 2 imam hatip lisesi ve 2 lise seçildi. Bu okulların 1229 öğrenci ve 35 öğretmeni sorulara yanıt verdiler.

"Gençler ve Tarih Projesi" Türkiye dışında Belçika, Bulgaristan, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, İngiltere'de uygulandı.

Araştırmanın Yapıldığı Okullar

- İstanbul Bayrampaşa End.Meslek, Eyüp Refhan Tümer, İstanbul Erkek, Kadıköy Suadiye, Işık, Avusturya, Zeytinburnu Men.Santral, Yalova Tic.Meslek,
- Ankara Gazi Anadolu, Çankaya 50.y il, Mamak İmam Hatip,
- İzmir Namık Kemal, Bornova Cimentas, Tire Kız Meslek,
- Adana Fen, Ceyhan Sağlık Meslek,
- Bursa İmam Hatip, Mustafa Kemal Paşa,
- Gaziantep Kilis Öğretmen,
- Mersin Atatürk An.Teknik, Bozyazı Tekmen.
- Antalya Anadolu,
- Malatya H. A .Akıncı,
- Erzurum Cumhuriyet, Oltu,
- Denizli Atatürk Meslek, Yatağan Ticaret,
- Balıkesir Cumhuriyet, Bandırma,
- Van Mehmet Akif Ersoy, Erciş End .Mes.
- Samsun Bağra Kolay, Çarşamba,
- Eskişehir Anadolu Meslek, Çifteler İmam Hatip.

TARİH DERSİNİN AMAÇLARI

1974-1976 Programı

Tarih eğitiminin "amaçlarında yapılan değişiklikler", genellikle 1974'te saptanmış olan metindeki bazı sözcüklerin ve tümcelerinin "özenle" çıkartılması niteliğinde olduğu için, bunları somut olarak belirtmek ve değerlendirmek düşüncesiyle, 27 Ocak 1975 günlü ve 1824 sayılı *Tebliğler Dergisi'nde* yayımlanmış olan metni esas alacak ve çıkartılan bölümlerin altlarını çizerek ayrılar içinde göstermeye çalışacağız.

20.XII.1974 günlü ve 495 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararında, liselerdeki tarih öğretiminin amaçları ve konuları saptanırken göz önünde tutulan esaslar 5.maddede saptanmış, "Müslümanlıktan önceki ve sonraki Türk kültür ve uygarlığına ağırlık" verildiği belirtilmişti. 27 Eylül 1976 günlü ve 1900 sayılı *Tebliğler Dergisi'nde* yayımlanan metinde ise, bu tümcenin "amaçlar"ın başına alındığını ve şu biçime büründürüldüğünü görüyoruz: "Tarih derslerinde temel, Türk tarihi olacaktır. Başka milletlerin tarihine ait kısımlar, Türk tarihi ile ilgileri derecesinde ve aralarında bağlantı kurularak işlenecektir." Bu ilkeye göre yeni amaçlar, dokuz madde olarak ve 1974'te saptanan metnin bazı bölümleri çıkarılarak bir madde eksiğiyle şöyle sıralanıyor:

1) Öğrencilere, *(insanların çevreleri ile yaşayışları arasındaki sıkı ilişkilerini belirterek çevrenin ve çeşitli kaynakların değişik kültürlerle yaptığı etkileri göstermek suretiyle, değişik coğrafya alanlarında ve tabiat kaynaklarının çeşitliliği içinde)* Türk tarihinin, Türk kültür ve uygarlığının akışını izlemek ve dolayısıyla onlarda millî benliğimizin aksettici sosyal, kültürel, siyasî ve hukukî kurumlarımız hakkındaki anlayışı geliştirmek ve böylece millî bilinci pekiştirmek.

2) Öğrencilere çağdaş uygarlık ve kültürün, *(uzun bir geçmişin eseri olduğunu, bu uygarlık ve kültürün)* gelişmesinde Türk milletinin de büyük payı bulunduğunu belirtmek; eski büyük uygarlıkları ve uygarlıkların çağdaş dünyamıza yaptıkları etkileri inceletirken, bu uygarlıklar arasında Türk uygarlığının yerini ve önemini göstermek.

(Böylece: Öğrencilerin içinde yaşadıkları çağda geçen sosyal, kültürel, ekonomik ve politik olayların sebeplerini, toplum hayatımızın genel durumunu anlamalarına, kültür ve uygarlık miraslarımızın değerini kavramalarına ve kültürlerini arturmalarına yardım etmek; tenkitçi düşünme, araştırma ve yargılama yeteneklerini geliştirmek ve başkalarının hizmetlerini kabul etme mezziyetini kazandırmak.)

3) *(Önemli tarih olaylarını, sanat ve teknikteki gelişmeleri inceleme yoluyla öğrencilere geçmişte çıkan rekabet ve anlaşmazlıkların sebeplerini göstererek; gelecekte çıkacak benzer anlaşmazlıklar karşısında gerekli davranışı kazandırmak; hayat problemlerini çözümlemede ipuçları vermek, sağlam bir düşünce ve fikir disiplini sağlamak.)*

4) -3-Türk toplumunun tarihî gelişmesinde önemli yeri olan (*batılılaşma*) hürriyet, demokrasi ve milliyetçilik hareketlerini incelerken, diğer demokrat milletlerin geçirmiş ve geçirmekte oldukları gelişme aşamalarını ve bu konuda güdülen yolları araştırmak; böylece) insanın yüzyıllar boyunca hürriyeti elde etmek için yaptığı mücadelelere dikkati çekerek; öğrencilere hürriyetin ve demokrasinin değerini kavratmak; bu telkin yapılırken özellikle millî bütünlüğü koruma, demokrasiyi üstün tutma ve iletme bilincini vermek.

5) -4-Öğrencilere milletler ailesi içinde Türk milletinin lâıyk olduğu yeri göstermek; milletimize düşen insanlık görevleri bulunduğunu belirtmek; (*insanların ve milletlerin birbirlerine muhtaç olduklarını, ortak problemlerin iyi niyetle ve ortak çabalarla çözümlenebileceğini takdir ettirmek ve böylece işbirliği ruhunu ve sorumluluk duygusunu geliştirmek*).

6) -5-Başta Türk büyükleri, özellikle Atatürk olmak üzere, milletimize ve insanlığa hizmet etmiş büyük devlet, bilim, fikir ve sanat adamlarının hayatlarını ve hizmetlerini uyulmaya değer örnekler olarak takdir ettirmek; onlara, milletine ve yurduna faydalı olma yolunda her fedakârlığı göze alabilecek bir kişilik kazandırmak,

7) -6-(Öğrencileri) öğrencilerde, bulunduğu toplum içinde (*politik, millî ve dinî yönlerden -milliyetçiliğe aykırı düşen görüşler dışında - hoşgörüyü alıştırmak; böylece başkalarının görüşlerine, inançlarına ve haklarına saygı gösterme davranışı kazanmalarını sağlarken, Atatürk'ün çizdiği milliyetçilik anlayışı içinde*) millî birlik, beraberlik, bütünlük ve bağlılık duygularını güçlendirmek.

8) -7-Öğrencileri gittikçe karmaşık bir hale gelen ve baş döndürücü bir hızla çoğalıp genişleyen yurt ve dünya problemleri arasında şaşırmaksızın doğruyu arayıp bulabilen, hayatın hızına ayak uydurabilen, yurt ve millet yararına en uygun yolları seçebilen, kişilik sahibi, millî maddî ve manevî zenginlik kaynaklarımızı korumak, milletçe değerlendirmek gereğine inanmış, bu yolda alışkanlıklar kazanmış insanlar olarak yetiştirmek.

9) -(*Atatürk'ün gençliğe yaptığı hitabı, öğrencilere derinliğine ve genişliğine kavratmak; Türk devrimlerini, ilkelerini ve çok yönlü olarak anlamlarını, değerini, önemini, ne gibi güçlükler ve engeller yenilerek nasıl büyük fedakarlıklarla gerçekleştirildiğini belirterek, bunların korunması ve aynı doğrultuda geliştirilmesi zorunluluğunu duyurmak ve kendilerinin devrim değerlerine bağlılıklarını pekiştirmek*.)

8) Öğrencilere, Türk İstiklâl Savaşının ve Türkiye Cumhuriyetinin nasıl büyük fedakârlıklarla gerçekleştirildiği açıklanarak, Cumhuriyet ve Atatürk inkılaplarının önemi, korunması ve geliştirilmesi gereğini belirtmek.

10) -9-Öğrencilere köklü bir tarihe sahip olan büyük bir milletin evladı olmanın sorumluluğunu duyurmak; Türk milletinin zeka ve kabiliyetini, çalışkanlığını, kahramanlık ve fedakarlığını, bilim ve sanatsel verliğini, estetik zevkini, insanlık duygularının yüksekliğini tarihten örnekler vererek kavratmak, bu üstün özellikleri sürdürüp geliştirebileceğimiz ölçüde çağdaş uygarlık düzeyine erişebileceğimiz inancını vermek; böylece onlarda milletimizin geleceğine olan güvenlerini artırmak, şerefli mil-

Jetimizin ona layık evlatları olma yolunda sonsuz çaba harcamaları ve bu uğurda durmadan, duraklamadan çalışmaları gerektiği bilincini geliştirmek.

"Uygurluk" yerine "medeniyet", "bilinç" yerine "şuur" gibi eski sözcüklerin ısrarla kullanılmaları dışında, "gereksiz" ya da "zararlı" buldukları için olacak, çıkartılan ya da değiştirilen tümceler üzerinde biraz durmak yerinde olur sanırız."Yakından bakılınca, çıkartılan bölümleri üç bölükte toplamanın olanaklı olduğu görülür: a) Öğrencilerin kişilik kazanmalarına yardımcı olmak, b) Onlara insancıl bir dünya görüşü kazandırmak, c) Atatürkçülüğü, Atatürk'ün milliyetçilik görüşünü benimsetmek."

1985 Milli Tarih Programı

Milli Tarih Dersi T.T.K.B'nin 3.5.1985 tarih ve 3 sayılı kararı ile kabul edilmiş; 17.6.1985 tarih ve 2190 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanmıştır. T.T.K.B.'nin 15.3.1993 tarih v 79 sayılı kararı ile değişiklik yapılmıştır.

Genel amaçlar

Öğrencilere,

1. Türk milletinin dünya tarihindeki önemini, milletler ailesi içindeki şerefli geçmişini ve yerini, insanlığa yaptığı hizmetleri, dünya kültür ve medeniyetinin gelişmesindeki büyük payını öğretip kavratmak, onların milli duygularını daha şuurlu ve köklü kılmak;

2. Türk milletinin zekâ ve kabiliyetini, çalışkanlığını, ilim ve sanatseverliğini, estetik şevkini insanlık duygusunun yüceliğini benimsetmek ve bu üstün özelliklerin davranış haline gelmesini sağlamak;

3. Tarihte büyük medeniyetler kurmuş, köklü bir geçmişe sahip büyük bir milletin evladı olduklarının sorumluluğunu duyurmak; gelecek için ümit ve güven vererek Türk milletine, dünya milletleri içinde layık olduğu yeri sağlama ve Atatürk'ün direkifleri uyarınca "milli kültürümüzü muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkarma" yolunda durmadan çalışmaları, sürekli bir çaba göstermeleri ve bu uğurda her fedakârlığı göze alabilmeleri gerektiği şuurunu vermek;

4. Bugünü daha iyi değerlendirebilmeleri için geçmiş çağlardaki sosyal, ekonomik ve siyasî olayların sebepleri ve sonuçları üzerinde, günümüzde kıyaslama yaparak düşünme, araştırma ve muhakeme etme yeteneğini geliştirmek;

5. Atatürk'ün "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" ilkesinin ve devletimizin bağımsızlığının ancak yurt ve millet bütünlüğümüzün bozulmasına fırsat vermemek ve güçlü olmakla devam ettirebileceği gerçeği kavratmak;

6. Tarihi olaylara yön veren kişilerin, yerinde ve zamanında gösterdikleri uzak görüşlülük, yüksek kavrayış, cesaret, fedakârlık ve kahramanlıkları veya uzağı görmeyişleri ve şuursuz davranışları sebebiyle olayların ve tarihin akışını nasıl etkilediklerini göstermek;

7. Toplumı yönlendiren Atatürk ve diğer Türk büyüklerinin sadece milli değil, evrensel yönlerini de kavratmak ve takdir ettirmek; milletimize düşen insanlık görevleri bulunduğunu belirtmek ve onlarda insanlığa sevgi, saygı ve hizmet verme duygusunu uyandırmak;

8. Milli bağımsızlığımızın ve demokrasinin değerini kavratmak; yurt ve millet bütünlüğümüzü koruma, milli çıkarlarımızı ve demokrasiyi üstün tutma şuurunu ve davranışını kazandırmak;

9. Geçmişle içinde bulunduğumuz zaman arasında bağlantı kurdurup gün geçtikçe daha da çoğalarak karmaşık hale gelen yurt ve dünya mesleklerini iyi değerlendiren, meseleler yaratmak yerine sağ duyu ile hareket ederek onlara çözüm getirebilen; milli, manevi ve maddi değerlerimize yürekten bağlı bir kişilik kazandırmaktır.

1998 Programı

Bir millet, insanlığın tarihi tecrübesini günümüz meselelerinin çözümü için yeniden yorumlamak ve kendi tarihini dünya tarihi içindeki yerine oturtmak suretiyle kazanacağı tarih şuru sayesinde ki, gideceği yönü ve kısa veya uzun vadeli hedeflerini belirleyebilir. Milletın bütün fertlerine bu şurun kazandırılabilmesi, belirlenen yön ve hedeflerin benimsetilmesi gerekir. Bu da ancak eğitim ve öğretim yoluyla gerçekleştirilebilir.

Her ülkede, tarih öğretiminin kapsam ve hedefi, Tarih Öğretim Programlarıyla belirlenir. Tarihin yaratıcısı olacak insanların yetiştirilmesinde en önemli vasıtalarından birisi olan program yapma son derece ciddi bir iştir. Dünyadaki gelişmeler ve yeni araştırmalar sonucunda elde edilen bilgiler göz önünde bulundurularak daima canlı tutulması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun için bir çok ülkede tam kadrolu elemanların çalıştığı Program Geliştirme enstitüleri mevcuttur.

Ülkemizde Cumhuriyetin ilk yıllarında tarih dersinin önemine uygun olarak büyük bir sorumluluk içinde ele alınan ve gerçekleştirilen Tarih Programları zaman zaman yenilenmek istenmişse de bazı ekleme ve çıkartmalar dışında ciddi bir geliştirmeye tabi tutulamamıştır. Halbuki yetmiş yıldan beri dünyada tarih anlayışında büyük değişimler olduğu gibi, bu yeni anlayışlardan hareketle yapılan yeni araştırmalar sonucunda tarih bilgimizde de değişimler ve gelişmeler olmuştur. İşte bu çerçevede tarih programı üzerinde yeniden ciddi bir çalışma yapılması ihtiyacı hissedilmiş ve bu iş için üniversitelerde sahanın uzmanı olan öğretim üyelerinden ve bu derslerin uygulayıcısı olan lise tarih öğretmenlerinden oluşan bir Lise Tarih Programlarını Geliştirme Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon, Tarih Öğretim Programlarını, haftada bir defa toplam suretiyle, üç yıllık bir çalışma sonucunda hazırlamıştır.

Bugün içinde yaşanan siyaset, iktisat ve kültür ortamlarının temellerinin önceki nesiller tarafından atılmış olduğu, günümüz insanların da geleceğin dünyasının temellerini attığı anlayış ve şuru içinde çalışan komisyonu hazırlamış olduğu bu tarih programlarının;

Genel amaçları:

1. Öğrencilerin kendilerini kuşatan kültür dünyaları hakkında meraklarını gidermek,

2. Öğrencilere, yukarıda belirtildiği anlamları içinde tabiatın ve tarihin meydan okuyuşlarına insan tarafından verilmiş cevapların çok çeşitli olduğunu böylece de kültür farklılıklarının oluştuğunu kavratmak; bu sayede milletler arasında sağlıklı ve erimli bir anlaşma ortamının şartlarını hazırlamak.

3. Öğrencilere kültür ortamlarının ve medeniyetlerin farklılığı şuurunu kazandırmak suretiyle, onların öğrenilen fikirleri sorgulama, görelilik mefhumunu kavrama, tenkit zihniyetini kazanma ve farklı kültürler bünyesinde evrenseli yakalama melekelerini geliştirmek,

4. Öğrencilerde, kendilerine geçmiş nesillerle ve çağdaşlarıyla irtibatlandırılan bir ortaklık duygusu uyandırmak,

5. Belli bir bilgi birikimi ve yeni araştırma metodları kazandırmak suretiyle öğrenilere dünyayı daha iyi tanıma ve toplumda sorumlu bir rol oynama imkanı sağlamak.

6. İçinde yaşadığı zamanın arka planını açıklığa kavuşturmak suretiyle öğrencinin onu daha iyi anlamasına yardımcı olmak ve böylece onun asliye arziden, sürekliyi geçiciden arıyabilme yeteneklerini geliştirmek,

7. Üzerinde dikkat çekici hadiselerin ve medeniyet vukularının gösterildiği kronoloji cetvelleri yardımıyla öğrencilere zaman şuurunu kazandırmak; hadiselerin ve nesillerin damgasını taşıyan kısa süreli, iktisadi ve sosyal değişmelerin vuku bulduğu orta süreli ve medeniyetlerin oluştuğu uzun süreli zaman anlayışlarını kavratmak.

8. Büyük medeniyetler arasındaki münasebetler ağı içerisinde milli tarihin yerini belirlemek suretiyle, milli kimliğin nasıl oluştuğunu kavratmak; onlara, millet varlığının ancak bu kimliğin korunarak sürdürüleceği, değişme veya çağdaşlaşmanın, mahiyet değiştirme değil, almaya devam etme, oluşumunun sürekliliğini devam ettirme anlamına geldiği, Atatürk'ün belirlediği "muasır medeniyet seviyesine ulaşma ve onu geçme" idealinin ancak bu anlayış içinde gerçekleştirilebileceği şuurunu kazandırmak.

YÜKSEK OKULLAR "TÜRK İNKILAP TARİHİ" VE ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI "TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ" MÜFREDAT PROGRAMI

Açıklama: Ders Geçme ve Kredi Sistemine göre dönemler esas alınarak hazırlanan ve halen Sınıf Geçme Sisteminde uygulanmakta olan bu program, 2455 ve 2470 sayılı Tebliğler Dergisindeki açıklamalar doğrultusunda sınıflar esas alınarak düzenlenmiş olup, uygulama bu doğrultuda yapılmaktadır. (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 27.4.1998/64 sayılı kurul kararı)

Lise, Anadolu, Yab.Dil Ağır .Liselerinin tüm alanları ile Fen ve Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin 11 .Sınıflarında: Ortak Genel Kültür Dersi.

Amaçlar:

Dersin amacı, öğrencilere;

1. Türk İnkılabının tarihi anlamını ve önemini kavratmak,
2. Atatürk'ün milliyetçilik ve medeniyetçilik anlayışını belirtmek,
3. Atatürk'ün dahi asker, büyük devlet adamı ve inkılapçı kişiliği ile eşsiz önderliğini tanımak,
4. Atatürkçülüğü benimseterek, Atatürk'ün Dünya görüşünü ve düşüncelerini kavratmak.
5. Kurtuluş Savaşını ve bu savaşı Türk Milletinin varlığını kavramak ve sürdürmek için en büyük fedakarlıklarla gerçekleştirildiği kavratmak.
6. Türk Milleti'nin bütün kurumlan ve değerleriyle birlikte uygarlığa hangi tarihi şartlar altında ve nasıl geçtiğini kavratmak.
7. Ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyetinin dinamik temelini "Atatürk İlkeleri"nin oluşturduğu bilincini kazandırmak;
8. Türk İnkılabının, milli ve milletlerarası niteliklerini belirlemek XX.yüzyılda masum milletlere nasıl ışık tuttuğunu göstermek,
9. Dünya devletlerinin ve Türkiye'nin içinde bulunduğu o günkü durum göz önüne alınmak suretiyle, Türk İnkılabının ne güç şartlar altında gerçekleştirildiğini kavratmak;
10. Demokrasi hayatımızın gelişmesini inceleyerek, onlara demokratik düzenin gerektirdiği bilgi ve davranışları kazandırmak,
11. Atatürk'e Türk İnkılabına ve onun ilkelerine yürekten bağlı, bunların inançlı savunucusu olma bilincini kazandırmak;
12. Günümüzün ve geleceğin sorunlarına Atatürkçü bir yaklaşımla çözümler getirebilecek tutum, davranış ve yetenekler kazandırmak.

LİSELERDE SEÇMELİ DERS OLARAK OKUTULAN GENEL TÜRK TARİHİ VE İSLAM TARİHİ DERSLERİNE GEREK VAR MIDIR?

12 Eylül 1980 darbesi, Türkiye'yi batıdan uzaklaştırmış, demokrasi yolundaki gelişmesine engel olmuştur. Bu süreçte batıdan dışlanan Türkiye, sözde Atatürkçü Kenan Evren ve ekibi tarafından İslam ülkelerine yaklaştırıldı. Din derslerinin zorunlu olarak okutulması anayasal hüküm haline getirilirken, Türkiye'nin dış ülkelerdeki devlet görevlilerinin maaşları "Rabıta" adı verilen Arap kökenli dinci örgütler tarafından ödenmişti.

Bu "yakın" ilişkilerin ders kitap ve müfredat programlarını etkilememesi düşünülemezdi. Müfredat programlarında ve tarih ders kitaplarında "İslami" öğeler çoğaldı. Hem Türklük hem de İslamlık birlikte yükselişe geçtiler. Ortaya ünlü "Türk-İslam Sentezi" çıktı. Bu süreçte İslamlık Türklüğe değil, Türklük İslamiyete uygun hale getirildi. Milliyetçi Cephe hükümetlerinin yazdırdığı tarih ders kitaplarındaki ünlü "totemimiz" olan kurt motifi geri plâna atıldı (son zamanlarda yapılan araştırmalar Orta Asya'daki Türklerin totemlerinin bozkurt değil, geyik olduğunu ortaya koymuştur.). Orta Asya Türklerinin inancının "totemcilik", "şamanizm" değil de "Göktann dini" olduğu öne çıkartıldı. Hatta bu Göktann dininin (oysa yer tanrısı da vardı) aslında İslamiyete çok benzediği anlatıldı, yazıldı. Kaşgarlı Mahmut, Müslüman olmamış göçebe Türkleri anlatıyor: "... Yok olası kafirler göğe de Tanrı derler. Yine böyle büyük bir dağ, büyük bir ağaç gibi gözlerine ulu görünen her nesneye Tanrı derler. Bundan dolayı da buna benzer nesnelere yükünürler (Secde ederler). Yine bunlar bilgin kişiye de Tenriken derler. Bunların sapıklıklarından Tanrıya sığınıyoruz."⁰¹⁰ Türklerin İslamiyeti zorla değil "gönüllü" benimsedikleri, Arapların Türkleri "iyi" davranarak onlara ordularında yer verdikleri, hatta halife Mem'un ve Mut'asım'ın annelerinin Türk olmasının bunda rolü olduğuna değinildi. Türklerin Arap saraylarının kölesi olduğu gizlendi. Bir zamanlar Tarih kitaplarında yer alan Kölemenler (Memlûk) Devleti'nin adındaki Kölemen sözcüğü atılarak Memlûk Devleti adıyla ders kitaplarında kalması sağlandı.⁰¹⁷

Türk-İslam sentezi anlayışına uygun ders kitapları çoğaldı. Bu anlayışa sahip yazarların kitaplarına Talim Terbiye Kurulu'nca onay verilirken, bu anlayışa ters yazılan kitaplar kurulca geri çevrildi. Türk-İslam sentezi anlayışına en uygun kitap ise ne yazık ki, devletin (Millî Eğitim Bakanlığı'nın) yazdırdığı ve halen okullarımıza önerilen⁽³¹⁸⁾ ve yedi profesörün yazar olarak görev aldığı Tarih 1 ve Tarih 2 ders kitaplarıdır.

12 Eylül 1980'den sonra iş başına gelen hükümetler döneminde 29.8.1991 tarih ve 130 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararı ile Ders Geçme ve Kredili Sistem Modeline geçildi. Bu sistem de alanlar çoğaltılırken alanlara uygun seçmeli dersler de çoğaltıldı. İşte bu sistemden Genel Türk Tarihi ve İslam Tarihi gibi dersler kaldı bu güne. Liselerimizde Sınıf Geçme Modeli uygulanmasına rağmen Türkçe-Matematik ve Sosyal Bilimler gibi alanların Alan Seçmeli Dersleri arasında yer alıyor bu dersler.

Genel Türk Tarihi dersi haftada 3 ders saati olarak okutulurken, İslam Tarihi haftada 2 ders saati olarak okutulmaktadır.

Peki bu dersler kaçınılmaz ve mutlaka okutulması gerekli dersler midir?

Soruya yanıtımız; kesinlikle hayır olacaktır. Çünkü, kitabımızdaki Lise 1.sınıf müfredatına baktığımızda her iki dersin de 9.sınıflarda yani lise 1.sınıf tarih dersinde okutulduğunu göreceksiniz. Hatta kitapta ve programda bu iki konuya ayrılan

(316) Doğan Avcıoğlu, Türklerin Tarihi 1. Kitap Tekin Yay. 1st. 1978 S.125

(317) Karşılaştırmalar için N.Akşit-E.Oktay Lise II.sınıf ders kitaplarına bakınız (Remzi Kitabevi)

(318) Tebliğler Dergisi Haziran 2000-2513 sayılı. S.573 vd.

yüzdelik ağırlıklara bakıldığında %70'ten fazla bir ağırlığa sahip oldukları, ders kitaplarının da sayfa olarak % 80'ine yakın bölümünü kapladığı bu kitabımızda verilerle göz önüne serilmiş olduğu anlaşılacaktır.

Her iki dersin biraz genişletilerek ayrı bir ders olarak okutulması, öğrenciye fazladan yüklenen bir yüküdür. Üniversite sınavlarında 19 adet tarih sorusunun sadece 2 veya 3 tanesi bu konularla ilgili sorulardır. Bu soruların yanıtlamak için ise şu andaki lise 1 .sınıf tarih kitapları fazlasıyla yeterlidir.

Yine her iki dersin alan seçmeli dersler olarak okutulması "Türk-İslam Sentezi" anlayışının okul programlarında ve kitaplarında "gizli" yansımalarıdır.

BİZE GÖRE TARİH ÖĞRETİMİNİN AMAÇLARI

Çocuklarımız, ilköğretim 4.sınıftan üniversiteyi bitirinceye kadar tam 12 yıl tarih dersi (veya Sosyal Bilgiler derslerinin içinde bir bölüm olarak) okuyorlar. Bu kadar uzun süre okuttuğumuz dersin konuları hemen hemen aynı. İlköğretim 4.sınıfta anlatılan "Türkiye ve çevresinde kurulan Medeniyetler" (güya ilkçağ Tarihi) konusunu 6.sınıfta 9.sınıfta yeniden tekrarlamamızın öğrencilerimiz için oldukça yararlı olduğunu savunabilir miyiz?

Öğrencilerimizin bir çoğunun bu dersi sevimsiz ve itici bulmaları, hemen hemen biri birinin aynı cümlelerle 12 yıl veya en azından 8 yıl aynı bilgilerin tekrarlanması olmasından olabilir mi?

Ben ilkokulda "**Malazgirt Savaşı, Anadolu'nun kapılarını Türklere açtı**" cümlesini öğrendim ve bugün yaklaşık 35-40 yıldır aynı cümleler ders kitaplarında var. Ve biz halâ "annemizin **margarinini**" mi kullanıyoruz?

Çocuklarımıza anlatacağımız yeni iş eyler bulma, yeni yöntemler, yeni programlar geliştirmenin zamanı gelmedi mi? Geldi. Geçiyor bile.

Tarih derslerinin okullarımızda okutulma amaçları neler olmalıdır?

Bu soruya temelde iki soruyla karşılık aramak gerektiğini düşünüyorum.

Tarih dersinin okutulma amacı;

- Öğrenciye tarih bilgisi vermek (mi?)
- Öğrenciye tarih bilinci vermek (mi?)
- Öğrenciye her ikisini de vermek (mi?) olmalıdır?

Soruya yanıtımız **a** seçeneğindeki "tarih bilgisi vermek" ise, tarih derslerinin okullardaki "sevimsizliği" devam edecek demektir. Zaten şu ana kadar uygulanan ve uygulanmaya devam edilen tarih ders programlarının yaptığı şey "öğrenciye tarih bilgisi" vermektir. Kitabımızda çeşitli örneklerle göstermeye çalıştığımız gibi biz okullarımızda çocuklarımıza "abartılı" bir tarih "bilgisi" yüklemeye çalışıyoruz. Daha doğrusu bir sürü devlet, kişi, yer, savaş adı ve tarih vs. gibi şeyleri "bilgi" diye ezberlettirmeye çalışıyoruz. Bu yaklaşım tarzının çocuklarımızın zihinsel becerilerinin

geliştirilmesi, problem çözme becerilerinin geliştirilmesi gibi bir çok davranış yetisine olumlu katkılarda bulunmadığını söylemek yanlış olmasa gerek.

Dr.Yosarme Vella gibi akademisyenlere göre; "okul tarihinin geleneksel hedefi, öğrencilerin zekalarını zenginleştirecek gerekli işlevsel bilgi yığının elde edilmesi olarak kalmıştır."¹⁹ Tarih dersinde "işlevsel bilgi yığı"nm çocuğun zekasını zenginleştirdiğini kabul ettiğimizde, bu derste hangi bilgilerin "işlevsel" olduğuna karar vermek durumunda kalırız.

Osmanlı döneminden günümüze dek incelediğimiz tarih programlarında ve tarih ders kitaplarındaki bilgilerin, çocuğun zekasını zenginleştirecek işlevsellikten uzak olduğunu gördük. Ders kitaplarında anlatılan konularla ilgili soruların bile çocuğu düşündüren, araştırmaya yönelik sorular olmadığını örnekleriyle ortaya koyduk.

Tarih dersinin okutulma amacı, sorusuna yanıtımız **b** seçeneğindeki "**tarih bilinci vermek**" ise a seçeneğine göre daha olumlu bir noktayız. Okul programlarının ve ders kitaplarının öğrencilerin;

- Bu günü anlamak,
 - Geçmiş yorumlamak,
 - Gelecekteki beklentilerini oluşturmak,
- üzere yeniden düzenlenmeleri gerekir.

Tarih bilinci, geçmişle bugün ve gelecek arasında bir köprünün kurulmasına yardımcı olacaktır.

Tarih dersinin okutulma amacı, sorusuna yanıtımız **c** seçeneğindeki; "her ikisini de vermek" ise daha da iyi bir noktaya gelmişizdir. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi, günü anlamak için geçmişin doğru ve sağlıklı yorumlanması gerekmektedir. Çocuğun doğru ve sağlıklı yorumlar yapabilmesi için de öncelikle ve mutlaka' doğru bilgi alması veya doğru bilgiye ulaşması gerekir. Bu nedenle tarih ders kitapları geçmişle ilgili bilgileri çocuklara doğru bir şekilde aktarmak durumundadır. Ancak bu kitabımızın incelemeleri sırasında bilgilerin pek te doğru olmadığını, tarih ders kitaplarının oluşturulan; "resmi tarih tezlerini" ilkokuldan üniversiteye kadar aktardıklarını gördük.

Öğrencilerimizde tarih bilinci oluştururken şu noktaların üzerinde uzun uzadıya ve sağlıklı tartışmalar yapmalıyız.

Çocuklara,

- Tarihin ne ifade ettiği,
- Zamanın nasıl aktığı,
- Yaratılan uygarlık değerlerinin oluşmasında "başkalarının da katkısının" olduğu,
- Farklılıkları kabullenmeyi

- İnsanların özgürlüklerinin ve yaratıcılıklarının kullanılmasına ve geliştirilmesine izin verilmesi gerektiğini, bunun için kendisinin de çaba göstermesi gerektiğini,

(319) Dr.Yosarme Vella; Yaratıcı Tarih Öğretimi. Milli Eğitim Dergisi. Nisan-Mayıs-Haziran 2001, sayı 150, s.3

- Geçmişteki etkenlerin geleceği nasıl etkilediği veya bu günkü etkenlerin yarını nasıl etkileyeceği bilinç ve becerisini kazandırmamız gerekiyor.

Anlatılanların ışığında tarih öğretiminin genel amaçlarını tekrar sıralamak yerinde olacaktır.

Öğrencinin,

- a) Geçmiş ve bu günü anlamasına yardımcı olmak,
- b) insanların tüm etkinliklerine karşı belli değerler, duygular ve tutumlar geliştirmesini ve dünyaya daha geniş açıdan bakmasını sağlamak,
- c) Kendisini zaman boyutunun sürekli bir akışı içinde görmesini sağlamak,
- d) insan soyunun bir üyesi sıfatıyla geçmişe neler borçlu olduğunu ve geleceğe karşı ödevlerini kavratmak,
- e) Evrenin gelişimini anlamasını ve geçmiş deneyimlerin çeşitliliğine bakarak gelecekte ne geniş olanaklar bulunduğunu düşünmesine yol açmak,
- f) Olayları neden ve sonuçlarıyla birlikte görüp açıklamaya alıştırmak, görünüşteki ve gerçek nedenleri araştırmayı öğretmek, bilimsel düşünmesini sağlamak,
- g) Toplum ve birey ilişkilerini doğru örneklerle kavranmasına, özgür ve bilimsel görüşlü kişilerin demokratik bir ortamda yetişebileceğini anlamasına yardımcı olmak,
- h) Yüksek insan değerlerini benimsemesine çalışmak, hem yurduna ve ulusuna, hem de insanlığa karşı olumlu tutum ve değerler geliştirmesine yardımcı olmak,
- i) Ulusal ilke ve değerleri özümsemesine yardımcı olmak,
- j) Ülkeye ve tüm insanlığa çok yönlü bakabilen, ülke sınırlarını aşan bir yurttaşlık bilinci vermek.^{<320>}

Bu günkü Tarih müfredatına göre yetişecek kuşak nasıl olacaktır?
Öğrenciler,

- a) Gelenekçi-kaderci
- b) Dindar ve itaatkar
- c) Politik olmayan
- d) Faydacı (köşe dönücü)-bireyci
- e) Esnaf kafalı
- f) Batıdan sadece teknoloji alan
- g) Demokrasiye ve insan haklarına bağlı kalmayan
- h) Hoşgörüsü yoksunu (hatta başka uluslara düşman) yetiştirilmek istenmektedir.

Oysa Tarih müfredatıyla hedefimiz
(Tarih öğretiminin amaçlarında sıralanan değerler ışığında)

- 1) Yaratıcı
- 2) Hoşgörülü-Eşitlikçi-Laik
- 3) insana ve emeğe saygılı
- 4) Barışçı
- 5) Çevreci
- 6) Eleştireci
- 7) Paylaşımçı

Bir gençlik yetiştirmek olmalıdır.

(320) Mete Tuncay; Felsefe Kurumu Seminerleri, TTK.Yay.sayfa 283

Tarih Dersi Eğitim Programları Yeniden Düzenlenmelidir

Türkiye 21.yüzyıla girerken dünyada meydana gelen gelişmelere bağlı olarak toplumsal bir değişim süreci içine girmiştir. Toplumsal yapıdaki bu değişimlere uygun ve ortaya çıkacak değişik talepleri karşılayacak bir eğitim sisteminin kurulması ülkemiz açısından gecikmiş bir zorunluluktur.

Türkiye'nin toplumsal ve siyasal yapısında meydana gelecek değişimlere ayak uydurabilmek için gelecekteki kuşağı yeniden üretmek zorundadır. Gelecek kuşağı üretebilmesi içinde yeni bir eğitim sistemi yaratmalı buna bağlı olarak da eğitim programlarını değiştirmesi gereklidir.

Çağdaş dünyada eğitim programları neredeyse her beş yılda bir yıl değişirken Türkiye'de eğitim programları çok yavaş bir biçimde değişme göstermekte ve bu değişimde biçimsel olmanın ötesine geçememektedir. Türkiye'nin eğitim programlarındaki değişimi farklılaşmayı ifade eden "gelişme" düzeyine ulaşamamıştır.

Türkiye'de uzun süre "eğitim programı" deyimini yerine "müfredat programı" deyimini kullanılmış ve bu deyim, okullarda her sınıfta okutulacak derslerin isimlerini, haftalık saatlerini içeren listeleri ifade etmiştir.

Tarih ders programları, Osmanlılar döneminde okul sisteminin de Fransız adaptasyonu olduğu göz önüne alınırsa, Fransız tarih programından etkilenmiştir. Fransız programının bu etkileri 1980'li yıllara kadar sürmüş, bu tarihten sonra Tarih programlarında Fransız müfredatının etkileri azalmaya başlamıştır.

Cumhuriyet döneminde önce ilköğretim programları daha sonra da ortaöğretim programları konusunda çalışmalar yapılmış ancak program geliştirmede Türkiye istenilen düzeye ulaşamamıştır.

Tarih dersinin eğitim programı Cumhuriyet dönemi boyunca oluşturulamamış ve 1930'lu yıllarda konulan konu başlıkları bir tür tarih programı olarak kabul edilmiş ve 1974 yılına kadar programın amaçları (özellikle özel amaçlar) tanımlanamamıştır. 1974'te başlayan programın amaçlı tanımlamaları 1976'dan itibaren siyasal iktidarların büyük ölçüde müdahalelerinin etkisinde kalmış ve bilimsellikten uzaklaşma eğilimleri göstermiştir.

Türkiye 2000 Ti yılların başında Avrupa Birliği ile olan ilişkilerinde önemli adımlar atmaya başlamış Gümrük Birliği ile devam eden gelişmeler Kopenhag kriterleri ile Avrupa Birliği ile olan ilişkilerinde önemli bir dönemece girmiştir. Bu gelişmelere rağmen Türkiye henüz Avrupa Birliği normlarına uygun olarak eğitimde yeniden yapılanma arayışlarına sağlıklı olarak başlayamamıştır. Türkiye'nin Milli Eğitim sistemi Avrupa Birliği standartlarına ulaşmada gerekli isteklilik ve performansı gösteremediği için TÜSİAD gibi bazı sivil toplum örgütleri bu konularda daha önemli adımlar atarak Avrupa Birliği normlarına uygun olarak ders kitapları yazdırma yoluna gitmişlerdir.

Türkiye'deki mevcut siyasal yapı (ve doğaldır ki resmi ideolojinin gölgesi altındaki devlet) çağın gereklerine uygun değişimlerin hayata geçirilmesine karşı ayak di-

retmektedir. Özellikle Türkiye'nin "bölünme korkusu" ve kaykısı onu çağdaş dünyadan ve evrensel hukuk normlarından uzaklaştırmaktadır. Oysaki "muassır medeniyet seviyesi" olan Avrupa düzeyine ulaşmak Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurucusu Atatürk tarafından Türkiye'nin konulmuş hedef idi.

Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı'nın programlar konusunda göstermelik ve isteksiz olarak bazı çabalar içerisine girdiğini görmekteyiz. Örneğin; 10 Nisan 1995 ve 2428 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan "Milli Eğitim Müdürlükleri Program Hazırlama Komisyonları Çalışma Yönergesi" ile Taşra Teşkilatına kendi eğitim programlarını geliştirme imkanını tanımış, yapılacak çalışmaların kimler tarafından, nasıl yapılacağına ilişkin ana çerçeve belirlenmiştir. Ancak eğitimde yerelleşme arayışı da diye adlandırılabilir bu girişimler, girişimi başlatanlar tarafından "zevahiiri kurtarmak" olarak görüldüğü için olumlu sonuçlar elde edilememiştir. EARGED'in yaptığı programlarla ilgili bir araştırmada "Nisan 1995'te yayınlanan müfredat programlarının yerel yönetimlerce yapılabilmesine ilişkin yönerge hakkında bilgi sahibi misiniz? sorusuna öğretmenlerin % 86.2'si hayır yanıtını verirken, % 13.8'i yönergeden bilgi sahibi olduğu yanıtını vermiştir. Bu durum bile bu çalışmaların ne kadar yüzeyde kaldığının bir göstergesidir.^{<321>}

"Sizce müfredat programları, öğrencileri ezberci ve dinleyen bir birey haline getirmekte midir?" sorusuna öğretmenlerin % 54.9'u Evet, % 32.4'ü kısmen, % 12.7'si Hayır yanıtı vermiştir,^{<322>}

"Şu anda uygulanmakta olan programlardan öğretmenleriniz memnun mu?" sorusuna okul yöneticilerinin % 46.5'i Evet, % 53.5'i Hayır yanıtı vermiştir.^{<323>}

"Teftiş ettiğiniz derslerle ilgili uygulanmakta olan müfredat programları, günün gelişen ve değişen şartlarını karşılamaya yeterli midir?" sorusuna müfettişlerin % 11.1'i Evet, % 25.1'i Hayır, % 68.3'ü Kısmen yanıtını vermiştir.^{<324>}

"Bakanlık bünyesindeki okullarda okutulan derslerin müfredat programlarının, öğrencilerin düşünce yeteneğini geliştirmeye yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna Öğretim Elemanlarının % 53.'U Evet,(27 Kişi), % 55.9'u Hayır (284 Kişi), % 38.8'i (197 Kişi) Kısmen yanıtı vermiştir.^{<325>}

Tarih programlarının diğer programlarda olduğu gibi EARGED'in yaptığı araştırmaya göre ;^{<326>}

Öğretmenlerin % 60.7'si "şu anda uyguladığımız (branşımızla ilgili) programlardan memnun musunuz?" sorusuna hayır derken, % 39.3'ü memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

"Uygulanmakta olan müfredat programları, günün gelişen ve değişen şartlarını

(321) MEB EARGED, Milli Eğitim Bakanlığında Program Çalışmaları, Ankara-1997, s.56

(322) MEB EARGED, Milli Eğitim Bakanlığında Program Çalışmaları, Ankara-1997, s.50

(323) Age s.65

(324) Age s.91

(325) Age s.96

(326) Age sayfa 54

karşılamaya yeterli midir?" sorusuna öğretmenlerin % 46.9'u hayır yanıtını verirken % 43.8'i "kısmen yeterlidir", % 9.3'ü de yeterli olduğu yanıtını vermiştir.

Yapılan bütün bu araştırmalar Türkiye'de program çalışmalarının yeterince yapılmadığını, biçimsel düzenlemelere gidildiğini ve "günün kurtarıldığını" gözler önüne sermektedir.

Tarih programları da yeniden düzenlenirken öncelikle şu yedi basamaktan geçilerek yazılmalıdır.⁽³²⁷⁾

- 1) İhtiyaçların belirlenmesi
- 2) Amaçların formüle edilmesi
- 3) İçerik seçimi
- 4) İçeriğin organizasyonu
- 5) Öğrenim deneyimlerinin seçilmesi
- 6) Öğrenim deneyimlerinin organizasyonu
- 7) Neyin nasıl değerlendirileceğinin belirlenmesi

Tarih programları düzenlenirken;

Tarih ders programları demokrasi ve insan haklarının ırk, renk, cinsiyet, din, siyasi görüş, ekonomik ve sosyal statü konularını gözetecek;

Farklılıklarla birlikte bir arada yaşayabilme bilinci verecek;

Toplumların arasındaki sorunların barışçı yollarla çözülebileceğini kavratacak;

Nüfus, beslenme, göç, savaşlar ve barış gibi insanlığı ilgilendiren temel sorunlar hakkında öğrencilere görüş kazandırma amacına yönelik olarak yeniden yazılmalıdır.

NASIL BİR TARİH MÜFREDATI OLMALIDIR?

Lise 1

- 1- Ülkemiz ve insanlarımız
- 2- Tarihin tanımı çeşitleri-yöntemleri- diğer bilimlerle ilişkileri ve çeşitli Tarih anlayışları
- 3- Tarihte zaman ve takvim
- 4- İlkel toplumlar (insanın türeyişi-ilkel sürüden klan geçiş-ortak üretim ortak paylaşım-Mülkiyetin ve sınıfların ortaya çıkışı)
 - a) Yontmataş
 - b) Cilalı taş
 - c) Maden devirleri

(327) MEB EARGED, Milli Eğitim Bakanlığında Program Çalışmaları, Ankara-1997, s.15

- 5- Yeryüzündeki ırklar, dinler ve konuşulan diller
- 6- Köleci toplumlar ve ilk yerleşik uygarlıklar (ağırlık Anadolu'ya verilerek)
- Çin
 - Hint
 - İran
 - Mezopotamya
 - Anadolu
 - Mısır
 - Ege (Girit-Miken)
 - Yunan (Hellenistik)
 - Roma
 - İslamlık Öncesi Arabistan
 - Fenike-İbrani
- 1) Türklerin Tarihi (Orta Asyadan Anadolu Selçuklularına kadar)
(İnsanlık tarihine olan katkılarına yer verilecektir.)

Lise 2

- 1- Feodal toplumlar:
- Avrupa'da derebeylik
 - Anadolu'nun çevresinde ve Anadolu'da ortaçağ:
 - Sasani
 - Bizans
 - Anadolu Selçuklu
 - Haçlı Seferleri
- 2- Coğrafya keşifleri ve sömürgecilik hareketleri
- 3- Hümanizma ve Rönesans
- 4- Reform Hareketleri
- 5- Osmanlı Imp.(Kuruluşundan 1789'a kadar kısa tarih)

Lise 3

- Aydınlanma Çağı
- AJBD.'nin kuruluşu Bağımsızlık Bildirgesi
- Sanayi Devrimi
- Fransız İhtilali
- 1830 Avrupa'da Liberal İhtilaller
- 1848 Avrupa'da Sosyalist İhtilaller
- Yakın Çağ Tarihi ve düşünce akımları (Faşizm-Sosyalizm)
- Osmanlı İmp.(1789'dan sonra)
- Ulusal Kurtuluş Savaşı
(Böylece İnkılap Tarihi dersleri kaldırılmaktadır)
- Türkiye Demokrasi Tarihi (Sened-i İttifak'tan Günümüze kadar)